

LÄROPLAN

VERKSAMHETSIDÉ

Helsinge gymnasium arbetar för att ge studeranden goda förutsättningar för att klara sig i livet, ett gott uppförande samt god allmänbildning. Samarbete, ansvarskänsla och motivation är nyckelord i vår verksamhet.

VÄRDEBETONINGAR

1) Det man gör mot andra gör man mot sig själv inom sig själv. Om man säger något gott till den andra har man redan tänkt gott och känt något gott, men om man sårar den andra har man tänkt negativt, känt ilska och/eller avundsjuka m.a.o; gjort sig själv illa.

2) Allt vad man ser hos den andra finns inom en själv på något sätt i någon mån. Det handlar om både mänskliga rikedomar och hämningar, eftersom ingen är perfekt i något enda avseende.

3) Ingen gör medvetet något elakt och minst av allt sig själv. När man gör något elakt har man redan valt att försöka ignorera medvetenhet om sin onda avsikt.

4) Det onda kan botas bara med något gott. Man kan inte bota huvudvärk med irritation. Den andras aggressivitet botas inte med frustration eller hat. Sorgen går inte över genom att försöka motarbeta medvetenhet om den.

5) När alla får delta med lika stor makt att bestämma över samarbetsregler och konsekvenser, blir det lättare att **förebygga och förhindra destruktiva handlingar.**

VERKSAMHETSKULTUREN I HUVUDDRAG

Verksamheten bygger på inlärande och fostran för att göra de studerande till samhällsdugliga och självständiga individer.

De studerande deltar förutom i den egentliga undervisningen i de fester och arrangemang som skolan ordnar ss inskription, Svenska Dagen, självständighetsfestligheter, Lucia, julfest, gamlas dans, bänkskuddargillet, dimission mm. Studeranden förutsätts följa gymnasiet officiella och interna regler. Studeranden förutsätts ha ett gott uppträdande gentemot medstuderande och personal.

Gymnasiet har en elevkårsstyrelse som väljs bland de studerande vid gymnasiet. Elevkårsstyrelsen har som uppgift att bevaka de studerandes interna och externa intressen.

STUDIEMILJÖN OCH STUDIESÅTT

De studerande ges möjlighet till att bygga vidare på den kunskap de besitter. Studerande kan inhämta kunskap individuellt eller i olika grupper och nätverk. Olika metoder för inhämtande av kunskap används. De skall lära sig att bedöma sin kunskap kritiskt.

Som verktyg för inläringen används läromedel avsedda för gymnasiestudier. Som läromedel kan användas läroböcker, nättjänster o.dyl.

En del av studierna kan avläggas som distansstudier, som självständiga studier eller som studier på främmande språk. Om avvikande studieformer kommer den studerande överens med lärare och rektor.

Utvärdering sker kontinuerligt efter varje avslutad period.

STUDIERNAS UPPBYGGNAD

Gymnasiestudierna består av obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. De fördjupade kurserna är valfria kurser som ansluter sig till de obligatoriska kurserna i ett läroämne. De studerande skall välja minst tio fördjupade kurser i sitt studieprogram. Målen för och det centrala innehållet i de obligatoriska kurserna och i de riksomfattande fördjupade kurserna anges i de ämnesvisa läroplanerna.

Utöver minimiantalet fördjupade kurser enligt statsrådets beslut om allmänna riksomfattande mål för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen (955/2002) kan ett gymnasium ha egna fördjupade kurser som definieras i dess läroplan. De tillämpade kurserna kan vara integrativa kurser med inslag från olika läroämnena, metodkurser eller yrkesinriktade studier hos samma eller någon annan utbildningsanordnare. Det kan också vara fråga om andra studier som är förenliga med gymnasiet uppgift. Också kurser som fordras för gymnasiediplom i färdighets- och konstämnen kan höra till de tillämpade kurserna. Gymnasiediplomen avläggs enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar. Alla tillämpade kurser finns

definierade i de ämnesvisa läroplanerna för gymnasiet. Ordningen på kurserna finns också definierat i de ämnesvisa läroplanerna för gymnasiet.

HANDLEDNING

Handledningsverksamheten

Gymnasiet har studiehandledning som i främsta hand sköts av studiehandledaren. Studiehandledaren har huvudansvaret för de praktiska arrangemangen och för planering och genomförandet av studiehandledningen som helhet. De studerande skall vägledas i studievalen så att de kan planera innehållet i och uppbyggnaden av gymnasiestudierna realistiskt och med hänsyn till sina resurser.

Information ges till eventuella nya studerande i avgående klass från den grundläggande utbildningen. Ämneslärarna fungerar som handledare i sina respektive undervisningsämnen.

TEMAOMRÅDEN

5.1 ALLMÄNNA MÅL FÖR UNDERVISNINGEN

Gymnasiets temaområden är inhämtande av ny kunskap främst på svenska men också på andra språk.

De studerandes behov av och intresse för livslångt lärande bör stärkas. Deras studie-, informationssöknings-, informationshanterings- samt problemlösningsfärdigheter och initiativförmåga skall utvecklas. Mångsidiga färdigheter i att använda informations- och kommunikationsteknik tillgodoses. Förmågan att samarbeta i olika grupper och nätverk betonas. För att kunna samarbeta måste man ha en god uttrycksförmåga, också på det andra inhemska språket och på främmande språk, vara beredd att ta hänsyn till andra och vid behov justera sin egen uppfattning och verksamhet. Samarbets-, interaktions- och kommunikationsförmågan utvecklas genom olika former av studier som kräver samverkan.

De studerandes medvetenhet om sambandet mellan människans handlande och världens tillstånd utvecklas. Gymnasiet ger de studerande förmåga att identifiera och behandla etiska frågor dels på individplanet, dels på ett samhälleligt plan. De studerande ges tillfälle att reflektera över olika alternativ, träffa val och förstå direkta och indirekta följder av sina val. Gymnasiet strävar efter att hos de studerande utveckla viljan och förmågan att handla ansvarsfullt i ett demokratiskt samhälle så att både deras egen och andras välbefinnande beaktas.

Undervisningen befäster de studerandes självkänsla och hjälper dem att bli medvetna om sin personliga egenart. De studerande uppmuntras att uttrycka sina iakttagelser, tolkningar och estetiska uppfattningar på olika sätt. Gymnasieundervisningen sporrar de studerande till konstnärlig verksamhet, uppmuntrar dem att delta i konst- och kulturlivet och leda dem till en livsstil som främjar hälsa och välmående.

Gymnasieundervisningen ger de studerande förmåga att planera för framtiden, för fortsatta studier och för ett framtida yrke. De görs förtrogna med arbets- och näringslivet och med entreprenörskap. Målet är att de studerande efter slutförda gymnasiestudier på ett flexibelt sätt skall kunna möta utmaningarna i en föränderlig värld, känna till olika påverkningsmöjligheter samt vilja och våga handla. De skall ges förutsättningar för ett mångsidigt och fullödigt liv som människor i olika roller.

5.2 TEMAOMRÅDEN

Temaområdena är samhälleligt betydelsefulla utmaningar som all fostran och utbildning står inför och de utgör samtidigt aktuella etiska ställningstaganden. I praktiken utgör temaområdena ett slags verksamhetsprinciper som strukturerar verksamhetskulturen i gymnasiet och som går över ämnesgränserna och integrerar undervisningen. De angår hela vår livsstil.

Mål för temaområdena är att de studerande skall kunna:

- iaktta och analysera moderna företeelser och miljöer
- framföra motiverade uppfattningar om vilket slags framtid som bör eftersträvas
- bedöma den egna livsstilen och rådande trender ur ett framtidsperspektiv
- fatta beslut och arbeta för den framtid som de anser värda att sträva efter.
- aktivt medborgarskap och entreprenörskap
- hälsa och trygghet
- hållbar utveckling
- kulturell identitet och kulturkännedom
- teknologi och samhälle
- informations- och mediekunskap

Temaområdena beaktas i undervisningen i alla läroämnen på ett naturligt sätt och genomsyra gymnasiets verksamhetskultur. Vissa huvudpunkter ingår i ämnesdelarna i läroplanen.

Aktivt medborgarskap och entreprenörskap

Temaområdet aktivt medborgarskap och entreprenörskap syftar till att fostra de studerande till aktiva, ansvars-kännande och kritiska medborgare. Detta innebär engagemang och vilja att vara med och påverka den politiska, ekonomiska och sociala verksamheten på olika samhällsområden och i kulturlivet. Engagemanget kan ske på lokal, nationell, europeisk och global nivå.

Målet är att den studerande skall

- fördjupa sin kännedom om det demokratiska samhällets funktionsprinciper och de mänskliga rättigheterna
- kunna bilda sig en egen motiverad uppfattning och diskutera den så att också samtalspartnerns åsikter respekteras
- känna till olika demokratiska system och verksamhetssätt
- som individ och gruppmedlem vilja delta i att skapa allmänt välbefinnande i närmiljön, på hemorten, i samhället och livsmiljön och påverka beslutsfattandet i samhället
- tillägna sig initiativkraft och entreprenörskap som handlingsmönster
- känna till olika former av företagsamhet och dess möjligheter och verksamhetsprinciper
- förstå arbetets betydelse för individen och samhället
- känna till det inflytande som konsumenten har och kunna utnyttja det.

När temaområdet genomförs ligger tonvikten på praktiska övningar och på personliga erfarenheter genom engagemang och påverkan. Förutom genom skolans egen insats kan en sådan studiemiljö skapas i samarbete med andra samhällsorgan, med olika organisationer och företag.

Hälsa och trygghet

I gymnasiet bör man låta de studerande uppleva delaktighet, ömsesidigt stöd och rättvisa. Dessa faktorer är viktiga källor till livsglädje och psykisk hälsa och samt ger kraft att orka. Syftet med temaområdet hälsa och trygghet är att de studerande skall inse de grundläggande förutsättningarna för sin egen och för samhällets välfärd. Temaområdet skall sporra de studerande att arbeta för hälsa och trygghet i familjen, i närmiljön och i samhället. Det befäster förmågan att upprätthålla hälsan och tryggheten i vardagen, en förmåga som var och en behöver i livets olika skeden och i synnerhet i krissituationer.

Målet är att de studerande skall

- kunna uttrycka känslor och åsikter i sitt umgänge på ett sätt som utvecklar dynamiken i skolgemenskapen och också hantera besvikelser, motsägelsefulla erfarenheter och konflikter utan våld
- våga ta ett individuellt ansvar för de övrigas hälsa och välbefinnande samt för klimatet i studiegemenskapen och själv kunna ta emot stöd av andra
- kunna bedöma vilka handlingsmönster eller strukturella faktorer i sociala och samhälleliga sammanhang som främjar hälsa och trygghet och vilka som kan äventyra dem
- handla så att han eller hon utövar ett positivt inflytande på trivsels- och tryggheten i studiegemenskapen
- identifiera allvarliga problem och kunna söka hjälp och anlita välfärdstjänster eller vidta andra ändamålsenliga åtgärder även i undantagssituationer
- förmå hantera förändringar och osäkerhet och skapa en grund för nya möjligheter.

Upplevelsen av hälsa och trygghet är i allmänhet samtidigt fysisk, psykisk och social. Också rättvisan spelar i det sammanhanget en väsentlig roll. Upplevelsen är individuell, men fundamentet finns i gemenskapen.

Hållbar utveckling

Syftet med strävan efter en hållbar utveckling är att trygga möjligheterna till ett gott liv för nu levande och kommande generationer. Människan skall i all verksamhet lära sig att anpassa sig till naturens villkor och inse gränserna för vad jordklotet tål. Gymnasiet skall sporra de studerande till ett hållbart levnadssätt och till att verka för en bärkraftig utveckling.

Målet är att de studerande skall

- ha baskunskaper om de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella dimensionerna av en hållbar utveckling och förstå att utvecklingen blir bärkraftig endast om dessa genomförs samtidigt
- kunna mäta, bedöma och analysera förändringar i naturen och i den kulturella och sociala miljön
- reflektera över vad ett hållbart levnadssätt, en naturbevarande och ekologiskt bärkraftig

produktion innebär, över hurdan en sådan organisation och ett sådant samhälle är som förstärker sitt sociala kapital samt över hur man kan skydda naturens fortbestånd för kommande generationer

- i sitt dagliga liv, som gymnasist, konsument och aktiv medborgare vilja och kunna verka för en hållbar utveckling
- ha förmåga att lokalt, nationellt och internationellt samarbeta för en bättre framtid.

Genom detta temaområde skall de studerande lära sig att granska förutsättningarna för en bärkraftig utveckling ur flera synvinklar: det gäller att klargöra hur människans verksamhet har påverkat miljön och hur människans sätt att forma sin omgivning har förändrats i och med den kulturella evolutionen. Det gäller också att analysera globala miljörisker och orsakerna till dem och att finna olika medel för att korrigera utvecklingens riktning. Problem i anknytning till befolkningstillväxt, fattigdom och hungersnöd diskuteras. De studerande skall lära sig att se materiens och energins kretslopp i naturen och produktionssystemen samt att spara energi och råmaterial. Ett diskussionstema är hurdan en ekonomisk tillväxt som inte baserar sig på ökad användning av råmaterial och energi kunde vara och vilken betydelse ekonomisk stabilitet har för miljöskyddet och för människornas välfärd. De studerande skall bekanta sig med sådana företag och sådan teknik som omsätter principerna för en hållbar utveckling i praktiken och lära sig att utnyttja möjligheterna att som konsument påverka utvecklingen. Vidare undersöks hur människans aktiviteter kan anpassas till omgivningen så att kulturtraditionerna respekteras och så att naturens diversitet bevaras. Därtill gäller det att öva ett miljövänligt levnadssätt och undersöka de strukturella förutsättningarna för det. I undervisningen och gymnasiets vardag ges exempel på goda rutiner.

För att aktivt våga främja en hållbar utveckling måste den studerande få uppleva att hans eller hennes etiska, praktiska, ekonomiska, samhälleliga och yrkesmässiga avgöranden har betydelse. De studerande bör få en uppfattning av de stora förändringar som behövs och av det breda samarbete som är en förutsättning för att uppnå resultat. Vid sidan av undervisningen gäller det att eventuellt genom ett eget miljöprogram eller ett program för en bärkraftig utveckling och genom en miljömedveten verksamhetskultur sporra de unga till ett hållbart levnadssätt.

Kulturell identitet och kulturkänedom

Gymnasieutbildningen skall erbjuda de studerande möjligheter att bygga upp sin kulturidentitet med hjälp av sitt modersmål, sin gestaltning av det förflutna, sin religion samt genom konst- och naturupplevelser och andra frågor som är betydelsefulla för de studerande. De bör känna till de gemensamma nordiska, europeiska och allmänmänskliga värderingarna och märka hur sådana värderingar eller en avsaknad av dem avspeglar sig i vardagen, i det finländska samhället och i världen. Gymnasiet skall erbjuda studerandena rikligt med möjligheter att förstå hur vårt kulturarv har uppstått och vilken uppgift studerandena kan tänkas ha när det gäller att upprätthålla och förnya kulturarvet.

Gymnasiet skall främja en positiv kulturell identitet hos de studerande och ge dem insikter i olika kulturer. Det kan bana väg för interkulturell verksamhet och ett framgångsrikt internationellt samarbete.

Målet är att de studerande skall

- känna till olika tolkningar av begreppet kultur och kunna beskriva olika kulturella särdrag
- känna till det andliga och materiella kulturarvet
- vara medvetna om sin kulturella identitet, veta till vilken kulturgrupp de vill höra och kunna fungera som tolkar för sin kultur
- värdesätta kulturell mångfald som en källa till berikande upplevelser och skaparkraft och kunna reflektera över olika alternativ för den kulturella utvecklingen
- kunna kommunicera mångsidigt även på främmande språk med människor som har en annorlunda kulturell bakgrund
- aktivt vilja medverka till att bygga upp ett mångkulturellt samhälle baserat på inbördes hänsyn.

Då verksamhetskulturen utvecklas skall man fästa uppmärksamhet vid gymnasiet som kulturmiljö, vid ett gott uppförande och vid gymnasiets egna traditioner, fester och andra evenemang. Studerandena uppmuntras till kommunikation och samarbete över språk- och kulturgränserna.

Teknologi och samhälle

Utgångspunkten för den tekniska utvecklingen är människans behov av att förbättra sin livskvalitet och underlätta sitt liv under arbete och fritid. Känedom om lagbundenheterna i naturen utgör grunden för teknologin. I teknologin ingår kunskapen och färdigheten att planera, tillverka och använda tekniska produkter, processer och system. Sambandet mellan teknikens och samhällets utveckling betonas.

Målet är att de studerande skall

- kunna utnyttja naturvetenskaplig kunskap och kunskap från andra vetenskapsgrenar då de reflekterar över tekniska utvecklingsmöjligheter
- kunna förstå och bedöma människans förhållande till den moderna teknologin

- kunna bedöma hur tekniken inverkar på levnadssättet, samhället och miljöns tillstånd
- kunna bedöma de etiska och ekonomiska synpunkter, välfärdsfrågor och jämlikhetsaspekter som styr den tekniska utvecklingen samt ta ställning till och motivera olika tekniska alternativ
- förstå växelverkan mellan teknik och ekonomi och kunna bedöma hur olika alternativ inverkar på arbetets innehåll och på sysselsättningen
- lära sig något om företagsamhet och bekanta sig med det lokala arbetslivet.

Temaområdet skall vägleda de studerande till att reflektera över den tekniska utvecklingen och förändringarna i samhället ur historiska, nutida och framtida synvinklar. De skall lära sig att använda, behärska och förstå teknik. De måste lära sig sådan innovations- och problem- lösningsförmåga som behövs i tekniskt utvecklingsarbete. De bör lära sig att granska de värderingar som ligger bakom teknologin samt teknologins följder. Uppgiften är att undersöka den moderna människans beroende av teknik och reflektera över vad detta beroende innebär för individen, arbetslivet och fritiden. Särskilt bör övervägas vilken teknik som kan anses outhärlig med tanke på människans grundläggande behov och vilken som kan avvaras. De studerande skall uppmuntras att som individer och samhällsmedlemmar ta ställning till den tekniska utvecklingen och engagera sig i beslut om den.

Olika problem på detta temaområde kan konkretiseras så att man bekantar sig med tekniken på olika områden, såsom inom hälsa och välfärd, information och kommunikation, formgivning och musik, miljöskydd, energiproduktion, trafik och lant- och skogsbruk.

Informations- och mediekunskap

I gymnasiet erbjuds de studerande undervisning och verksamhetsformer som hjälper dem till djupare insikt om mediernas centrala roll och betydelse i vår kultur. Gymnasiet skall främja de studerandes attityder till medierna och deras förmåga till växelverkan samt stärka deras samarbete med de lokala eller regionala medierna. De studerande vägleds att förstå mediernas inflytande, deras roll som underhållare, informationsförmedlare och samhälleliga opinionsbildare, som källor till beteendemodeller. Medierna skapar samhörighet, de formar världsbilden och identiteten. De studerande skall lära sig att iakttä och kritiskt analysera hur den värld som medierna beskriver förhåller sig till verkligheten. De skall lära sig att värna om skyddet av privatlivet, om säkerheten och om datasekretessen när de rör sig i medievärlden.

Målet är att de studerande skall

- få tillräckliga färdigheter i att tolka och ta emot budskap: de skall lära sig att välja och tolka medietexter kritiskt och tillägna sig samhälleliga kunskaper och färdigheter som de behöver som konsumenter
- kunna behandla estetiska och etiska frågor: lära sig att ta ansvar i produktion och användning av medieinnehåll och i sitt mediebetende
- bli skickliga i att kommunicera, samverka och påverka
- kunna producera medietexter och kunna nyansera uttrycket när de själva skall skapa och förmedla innehållet i dem
- vänja sig vid att använda medierna som studieredskap och studiemiljö, lära sig att använda dem i kommunikationssituationer i studierna samt för att söka efter och förmedla uppgifter
- känna till ekonomiska och samhälleliga faktorer som inverkar på mediernas verksamhet
- erhålla kunskap om kommunikationsbranschen, medieproduktion och upphovsrätter.

Mediekunskap i gymnasiet innebär både färdigheter och kunskaper. Medierna utgör såväl studieobjekt som studieredskap. Mediefostran går ut på att utveckla de studerandes verbala, visuella, auditiva, tekniska och sociala färdigheter samt deras studieteknik. Detta förutsätter samarbete mellan olika läroämnena och samarbete med olika medier samt lärande i autentisk miljö. I de olika läroämnena i gymnasiet måste man analysera och bygga upp kontakterna till medierna och till diskussionen i dem, till teknik, innehåll och material och till den mediekultur som uppstår kring dem. I mediekunskapen betonas samverkan mellan olika medier och visuella aspekter.

SPRÅKPROGRAMMET

Gymnasiets har följande språkprogram:

A-språk	Finska, Engelska
B2-språk	Franska, Tyska
B3-språk	Franska, Tyska, Spanska

TIMFÖRDELNINGEN

Statsrådets förordning om allmänna riksomfattande mål för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen

Utfärdad i Helsingfors den 14 november 2002

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från undervisningsministeriet, föreskrivs med stöd av 10 § 1 mom. och 39 § gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998), av dessa lagrum 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1184/1998:

3 kap.

Timfördelningen i gymnasieundervisningen

7 §

Strukturen i studierna för ungdomar

Studierna i gymnasiet indelas i tre delar: obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser. De fördjupade kurserna är huvudsakligen fortsättningskurser som direkt sammanhänger med de obligatoriska kurserna. Skolan skall erbjuda de fördjupade kurserna som valfria för den studerande. De tillämpade kurserna är integrerade kurser, som innehåller stoff från olika ämnen, metodkurser eller av samma eller någon annan utbildningsanordnare ordnade yrkesinriktade studier eller andra studier som är lämpliga för gymnasietts uppgift. De tillämpade kurserna kan även omfatta gymnasiediplom som avläggs i konst- och färdighetsämnen. De tillämpade kurserna är valfria för den studerande. De studerande skall ges möjlighet att såsom tillämpade kurser i sina studier innefatta också sådana studier som ordnas av andra utbildningsanordnare.

Timfördelningen i Helsinge gymnasium

Läroämne	obligatoriska	fördjupade	tillämpade
Modersmålet och litteratur	1,2,3,4,5,6	7, 8, 9	10, 11, 12, 13
Finska A-språk	1,2,3,4,5,6	7, 8	9
Engelska A-språk	1,2,3,4,5,6	7, 8	9
Franska B2-språk		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Franska B3-språk		1, 2, 3	4
Tyska B2-språk		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Tyska B3-språk		1, 2, 3	4
Spanska B3-språk		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	
Matematik kort lärokurs	1,2,3,4,5,6	7, 8	9, 10
Matematik lång lärokurs	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	11,12,13	14
Biologi	1,2	3, 4, 5	6
Geografi	1,2	3, 4	6
Fysik	1	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	9, 10
Kemi	1	2, 3, 4, 5	6, 7
Religion	1,2,3	4, 5	6
Livsöskädningskunskap	1,2,3	4, 5	
Filosofi	1	2, 3, 4	5
Historia	1,2,3,4	5, 6	7, 8, 9, 10
Samhällslära	1,2	3, 4	5, 6
Psykologi	1	2, 3, 4, 5	6
Musik	1 / 2(2=2-5)*	2, 3, 4, 5	6
Bildkonst	1 / 2(2=2-5)*	2, 3, 4, 5	6, 7, 8
Gymnastik	1,2	3, 4, 5	6
Hälsokunskap	1	2, 3	4, 5
Studiehandledning	1	2	3
Föreningskunskap			1
Företagsamhet			1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Global kunskap			1, 2, 3

Obligatoriska kurser 47-51

Fördjupade kurser minst 10

Kurser sammanlagt minst 75

* Musiken + bildkonsten = 3 obligatoriska kurser. Den tredje kursen väljs antingen mellan musikens eller bildkonstens fördjupade kursutbud.

SJÄLVSTÄNDIGA STUDIER

Studerande har möjlighet att avlägga studier på egen hand förutsatt att studerande har avlagt föregående kurs med vitsordet berättigade eller utmärkta kunskaper och/eller färdigheter. Första kursen i ett läroämne kan inte avläggas på egen hand.

INFORMATIONSTEKNISK STRATEGI

Informationsteknik integreras i alla läroämnen.

SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARNA

Gymnasiet har kontakt med vårdnadshavarna bl.a. genom föräldramöten, hem och skolaföreningen och personalen. Vårdnadshavarna informeras om den studerandes gymnasiestudieframgång genom skriftlig studierapport två (2) gånger per år samt kontinuerligt via Wilma. Vid behov är gruppleddaren i direkt kontakt med vårdnadshavaren.

SAMARBETE MED YRKESLÄROANSTALTER OCH ÖVRIGA GYMNASIER

De studerande har möjlighet att studera vid andra läroinrättningar under kortare eller längre tidsperioder. För att få räkna studierna till godo förutsätts innehållet vara på minst gymnasial nivå. Gymnasiet har samarbete med yrkesutbildningen och gymnasierna i främsta hand i huvudstadsregionen men även utanför huvudstadsregionen.

SAMARBETE MED ANDRA LÄROINRÄTTNINGAR OCH INSTANSER

Gymnasiet har kontakt med instanser och sakkunniga utanför skolan.

UNDERVISNINGEN AV STUDERANDE SOM ÄR I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD

Gymnasielag 629/1998

3 kap.

13 §

Särskilda undervisningsarrangemang

Studierna för en studerande kan delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om

- 1) studeranden anses till någon del redan ha kunskaper och färdigheter som motsvarar gymnasiets lärokurs,
- 2) det med hänsyn till studerandens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att studeranden skall genomgå gymnasiets lärokurs, eller
- 3) detta är motiverat av skäl som har samband med studerandens hälsotillstånd.

Syftet med det särskilda stödet är att hjälpa och stödja den studerande så att han eller hon ges jämbördiga möjligheter att slutföra sina studier i gymnasiet. Särskilt stöd behövs för sådana studerande som tillfälligt har blivit efter i studierna eller vilkas studieförutsättningar har försvagats på grund av handikapp, sjukdom eller funktionshinder. Till samma målgrupp hör också de studerande som behöver psykiskt eller socialt stöd. En studerande kan också vara i behov av stöd på grund av problem med den mentala hälsan, på grund av social missanpassning eller på grund av problem i den aktuella livssituationen.

Studierna för en studerande kan enligt § 13 i gymnasielagen (629/1998, ändrad genom lagen 478/2003) delvis ordnas på annat sätt än vad som föreskrivs i gymnasielagen och gymnasieförordningen och i gymnasiets läroplan. Om en studerande befrias från studierna i ett läroämne, skall han eller hon i stället välja andra studier så att minimiantalet kurser uppfylls.

De inläringstillfällen och prov som avses i § 13 i gymnasielagen skall ordnas så att den studerandes individuella behov beaktas. En plan kan uppgöras för den studerande i vilken det antecknas hur de individuella åtgärderna kan genomföras.

Om en störning i språkutvecklingen hos en studerande upptäcks först i gymnasiet planeras stödåtgärder omedelbart och sätts in.

Undervisningen och stödåtgärderna för de studerande som är i behov av särskilt stöd bestäms individuellt för den studerande och hur de skall ordnas.

UNDERVISNINGEN AV SÄRSKILDA SPRÅKLIGA OCH KULTURELLA GRUPPER

Individuella studieprogram kan vid behov göras upp för en studerande med annan språklig och kulturell bakgrund.

STUDERANDEVÅRD

Till vården av de studerande hör att tillgodose deras fysiska, psykiska och sociala hälsa och välbefinnande. Syftet är att skapa en trygg och sund studie- och arbetsmiljö och att förebygga utslagning. Studerandevården går dels ut på att förebygga, dels på att i ett tidigt skede upptäcka inlärningsproblem och ta itu med dem. De studerandes andel och ansvar när det gäller att främja trivseln uppmuntras. Alla som arbetar inom skolsamfundet ansvarar för sin del för elevvården. Studerandevården koordineras och utvecklas i yrkesövergripande studerandevårdsgrupper.

Syftet är att stödja studeranden och att upprätthålla skolans funktionsförmåga i situationer som hotar den fysiska och psykiska säkerheten och välbefinnandet.

Gymnasiet har tillgång till kurators-, hälsovårds-, och psykologtjänster vilka kontaktas vid behov. Gymnasiet har en studerandevårdsgrupp bestående av kurator, hälsovårdare, psykolog, studiehandledare och rektor samt vid behov gruppleadaren. Studerandevårdgruppen sammanträder en gång per period samt vid behov.

BEDÖMNINGEN

Syftet med bedömningen

Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva. Studerandenas inlärnin g och arbete skall bedömas mångsidigt. (Gymnasielagen 629/1998, 17 § 1 mom.)

Syftet med bedömningen av inlärnin g är att ge de studerande respons på deras framsteg och studieresultat både under gymnasietiden och då gymnasiestudierna slutar. Avsikten med responsen är att uppmuntra och vägleda dem i deras studier. Därtill skall bedömningen informera vårdnadshavaren, de följande läroanstalterna, arbetslivet och andra motsvarande intressenter om den studerandes kapacitet. Bedömningen av lärandet hjälper också läraren och skolan att analysera undervisningens effekter. Vitsordsbedömningen är ett slag av utvärdering.

Bedömningen skall på ett positivt sätt sporra den studerande att ställa upp sina mål och justera sina arbetsätt.

Kursbedömningen

En kurs bedöms när den studerande har slutfört den. Syftet med kursbedömningen är att ge den studerande en uppfattning om hur han eller hon uppnått kursens mål och gått framåt i studierna. Kursbedömningen skall vara allsidig och skall förutom att utgå från eventuella skriftliga prov grunda sig på fortlöpande observationer av framstegen i studierna och på en bedömning av studerandens kunskaper och färdigheter. Också den studerandes eget omdöme kan beaktas bl.a. genom utvärderingssamtal om kursen.

De studerande kan förväntas genomföra en del av studierna självständigt. (Gymnasieförordningen 810/1998, 4 § 1 mom.)

En studerande kan på ansökan beviljas tillstånd att genomföra studier utan att delta i undervisningen. (Gymnasieförordningen 810/1998, 4 § 2 mom.)

En kurs som den studerande har genomfört på egen hand bör avläggas med godkänt vitsord.

Om en studerande genomför en kurs helt eller delvis självständigt följs i tillämpliga delar ovan nämnda bedömningsprinciper. Hur väl kursmålen har uppnåtts och vilka framsteg i riktning mot dem som har gjorts skall i sådana fall bedömas tillräckligt mångsidigt.

Vid bedömning ges antingen med siffror eller på något annat sätt. Vid bedömningen med siffror används skalan 4–10. Vitsordet 5 anger hjälpliga, 6 försvarliga, 7 nöjaktiga, 8 goda, 9 berömliga samt 10 utmärkta kunskaper och färdigheter. Underkänd prestation anges med vitsordet 4.

De obligatoriska kurserna i vart och ett läroämne och de riksomfattande fördjupade kurser som definierats i grunderna för läroplanen bedöms med siffror. Övriga fördjupade kurser och tillämpade kurser kan bedömas med siffror, med en anteckning om slutförd kurs (A = avlagd), underkänd kurs (U=underkänd) eller med ett verbalt omdöme. Sifferbedömningen kan kompletteras med ett skriftligt verbalt omdöme och med muntlig respons vid ett utvärderingssamtal.

Diagnostiserade handikapp och därmed jämförbara svårigheter, som t.ex. läs- och skrivsvårigheter, språksvårigheter hos invandrare eller andra faktorer som gör det svårt för den studerande att visa sina kunskaper bör beaktas vid bedömningen så att den studerande ges möjlighet till specialarrangemang och till att visa sina kunskaper också på något annat sätt än skriftligt. Dylika svårigheter kan beaktas i kursvitsordet.

Avbruten kurs

En kurs som en studerande meddelar att han/hona har avbrutit bedöms inte.

En kurs där den studerande inte uppfyller närvarokrav eller till kursen hörande uppgifter kan antecknas som icke bedömd (I).

Bedömarna och informationen om bedömningsgrunderna

Om bedömningen av en studerande beslutar i fråga om varje enskilt läroämne eller ämnesgrupp den studerandes lärare eller, om lärarna är många, lärarna gemensamt.

(Gymnasieförordningen 810/1998, 9 § 1 mom.)

Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och om hur de har tillämpats på honom. (Gymnasieförordningen 810/1998, 9 § 2 mom.)

Information om bedömningsgrunderna förbättrar lärarnas och studerandenas rättsskydd och studiemotivationen. Förutom om de allmänna bedömningsgrunderna bör de studerande upplysas om bedömningen av varje kurs vid kursens början, då bedömningen bör diskuteras.

Hinder för studiegången

I läroplanen bestäms enligt läroämne eller ämnesgrupp de kurser som skall genomföras med godkänt resultat för att den studerande skall kunna gå vidare i studierna i läroämnet eller ämnesgruppen i fråga. En studerande som inte har slutfört ovan avsedda studier med godkänt resultat skall beredas möjlighet att visa att han inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som gör det möjligt att gå vidare i studierna. (Gymnasieförordningen 810/1998, 7 § 1 mom.)

Den studerandes framsteg i studierna skall iakttas. Om en studerande har två på varandra följande underkända kurser kan han inte fortsätta sina studier i ämnet innan han har avlagt någondera kursen med godkänt resultat.

Tillgodoräknande av studier

En studerande får i gymnasiets lärokurs räkna sig till godo i andra sammanhang slutförda studieprestationer om dessa till sina mål och sitt centrala innehåll motsvarar gymnasiets läroplan.

(Gymnasielagen 629/1998, 23 § 1 mom.)

Beslut om tillgodoräknande av studieprestationer som slutförts i ett annat sammanhang skall på särskild begäran fattas innan nämnda studier inleds. (Gymnasielagen 629/1998, 23 § 2 mom.)

Utöver bestämmelserna i gymnasielagen (L 629/1998, 23 §) gäller att man genom tillgodoräknande av tidigare studier skall undvika överlappningar och förkorta studietiden. När studier från andra läroanstalter räknas en studerande till godo skall man hålla sig till bedömningen i den läroanstalt där prestationen har utförts. Om det handlar om en kurs som enligt gymnasiets läroplan skall bedömas med siffror, omvandlas vitsordet till gymnasiets vitsordsskala enligt följande motsvarighetstabell:

<u>skalan 1–5</u>	<u>gymnasiets skala</u>	<u>skalan 1–3</u>
1 (nöjaktiga)	5 (hjälpiga)	1
2 (nöjaktiga)	6 (försvarliga)	1
3 (goda)	7 (nöjaktiga)	2
4 (goda)	8 (goda)	2
5 (berömliga)	9 (berömliga), 10 (utmärkta)	3

I sådana fall där man i gymnasiet inte kan avgöra vilket vitsord, det högre eller det lägre, en kurs som avlagts i en annan läroanstalt motsvarar, skall motsvarigheten bestämmas till den studerandes fördel.

Utländska studier kan i gymnasiestudierna räknas till godo som obligatoriska, fördjupade eller tillämpade kurser. Om de räknas till godo som obligatoriska kurser eller som i grunderna för läroplanen definierade fördjupade kurser skall de bedömas med siffror. Vid behov kan tilläggsprestationer förutsättas som stöd för vitsordsgivningen.

När en studerande övergår från en lång lärokurs i ett ämne till en kort, räknas hans studier enligt den långa lärokursen till godo i den korta lärokursen i den utsträckning som kursernas mål och centrala innehåll motsvarar varandra. Dessa motsvarigheter definieras närmare i samband med lärokurserna i de olika läroämnena. Kursvitsorden för den långa lärokursen överförs då direkt som kursvitsord för de korta kurserna. Resten av studierna enligt den långa lärokursen kan i den korta lärokursen utgöra fördjupade eller tillämpade kurser. På den studerandes begäran kan man anordna extra förhör för att fastslå kunskapsnivån. Då en studerande mitt i studierna övergår från kort till lång lärokurs i ett läroämne, skall samma principer följas. Tilläggsprestationer kan då förutsättas, och vitsordet kan samtidigt omprövas.

En invandrarstuderande bedöms enligt lärokursen i svenska som andraspråk (S2) för invandrare, förutsatt att han har valt denna lärokurs. Kurser som avlagts enligt lärokursen i svenska som modersmål räknas i sin helhet till godo i kurserna i finska som andraspråk, och vitsordet för dem blir gällande som vitsord för kurserna i finska som andraspråk. På sitt betyg kan den

studerande ha vitsord bara för lärokursen i finska/svenska i modersmål och litteratur eller för lärokursen i finska/svenska som andraspråk (S2), inte för vardera.

6.3 BEDÖMNINGEN AV EN ÄMNESLÄROKURS

Studierna i gymnasiet indelas i tre delar: obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser.
(Statsrådets förordning 955/2002, 7 § 1 mom.)

En ämneslärokurs består av obligatoriska och fördjupade kurser enligt den studerandes individuella studieprogram samt av tillämpade kurser som nära ansluter sig till de obligatoriska och fördjupade kurserna. Lärokursen i ett läroämne kan vara olika lång för olika studerande. Den studerandes studieprogram preciseras under gymnasiestudiernas gång. Uppgörandet och uppföljningen av programmet hjälper honom eller henne att välja kurserna målmedvetet.

Vitsordet för lärokursen i ett läroämne fastställs som det aritmetiska medeltalet för de obligatoriska kurser och de i grunderna för läroplanen definierade riksgiltiga fördjupade kurser som den studerande har slutfört. Av dessa studier får den studerande ha underkända kursvitsord enligt följande:

Obligatoriska och i grunderna för läroplanen definierade riksgiltiga fördjupade kurser enligt studerandens studieprogram	Högsta tillåtna antal underkända kurser
1–2 kurser	0
3–5 kurser	1
6–8 kurser	2
9 eller fler kurser	3

Lärokursen i ett läroämne innehåller alla den studerandes bedömda obligatoriska kurser och alla hans i grunderna för läroplanen definierade riksgiltiga fördjupade kurser och de tillämpade kurser som bedöms med siffervitsord. Ingen kurs kan avlägsnas i efterhand.

En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ges möjlighet att höja sitt vitsord i ett fristående förhör.

Om studeranden i ett särskilt förhör visar större mognad och behärskning av läroämnet än vad vitsordet i ämnet på basis av kursbedömningen skulle förutsätta höjs vitsordet.

Ett vitsord som bildats på basis av de obligatoriska och fördjupade kurserna i de nationella läroplansgrunderna kan förutom i ett fristående förhör höjas enligt prövning av dem som beslutar om bedömningen av den studerande, ifall den studerandes kunskaper och färdigheter när studierna i läroämnet slutförs är bättre än vad som vitsordet i läroämnet enligt kursbedömningen skulle förutsätta.

Läroämnena som skall bedömas med siffror i avgångsbetyget

Med de siffervitsord som föreskrivs i gymnasieförordningen bedöms alla obligatoriska läroämnena och valfria främmande språk. För studiehandledningen ges en anteckning om fullgjord prestation. För gymnastik och sådana ämnen som omfattar bara en kurs antecknas bara att prestationen är fullgjord ifall den studerande begär det. Också för valfria främmande språk antecknas att prestationen är fullgjord, ifall den lärokurs som den studerande har avlagt i språket omfattar endast två kurser.

Övriga i läroplanen definierade tillämpade studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift bedöms enligt G (G=godkänd) eller U (U=underkänd).

6.4 FULLGÖRANDE AV HELA GYMNASIETS LÄROKURS

Undervisning i olika läroämnena och studiehandledning ges i form av kurser som omfattar i genomsnitt 38 timmar. De studier som är frivilliga för den studerande kan till omfattningen vara kortare eller längre än vad som nämns ovan. Gymnasiets lärokurs omfattar minst 75 kurser. (Gymnasieförordningen 810/1998, 1 § 1 mom.)

De obligatoriska, fördjupade och tillämpade kurser som hör till den studerandes personliga studieprogram skall ha studerats i minst den omfattning som har angetts för dem i timfördelningen 14.11.2002. (Statsrådets förordning 955/2002.)

En studerande har fullgjort gymnasiets lärokurs när han eller hon har avlagt de enskilda ämneslärokurserna med godkänt vitsord på det sätt som angetts ovan och då minimiantalet 75 kurser för gymnasiet uppfylls. Av läroanstaltens egna fördjupade

och tillämpade kurser kan endast de kurser som den studerande har avlagt med godkänt vitsord räknas till gymnasiets lärokurs.

Ny bedömning och rättelse av bedömning

Begäran om omprövning av ett beslut som gäller studieframstegen eller slutbedömningen skall göras inom två månader efter delgivningen. Om ny bedömning beslutar skolans rektor och den studerandes lärare gemensamt. (Gymnasieförordningen 561/2003, 13 § 1 mom.)

Om den nya bedömning som avses i 1 mom. eller det beslut genom vilket begäran har avslagits är uppenbart felaktigt, kan länsstyrelsen på den studerandes begäran ålägga läraren att företa en ny bedömning eller bestämma att beslutet om studieframstegen skall ändras eller bestämma vilket vitsord den studerande skall få. (Gymnasieförordningen 561/2003, 13 § 2 mom.)

BETYGEN

Till en studerande som har slutfört gymnasiets hela lärokurs ges avgångsbetyg. Till en studerande som avgår från gymnasiet utan att ha slutfört gymnasiets lärokurs ges skiljebetyg, i vilket bedömningen av de studier som slutförts antecknas. Till en studerande som har slutfört lärokursen i ett eller flera läroämnen ges ett betyg över slutförd lärokurs. (Gymnasieförordningen 810/1998, 8 § 1 mom.)

I fråga om avgångs- och skiljebetyg samt betyg över slutförd lärokurs i ett eller flera ämnen tillämpas vad som bestäms i 6 §. (Gymnasieförordningen 810/1998, 8 § 2 mom.)

För hela gymnasiets lärokurs ges inget sammantaget vitsord, vare sig som medeltal av vitsorden i de olika läroämnena eller på något annat sätt. Det totala antalet kurser som den studerande avlagt antecknas i betyget.

UTVÄRDERING

Verksamheten och innehållet i läroplanen utvärderas kontinuerligt och läsåret vid ett större seminarium en gång per år.

LÄROÄMNA

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Modersmål och litteratur, svenska som modersmål.

Undervisningen i modersmål och litteratur i Helsinge gymnasium omfattar färdigheter, kunskaper, kultur och konst.

Modersmål och litteratur kan också karakteriseras som ett livskunskapsämne.

Undervisningen baserar sig på ett vidgat textbegrepp. Det baserar sig förutom på skrivna och talade texter även på medietexter och bilder av olika slag. Genom litteratur och bildmedier får de studerande kunskap av både den västerländska kulturen och den övriga världen. Läsning av skönlitteratur utvecklar personligheten och språket. De studerande lär sig kommunicera på olika nivåer i samhället.

Då Helsinge gymnasium finns i ett område med stark finskspråkig dominans, betonas språkkänningen och dessutom bevakas och beaktas särskilt den forskning som berör tvåspråkigheten i vårt land.

Inom undervisningen i modersmål och litteratur och även i samarbete med andra ämnen strävar man efter en integration av flera olika färdigheter i ett funktionellt sammanhang. Dessutom strävar man efter att behandla följande temaområden:

- aktivt medborgarskap och entreprenörskap
- hälsa och trygghet
- hållbar utveckling
- kulturell identitet och kulturkänning
- teknologi och samhälle
- informations- och mediekunskap

Mål för undervisningen

- att förstå, tolka och skapa olika texter med hjälp av litteratur, medier och bilder.
- att genom olika texter och medier bli förtrogna med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden.
- att kunna anpassa sitt språk efter olika situationer, både privat och offentligt.
- att kunna tillgodogöra sig informationsteknik på ett funktionellt och etiskt sätt.
- att känna sig delaktiga i olika kultursammanhang och ha förståelse för olika kulturer.
- att kunna njuta av att konsumera och skapa kultur.

Bedömning

- närvaro vid lektionerna
- skriftlig och muntlig aktivitet under lektionerna
- nivå på skriftliga och muntliga prestationer, hemarbete och kulturell medvetenhet.
- förmåga att analysera och tolka olika slags texter, litteratur och vilja att lära känna litteraturen.

Utvärdering

- diskussion
- enkät
- enskilda samtal

Obligatoriska kurser

1. En värld av texter (MO 1)

Kursen introducerar modersmål och litteratur som ett ämne där språk, kommunikation, litterära texter och saktexter bildar en helhet som placeras in i ett teoretiskt sammanhang.

MÅL

Kursens mål är att de studerande genom läsning, diskussion, skriven text och bilder skall

- förstå vad det vidgade textbegreppet innebär
- fördjupa sin medvetenhet om olika textgenrer
- känna till olika sätt att läsa, analysera, tolka och producera texter
- kunna välja stilnivå i sitt språk enligt situation
- kunna tolka episka texter
- kunna grundprinciperna för hur man hänvisar till annan text
- delta konstruktivt i gruppdiskussioner.

CENTRALT INNEHÅLL

- skillnader mellan tal- och skriftspråk och olika stilnivåer
- olika textgenrer och deras funktion i samhället
- reflektion kring det egna läsandet
- introduktion till de litterära genrerernas historia med fokus på novellen och andra typer av kortprosa
- olika sätt att analysera skönlitterära texter
- grundprinciperna för materialbaserat skrivande
- grundprinciperna för gruppkommunikation

2. Epik och medietexter (MO 2)

Kursen fokuserar på hur man bygger upp texter av olika slag för att nå sina syften.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna använda retorikens grundprinciper
- producera olika typer av medietexter
- kunna bearbeta och analysera längre episka texter
- planera, framföra och utvärdera ett muntligt anförande.

CENTRALT INNEHÅLL

- retorikens grundprinciper som stöd för att disponera muntliga och skriftliga texter
- tidningstexter och andra medietexter
- bild- och filmanalys
- källkritik
- analys av språkets strukturer
- romanen som litterär genre
- gränser mellan fakta och fiktion med dokumentärromanen och populärkulturen som utgångspunkt
- recensioner

3. Texter, kultur och identitet (MO 3)

Kursen tar upp frågor kring språklig och kulturell identitet ur ett finlandssvenskt perspektiv. Den egna litteraturen och dess förhållande till omvärlden diskuteras.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna uttrycka sina tankar, känslor och åsikter kring den egna identiteten i både tal och skrift
- förstå begreppet kulturell mångfald
- kunna diskutera frågor kring det finlandssvenska med utgångspunkt i tryckta och digitala källor av olika slag
- kunna diskutera och analysera texter av finlandssvenska författare från olika tidsperioder
- känna till de drag som kännetecknar det finlandssvenska språkbruket
- kunna utveckla sina texter och analysera språkets form utgående från den språkvårdsteori som behandlas.

CENTRALT INNEHÅLL

- det svenska språkets ursprung och nuläge i Finland
- tvåspråkighet, dialekter, slang och andra språksociologiska fenomen
- begreppet språkvård både ur ett samhälleligt perspektiv och med utgångspunkt i de studerandes egna texter
- analys av text-, sats- och ordstrukturer
- den finlandssvenska litteraturen och dess historia
- förberedda diskussioner, till exempel paneldebatter med anknytning till kursinnehållet

4. Texter i Norden (MO 4)

Kursen behandlar de nordiska språkens och den nordiska litteraturens historia, nordiska texter, texter på nordiska språk samt nordisk kultur. Inom litteraturundervisningen fokuseras dramatiken.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna igen de olika nordiska språken i både talad och skriven form
- känna till grundläggande strategier för att kunna göra sig förstådda i Norden
- kunna läsa och tematisera medietexter på nordiska språk, närmast danska och norska
- behärska den grundläggande terminologin inom dramatiken
- kunna diskutera dramatiska texter både utgående från skriven text och dramatiska framföranden
- känna till principerna för välläsning.

CENTRALT INNEHÅLL

- de nordiska språkens gemensamma bakgrund
- skillnader och likheter mellan de nordiska språken
- samtalsstrategier som underlättar umgänget i Norden
- produktion av texter i anslutning till teman i de nordiska texter som behandlats
- skönlitterära författarskap och texter i den nordiska litteraturen
- dramatikanalys och teaterbesök
- läsning, dramatisering och gestaltning av texter

5. Moderna texter (MO 5)

Kursen innehåller litteraturanalyser och tar upp grundläggande textanalytiska termer.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till olika stilmedel och kunna kommentera bildspråket i en text, speciellt i lyriska texter
- kunna tolka, analysera och gestalta texter och relatera dem till den kulturella kontexten
- förstå hur man sett på litteraturen och dess uppgift under olika tidsperioder och strömningar under den moderna litteraturens historia.

CENTRALT INNEHÅLL

- lyrikanalys: stil, struktur, reception
- produktion av reflekterande och analyserande texter
- 1900- och 2000-talets litteratur och litterära ismer
- litterära diskussioner inför publik

6. Textens makt (MO 6)

Kursen handlar om det maktbruk som kan ske genom språket.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna analysera argumentationen i en text både skriftligt och muntligt och kritiskt kunna värdera medietexter och andra slag av saktexter
- producera både skriftliga och muntliga texter som innehåller en effektiv argumentation
- utveckla sin förmåga att analysera en skönlitterär text utgående från ett läsorienterat perspektiv
- kunna diskutera hur författare använder språk, stil och innehåll som maktmedel
- kunna och våga uttrycka och motivera sina åsikter i en debatt
- utöka sin medvetenhet om hur bild- och textflödet påverkar samhället och den enskilda individen.

CENTRALT INNEHÅLL

- argumentationsanalys
- analys av medietexter och olika trender i texternas innehåll, språk, stil och utformning
- reklamanalys
- källkritik
- skillnader mellan kvinnligt och manligt språk
- äldre och nyare tendenslitteratur
- teori och praktik kring hur man för en muntlig debatt

FÖRDJUPADE KURSER

7. Muntlig kommunikation (MO 7)

Kursen ger den studerande möjlighet att fördjupa sina kunskaper och färdigheter inom muntlig kommunikation samt insikt i den muntliga kommunikationens betydelse i alla sociala sammanhang. Kursen ingår i ämneshelheten global kunskap och ledarskap, vilket tar sig uttryck i kursens tematik.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sina kunskaper om interaktion och muntlig kommunikation
- utveckla sin säkerhet att uttrycka sig samt utveckla sin förmåga att uppträda, lyssna och samtala
- känna till och kunna analysera faktorer som påverkar såväl talarens som budskapets trovärdighet.

CENTRALT INNEHÅLL

- typiska drag i olika interaktionssituationer
- verbal och nonverbal kommunikation
- olika sätt att uppträda vid förhandlingar, på möten och i olika slags diskussioner
- kulturbundna, speciellt finlandssvenska, särdrag vid muntlig kommunikation

8. Fördjupad skriv- och textkompetens (MO 8)

Kursen handlar om att fördjupa och utveckla färdigheterna i att analysera, tolka, reflektera över samt producera texter.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sin förmåga att läsa olika texter analytiskt och kritiskt
- bygga upp en till innehållet, strukturen och stilen enhetlig och logisk text.

CENTRALT INNEHÅLL

Följande teman repeteras och fördjupas:

- textgenrer
- textanalys och textanalytiska begrepp
- textkomposition: att producera idéer, planera, välja synvinkel, disponera, bearbeta, rubricera och redigera texten i en slutlig form
- språkstruktur och språkriktighet

9. Litteratur som glädje och kunskap (MO 9)

Kursen ger den studerande möjlighet att utveckla sin kunskap, fantasi och lust att lära genom att tillägna sig skönlitteratur i olika former.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- hitta nya vägar för sitt kreativa tänkande genom läsning
- göra jämförelser mellan olika tiders sätt att behandla teman och motiv i skilda kulturer och relatera dem till sin egen tid och sin egen livssituation
- förstå att litteraturen belyser människans eviga frågeställningar
- fördjupa sin förmåga att använda sig av olika litteraturvetenskapliga perspektiv vid studiet av texter.

CENTRALT INNEHÅLL

- tematisk läsning av litteratur från olika tider och/eller kulturer
- intertextualitet
- att skriva analytiskt om litteratur
- att gestalta och bearbeta litteratur genom dramatisering och kreativt skrivande

TILLÄMPADE KURSER

10. Drama och dramaturgi (MO 10)

Under kursen arbetar vi fram ett skådespel som uppförs på självständighetsdagen. Studerandena lär sig:

- improvisera
- skriva manuskript
- skapa och samla rekvisita

- arbeta målmedvetet i grupp
- träna röstens hörbarhet
- scenvana

11. Kultur i vardagen (MO 11)

Gruppen tar del av olika kulturevenemang en gång i veckan under våren. Kursen går kvällstid och kulturutbudet styr valet av dagar.

Studeranden får en inblick i kulturlivet genom regelbundna besök på

- Teater
- Bio
- Konserter
- Museum
- Författarkvällar
- Övriga evenemang

Upplevelserna behandlas muntligt och skriftligt.

12. Skapande svenska (MO 12)

Under kursen utvecklas skrivandet genom kreativa och roliga uppgifter och genom att läsa och kommentera andras texter. Skrivandets glädje står i fokus på denna kurs!

13. Prepkurs för abiturienter (MO 13)

Under kursen repeteras de kunskaper som är nödvändiga för att uppnå goda resultat i studentprovets båda delar. Arbetarinstitutionen erbjuder kursen.

Studerandena lär sig

- bygga upp en till innehållet, strukturen och stilen enhetlig och logisk text.
- känna till textgenrer
- textanalys och textanalytiska begrepp
- textkomposition: att producera idéer, planera, välja synvinkel, disponera, bearbeta, rubricera och redigera texten i en slutlig form
- språkstruktur och språkriktighet

FINSKA – modersmålsinriktad lärokurs

Syftet med den modersmålsinriktade lärokursen i finska vid Helsinge gymnasium är att ge studerande möjlighet att fördjupa sina färdigheter i finska. Helsinge gymnasiums studerande kommer till största delen från tvåspråkiga eller enspråkigt finska familjer. Kurserna behandlar samma teman som den nationella A-lärokursen, eftersom inget eget studentprov tills vidare anordnas för den modersmålsinriktade lärokursen. Lärokursen betonar särskilt språkmedvetenhet, språkkänedom, språkriktighet och litteratur. Modersmålsinriktade lärokursen är mera utmanande för studeranden och han/hon får bättre förutsättningar att klara sig bra i studentexamen, eftersom det krävs mera av mofu-studerande under kurserna.

Mål för undervisningen

- Studerande skall bli mer språkmedvetna och lära sig att nyansera sitt språk samt undvika interferens från svenskan.
- Fördjupa sitt ordförråd så att de kan förstå och bearbeta texter från olika ämnesområden
- Förbättra sina muntliga färdigheter, skall bl.a. lära sig att diskutera och argumentera.
- Lära sig skriva olika slags texttyper på finska (bl.a. recensioner, sammandrag, uppsatser, arbetsansökningar och insändare) samt lära sig översätta från och till finska.
- Bekanta sig med både finsk ungdoms-, skön- och populärlitteratur (genom läsning) samt lära sig grunderna i finsk litteraturhistoria samt lära sig mer om det finländska samhället
- Studerande skall lära sig skilja mellan standardfinska och talspråk

OBLIGATORISKA KURSER

1. Människans vardag och fritid (FIM 1)

MÅL

I den första kursen fördjupas förmågan att i tal och skrift uttrycka sig nyanserat och korrekt i olika vardagssituationer. Grammatikens grunder repeteras.

CENTRALT INNEHÅLL

Man bekantar sig med temat vardag och fritid genom att läsa texter som beskriver vår vardag, fritid och / eller ungdomar och deras intressen (t.ex. noveller och ungdomsböcker). I grammatiken behandlas verbläran, objektet, unipersonella uttryck samt subjektets och predikatets kongruens.

2. Natur och miljö (FIM 2)

MÅL

Den andra kursens målsättning är, att utöka studerandes kunskap och ordförråd inom natur- och miljöskyddsfrågor.

CENTRALT INNEHÅLL

Studerande ska ges möjlighet att i tal och skrift diskutera innehållet i texter, som handlar om Finlands natur och miljö eller eventuellt om internationellt samarbete i miljöfrågor. Texturvalet kan breddas med t.ex. rese- och naturskildringar och studerandena får se på kortfilmer som behandlar natur och miljö. Studerande får även själva skildra naturen i skrift. I grammatiken behandlas nomenböjningen, adjektivens och adverbens komparation, räkneord och pronomen.

3. Handel, teknik och kommunikation (FIM 3)

MÅL

Studerande ska bli bekant med terminologin inom ämnen som berör konsumtion, teknik och informationsteknik. Studerande ska kunna presentera en redogörelse för ett varuslag, en uppfinning eller ett kommunikationsmedel.

CENTRALT INNEHÅLL

Varje studerande presenterar muntligt en produkt. Som skönlitteratur läses detektivromaner som recenseras. Språket i bruksanvisningar analyseras. I grammatiken koncentrerar man sig på den finska satsbyggnadens särdrag. De viktigaste satsdelarna repeteras och undersöks, speciellt subjekt och predikat. Huvudsats, bisats, infinitiver och particip genomgås.

4. Samhället och massmedia (FIM 4)

MÅL

I denna kurs ska studerande bli bekant med det finländska samhället och mediernas roll och betydelse som förmedlare av aktuella händelser. Studerandena får fördjupa sig i dagstidningar och deras uppbyggnad.

CENTRALT INNEHÅLL

Man läser och analyserar tidningar eller en tidningsavdelning i form av grupparbeten. Olika slags tidningstexter behandlas och studerande får även själva producera olika slags tidningstexter. Man kan även analysera radio- eller TV-program. I grammatiken behandlas satsmotsvarigheter och infinitiver. Objektet fördjupas.

Kurs 5 Utbildning, yrkes- och näringsliv (FIM 5)

MÅL

Kursens syfte är att studerande ska bekanta sig med yrkeslivet samt lära sig yrkes- samt utbildningsterminologi.

CENTRALT INNEHÅLL

Studerande fördjupar sig i något yrkesområde och därtill hörande krav, möjligheter och förutsättningar. Studerandena får öva sig i att skriva bl.a. arbetsansökningar och delta i anställningsintervjuer. Därtill bekantar vi oss med olika yrken i form av kortfilmer. I grammatiken fördjupas objektet, även attribut och adverbial behandlas.

6. Finsk kultur och litteratur (FIM 6)

MÅL

I denna kurs ska studerande lära sig grunderna i finsk litteraturhistoria samt bekanta sig närmare med några klassiker inom den finska litteraturen/kulturen.

CENTRALT INNEHÅLL

Studerande läser minst ett skönlitterärt verk, vilket recenseras eller analyseras i form av en recension eller presenteras i klass. Skönlitteraturen kan anknytas till historia, bildkonst, film och musik. Ett prov i litteraturhistoria ingår i kursen. Studerande kan

sälunda öva sig i att lyssna på föreläsningar, göra anteckningar, läsa teori och formulera essäsvår på finska. Ett teater- eller studiebesök kan också ingå i kursen liksom även dramaövningar.

FÖRDJUPADE KURSER

7. Muntliga färdigheter (FIM 7)

MÅL

Studerande skall lära sig att uttrycka sig muntligt på finska och våga börja tala finska. Dessutom skall studerande lära sig att kritiskt iaktta sitt språk och framställning samt ge och ta kritik.

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen innehåller en hel del muntliga övningar (både formella och informella situationer). I kursen ingår ett muntligt prov i finska och studerande får ett diplom som bevis på att hon/han deltagit i detta muntliga prov.

8. Skrivandets konst (FIM 8)

MÅL

I denna kurs skall studerande lära sig skriva faktatexter på finska. Förutom detta skall studeranden lära sig att ge konstruktiv kritik åt andras texter.

CENTRALT INNEHÅLL

Studerande får skriva en seminarieuppsats om valfritt ämne. Uppsatsen presenteras för gruppen med hjälp av en opponenter. Skrivprocessen från planering till redigering och korrekturläsning genomgås med hjälp av tillgänglig datateknik och program. Studerande lär sig också att kritiskt granska och bearbeta en text både innehållsligt och språkligt samt att därvid kunna använda ordböcker, språkriktighetsguider och andra källor. Övningar inför studentskrivningarna görs vid behov.

TILLÄMPADE KURSER

9. Övning inför studentskrivningarna (FI t9)

MÅL

Studerande skall få finslipa sin förmåga att skriva uppsats, göra hör- samt läsförståelseövningar.

CENTRALT INNEHÅLL

Olika slag av prov och uppgifter inför studentskrivningarna i finska inövas. Detta inkluderar förutom de ovannämnda även översättningsövningar samt sammandrag. Språkvård behandlas vid behov.

TRADITIONELL FINSKA

De som väljer traditionell finska undervisas i samma grupp som mofieleverna, men de får mera stöd under lektionerna och deras prov är mindre krävande.

Mål för undervisningen

- lära sig förstå och kunna delta i vardagliga samtal som berör olika ämnen
- lära sig tolka och förstå texter från olika ämnesområden
- studerande skall få ett grundläggande ordförråd
- lära sig hålla föredrag samt följa med föredrag på finska samt diskutera innehållet i dem
- lära sig skriva uppsatser, sammandrag, recensioner samt översätta från och till finska
- lära sig grunderna i finsk kultur och litteratur samt bli bekant med det finländska samhället

Kurs 1 Människans vardag och fritid (FINA 1)

MÅL

Under kursen skall studeranden lära sig att uttrycka sig muntligt i olika vardagssituationer (t.ex. berätta om sina fritidsintressen eller speciella händelser). Därtill skall studeranden befästa grunderna för verböjning.

CENTRALT INNEHÅLL

Man bekantar sig med temat vardag och fritid genom att läsa texter som beskriver vår vardag, fritid och / eller ungdomar och deras intressen (t.ex. noveller och ungdomsböcker). I grammatiken behandlas verbläran, objektet, unipersonella uttryck samt subjektets och predikatets kongruens.

Kurs 2 Natur och miljö (FINA 2)

Mål

Studera ska lära sig natur- och miljöterminologi, kunna delta i diskussioner gällande miljöfrågor samt skriva om ämnet.

Centralt innehåll

Studera får i både i tal och skrift diskutera natur- och miljöfrågor. Texter som behandlar ämnet läses och bearbetas. Studerandena får se på kortfilmer som behandlar natur och miljö. I grammatiken behandlas nomenböjningen, adjektivens och adverbens komparation, räkneord och pronomen.

Kurs 3 Handel, teknik och kommunikation (FINA 3)

MÅL

Studera ska bli bekant med terminologin inom ämnen som berör konsumtion, teknik och informationsteknik (t.ex. tekniska uppfinningar och trafikregler. Studera ska kunna presentera en redogörelse för ett varuslag, en uppfinning eller ett kommunikationsmedel.

CENTRALT INNEHÅLL

Varje studera presenterar muntligt en produkt. Som skönlitteratur läses detektivromaner som recenserar. I grammatiken koncentrerar man sig på den finska satsbyggnadens särdrag. De viktigaste satsdelarna repeteras och undersöks, speciellt subjekt och predikat. Huvudsats, bisats, infinitiver och particip genomgås.

Kurs 4 Samhället och massmedia (FINA 4)

MÅL

I denna kurs ska studera bli bekant med det finländska samhället och mediernas roll och betydelse som förmedlare av aktuella händelser. Studerandena får fördjupa sig i dagstidningar och deras uppbyggnad.

CENTRALT INNEHÅLL

Man läser och analyserar tidningar eller en tidningsavdelning i form av grupparbeten. Olika slags tidningstexter behandlas. Man kan även analysera radio- eller TV-program. I grammatiken behandlas satsmotsvarigheter och infinitiver. Objektet fördjupas.

Kurs 5 Utbildning, yrkes- och näringsliv (FINA 5)

MÅL

Kursens syfte är att studera ska bekanta sig med yrkeslivet samt lära sig yrkes- samt utbildningsterminologi.

CENTRALT INNEHÅLL

Studera fördjupas sig i något yrkesområde och därtill hörande krav, möjligheter och förutsättningar. Studerandena får öva sig i att skriva bl.a. arbetsansökningar. Därtill bekantar vi oss med olika yrken i form av kortfilmer. I grammatiken fördjupas objektet, även attribut och adverbial behandlas.

Kurs 6 Kultur och litteratur (FINA 6)

MÅL

I denna kurs ska studera lära sig grunderna i finsk litteraturhistoria samt bekanta sig närmare med några klassiker inom den finska litteraturen/kulturen.

CENTRALT INNEHÅLL

Studera läser ett skönlitterärt verk, vilket recenserar eller analyseras i form av en recension eller presenteras i klass. Skönlitteraturen kan anknytas till historia, bildkonst, film och musik. Ett prov i litteraturhistoria ingår i kursen. Studera kan sålunda öva sig i att lyssna på föreläsningar, göra anteckningar, läsa teori och formulera essäsvår på finska. Dramaövningar ingår också.

FÖRDJUPADE KURSER

7. Muntliga färdigheter (FIM 7)

MÅL

Studeringe skall lära sig att uttrycka sig muntligt på finska och våga börja tala finska.

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen innehåller en hel del muntliga övningar (både formella och informella situationer). I kursen ingår ett muntligt prov i finska och studerande får ett diplom som bevis på att hon/han deltagit i detta muntliga prov.

8. Skrivandets konst (FIM 8)

MÅL

I denna kurs skall studerande lära sig skriva faktatexter på finska. Förutom detta skall studeranden lära sig att ge konstruktiv kritik åt andras texter.

CENTRALT INNEHÅLL

Studerande får skriva en seminarieuppsats om valfritt ämne. Uppsatsen presenteras för gruppen med hjälp av en opponent. Skrivprocessen från planering till redigering och korrekturläsning genomgås med hjälp av tillgänglig datateknik och program. Studerande lär sig också att kritiskt granska och bearbeta en text både innehållsligt och språkligt samt att därvid kunna använda ordböcker, språkriktighetsguider och andra källor. Övningar inför studentskrivningarna görs vid behov.

TILLÄMPADE KURSER

9. Övning inför studentskrivningarna (FI t9)

MÅL

Studerande skall få finslipa sin förmåga att skriva uppsats, göra hör- samt läsförståelseövningar.

CENTRALT INNEHÅLL

Olika slag av prov och uppgifter inför studentskrivningen i finska inövas. Detta inkluderar förutom de ovannämnda även översättningsövningar samt sammandrag. Språkvård behandlas vid behov.

FRÄMMANDE SPRÅK

ENGELSKA

Syftet med undervisningen i främmande språk i gymnasiet är att utveckla de studerandes förmåga till interkulturell kommunikation: den skall ge dem kunskaper och färdigheter i språket och dess användning och erbjuda dem möjligheter att utveckla sina insikter i, sin förståelse för och uppskattning av språkområdet och kulturen i ifrågavarande samhällen. Härvid bör speciellt den europeiska identiteten och den europeiska mångspråkigheten och mångkulturalismen beaktas. Språkundervisningen skall göra de studerande kapabla till självständiga studier i språk och hjälpa dem att förstå att kommunikationsförmåga bara nås genom långsiktig och allsidig praktisk träning. Främmande språk utgör som läroämnen både färdighets-, kunskaps- och kulturämnen.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i engelska är att de studerande skall

- nå följande nivåer enligt nivåskalan för språkkunskaper

<i>Språk och lärokurs</i>	<i>Hörförståelse</i>	<i>Tal</i>	<i>Läsförståelse</i>	<i>Skrift</i>	
<i>Engelska A</i>		B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
<i>Övriga språk A</i>		B1.1–B1.2	B1.1	B1.2	B1.1–B1.2
<i>Engelska B1</i>		B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
<i>Engelska B2</i>		B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
<i>Övriga språk B2</i>		A2.2	A2.1–A2.2	A2.2–B1.1	A2.1–A2.2
<i>Engelska B3</i>		B1.1	A2.2	B1.1	B1.1
<i>Övriga språk B3</i>		A2.1–A2.2	A2.1	A2.1–A2.2	A1.3–A2.1

- lära sig kommunicera på ett sätt som är betecknande för språket och dess kultur
- kunna bedöma sin språkfärdighet i relation till målen
- känna till sina starka sidor som språkbrukare och språkstuderande och veta var de bör förkovra sig
- kunna utveckla sin språkfärdighet genom strategier som är ändamålsenliga för deras behov i respektive studie- och kommunikationssyften.

BEDÖMNING

Vid bedömningen av läroämnet skall alla områden inom språkfärdigheten beaktas enligt prioriteringarna i kursbeskrivningarna.

KURSBESKRIVNINGAR

Lärokurs som påbörjats i årskurserna 1–6 i den grundläggande utbildningen (A)

OBLIGATORISKA KURSER

1. *De unga och deras värld (EN 1)*

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen sammanlänkar språkundervisningen i den grundläggande utbildningen med språkundervisningen i gymnasiet och befäster ordförrådet och grundstrukturerna enligt de studerandes behov. Ämnesområdena och situationerna skall ansluta sig till det dagliga livet och till personligt umgänge och människorelationer och språket bör vara familjärt och informellt. Temaområdet "hälsa och trygghet" ger uppslag till kursinnehåll. I kursen betonas diskussion, förmåga att uttrycka åsikter och viktiga strategier vid muntlig kommunikation.

2. *Kommunikation och fritid (EN 2)*

CENTRALT INNEHÅLL

I kursen övas den muntliga förmågan mångsidigt och strukturerna befästs och utvidgas. Ämnesområdena och situationerna skall beröra fritid och intressen samt tjänster i samband med dem. De allmänna temaområdena "hälsa och trygghet" samt "informations- och mediekunskap" bör betonas när kursstoffet behandlas. Den skriftliga färdigheten övas med hjälp av kommunikativa uppgifter. Behärskningen av strategier vid muntlig kommunikation befästs och kursen fäster vikt vid de studerandes säkerhet att uttrycka sig.

3. *Studier och arbete (EN 3)*

CENTRALT INNEHÅLL

Kursens ämnesområden och situationer skall anknyta till studier och arbetsliv och i kursen övas muntlig och skriftlig kommunikation som är typiska för dem. I kursen skall också ingå övningar i att förstå och använda språket i formella situationer. Det allmänna temaområdet "aktivt medborgarskap och entreprenörskap" ger uppslag till kursinnehåll.

4. *Samhället och omvärlden (EN 4)*

CENTRALT INNEHÅLL

I kursen betonas muntlig språkfärdighet och textförståelse på en mera krävande nivå. Övningarna utgår från texter om samhället i Finland och i respektive främmande länder. Det allmänna temaområdet "aktivt medborgarskap och entreprenörskap" ger uppslag till kursinnehåll. I kursen övas olika strategier för läsförståelse. De studerande övar sin skriftliga färdighet genom att skriva texter för olika ändamål.

5. *Vetenskap, ekonomi och teknik (EN 5)*

CENTRALT INNEHÅLL

I kursen betonas de studerandes förmåga att förstå också krävande språkligt stoff. Ämnen hämtas från olika vetenskapsgrenar, tekniska rön, olika former av kommunikation och näringslivet. Temaområdet "teknologi och samhälle" ger uppslag till kursinnehåll. Övningarna i lässtrategier fortsätter och de studerande slipar sin skriftliga uttrycksförmåga genom att skriva texter för olika ändamål.

6. *Kultur (EN 6)*

CENTRALT INNEHÅLL

I kursen behandlas kultur i bred bemärkelse. Temaområdena "kulturell identitet och kulturkänedom" och "informations- och mediekunskap" ger uppslag till kursinnehåll. De studerande skall utföra ett större arbete om ett självvalt ämne och presentera det. Detta sker ofta i form av en rapport över ett skönlitterärt verk på målspråket.

FÖRDJUPADE KURSER

I de fördjupade kurserna skall de studerande vinnlägga sig om att utveckla språkfärdigheten allsidigt.

7. *Naturen och en hållbar utveckling (EN 7)*

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen skall ge den studerande färdigheter att förstå och använda språket på ämnesområden som anknyter till naturen, naturvetenskaperna och en hållbar utveckling. I samband med kursen förbereder vi oss också för studentskrivningarna.

8. Globalisering och internationalisering (EN 8)

CENTRALT INNEHÅLL

Ämnesområdena skall beröra globala utvecklingslinjer, aktuella händelser och olika världsbilder. Vi gör olika övningar som skall förbereda inför studentskrivningarna.

FRANSKA

FRANSKA B2

Valfri lärokurs som påbörjats i årskurs 8 i den grundläggande utbildningen

FÖRDJUPADE KURSER

1. Fritid och intressen (FRB2 1)

CENTRALT INNEHÅLL

Undervisningen tar fasta på de ungas liv, intresseområden, fritid och hobbyer. Repetition av högstadiets muntliga och skriftliga färdigheter. Den muntliga kommunikationen betonas.

2. Världen och vi (FRB2 2)

CENTRALT INNEHÅLL

Huvudsakligen muntligt men också skriftligt lär sig eleverna att tala om människor, geografi, historia, sevärdheter och rekreativsmöjligheter i Finland och i respektive främmande länder. Den muntliga kommunikationen betonas.

3. Förr och nu (FRB2 3)

CENTRALT INNEHÅLL

Livet förr och nu behandlas ur individens och samhällets synvinkel. Den muntliga kommunikationen betonas.

4. Studier och framtidsplaner (FRB2 4)

CENTRALT INNEHÅLL

Framtiden både i form av studier och arbete behandlas muntligt och skriftligt.

5. Kultur (FRB2 5)

CENTRALT INNEHÅLL

Alla områden av språkfärdigheten övas upp med kulturen som tema.

6. Vår gemensamma jord (FRB2 6)

CENTRALT INNEHÅLL

Med hjälp av texter behandlas den samhällsliga verksamheten i Finland och i respektive land. Jordens tillstånd och framtiden diskuteras också. Textförståelsen och skriftliga produktioner betonas.

7. Vetenskap och teknik (FRB2 7)

CENTRALT INNEHÅLL

Via allmänt hållna texter behandlas teknik och olika former av kommunikation. Textförståelsen och skriftliga produktioner betonas. Förberedelse för studentexamen.

8. Naturen och en hållbar utveckling (FRB2 8)

CENTRALT INNEHÅLL

Människan och hennes förhållande till naturen. Textförståelsen och skriftliga produktioner betonas. Förberedelse för studentexamen.

FRANSKA

Franska som B3-språk

FÖRDJUPADE KURSER

1. *God dag, trevligt att träffas (FRB3 1)*

CENTRALT INNEHÅLL

Grundläggande funktioner såsom att hälsa, ta avsked, presentera sig lärs ut och andra enkla all dagliga språksituationer går igenom. Den muntliga kommunikationen betonas.

2. *Så ska saker och ting skötas (FRB3 2)*

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen handlar om släkt, vänner, mänskliga relationer och dagliga rutiner. De studerande skall öva sig i att klara sig i olika all dagliga situationer, som att göra uppköp och uträtta ärenden. Den muntliga kommunikationen betonas.

3. *Fritid och intresse (FRB3 3)*

CENTRALT INNEHÅLL

Undervisningen tar fasta på de ungas liv, intresseområden, fritid och hobbyer. Den muntliga kommunikationen betonas.

4. *Världen och vi (FRB3 4)*

CENTRALT INNEHÅLL

Huvudsakligen muntligt men också skriftligt lär sig eleverna att tala om människor, geografi, historia, sevärdheter och rekreativ möjligheter i Finland och i respektive främmande länder.

5. *Förr och nu (FRB3 5)*

CENTRALT INNEHÅLL

Livet förr och nu behandlas ur individens och samhällets synvinkel.

6. *Studier och framtidsplaner (FRB3 6)*

CENTRALT INNEHÅLL

Framtiden både i form av studier och arbete behandlas muntligt och skriftligt.

7. *Kultur (FRB3 7)*

CENTRALT INNEHÅLL

Alla områden av språkfärdigheten övas upp med kulturen som tema. Förberedelse för studentexamen.

8. *Vår gemensamma jord (FRB3 8)*

CENTRALT INNEHÅLL

Med hjälp av texter behandlas den samhälleliga verksamheten i Finland och i respektive land. Jordens tillstånd och framtiden diskuteras också. Textförståelsen och skriftliga produktioner betonas. Förberedelse för studentexamen.

SPANSKA

Spanska som B3-språk

I nybörjarskedet fästs speciellt stor vikt vid uttal och enkla skrivregler samt praktiska talsituationer. Studietakten är intensiv med tyngdpunkt på den praktiska träningen; varje lektion bör innehålla moment där varje elev kan uttrycka sig på målspråket i tal och i skrift. Man strävar till att undervisningen till största delen också sker på målspråket, allt utom i grammatikundervisning samt översättningsuppgifter.

1. *God dag, trevligt att träffas / Hola, buenos días Mucho gusto (SPB3 1)*

CENTRALT INNEHÅLL

Vi övar utal och grundläggande skrivregler. Vi lär oss förstå talad spanska och att använda språket i enkla samtalsituationer. Vi övar att hälsa, säga adjö, presentera oss, berätta om oss själva och klara av enkel vardagskommunikation. Tyngdpunkten ligger på den muntliga framställningen.

2. Scener ur vardagslivet / *La vida cotidiana* (SPB3 2)

CENTRALT INNEHÅLL

Kursens teman är släkt, vänner och dagliga rutiner. Vi övar att klara oss på spanska i olika vardagssituationer som att göra uppköp, utträta ärenden i banken, på posten och hotellet samt hos läkaren. Tyngdpunkten ligger på att förstå det talade språket och att kommunicera muntligt.

3. Fritid och intressen / *El tiempo libre y las aficiones* (SPB3 3)

CENTRALT INNEHÅLL

De ungas vardag, fritid, hobbyer och tjänster kring dem behandlas i denna kurs. Tyngdpunkten ligger på att förstå och tala spanska, bl.a. uttrycka åsikter om kursens teman. Vi befäster tidigare vokabulär och utvidgar de grundläggande grammatikaliska strukturerna.

4. Världen och vi / *En casa y en el mundo hispanohablante* (SPB3 4)

CENTRALT INNEHÅLL

Kursens teman är det egna landets och mälländernas människor, geografi, historia, sevärdheter och rekreationsmöjligheter. Vi utökar de grundläggande grammatiska strukturerna och övar enkla skriftliga uppgifter.

5. Förr och nu / *Cómo pasa el tiempo* (SPB3 5)

CENTRALT INNEHÅLL

Vi betraktar livet förr och nu både ur individens och samhällets synvinkel, genom teman som hälsa och välbefinnande. Under kursen poängteras fortsättningsvis den muntliga framställningen samt användningen av grundläggande strukturer. Vi utökar övningarna i skriftlig framställning.

6. Studier och framtidsplaner / *Los estudios y los proyectos para el futuro* (SPB3 6)

CENTRALT INNEHÅLL

Skolan, studier, arbetslivet samt de ungas framtidsplaner är genomgående teman. Vi övar muntlig och skriftlig framställning kring dessa ämnen, t.ex. att beskriva de egna planerna och förhoppningarna.

7. Kultur / *Cultura* (SPB3 7)

CENTRALT INNEHÅLL

Mälländernas litteratur, bildkonst, musik, film, teater eller sport. Vi övar språkfärdighetens alla områden.

CENTRALT INNEHÅLL

8. Vår gemensamma planet / *La aldea global* (SPB3 8)

Utgångsläget för kursens teman är samhällsfenomen i det egna landet och mälländerna. Globala frågor samt framtidsutsikter diskuteras bl.a. genom mediatexter. Elevernas intressen och erfarenheter ligger till grund för det stoff som behandlas. Tyngdpunkten ligger på textförståelse, samt muntliga och skriftliga referat.

TYSKA

TYSKA B2

Valfri lärokurs som påbörjats i årskurs 8 i den grundläggande utbildningen.

FÖRDJUPADE KURSER

1. Fritid och intresse / *Freizeit und Hobbys* (TYB2 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- klara av muntlig och skriftlig kommunikation i vardagssituationer
- kort kunna beskriva sin närmiljö
- förstå kortare texter samt deras huvudsakliga budskap
- kunna skriva korta texter som handlar om kursens ämnesområden

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen tar upp ämnesområden och situationer i studerandenas dagliga liv, d.v.s. familj, skola, fritid och hobbyer och jämförelser sker mellan vardagen i Finland och i de tyskspråkiga länderna. Under kursens gång repeteras och befästs det ordförråd och de strukturer som de studerande lärt sig i den grundläggande utbildningen. Talförståelse och muntlig kommunikation betonas.

2. *Förr och nu / Früher und heute (TYB2 2)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna delta i en lättare diskussion som berör kursens teman
- ytterligare befästa grundstrukturerna samt tillägna sig nya
- förstå samt kunna använda sig av ett centralt ordförråd
- kunna komma med skriftliga inlägg och föra fram egna åsikter

CENTRALT INNEHÅLL

Under kursen behandlas livet förr och nu såväl ur individens som ur samhällets synvinkel. Teman är till exempel hälsa och välfärd, arbete och boende, landsbygd och stadsliv. Kursens ämnesområden motsvarar således kurs 3 i den nationella läroplanen. Tonvikten ligger på talförståelse och muntlig kommunikation och grundstrukturerna befästs och utvidgas. Skrivfärdigheten övas med hjälp av kommunikativa uppgifter. Vi övar oss också i restaurangfraser och ett restaurangbesök kan ingå.

3. *Världen och vi / Bei uns und anderswo (TYB2 3)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- stärka den kulturella identiteten och få kunskap om andra kulturer
- kunna kommunicera i situationer med tyskspråkiga turister
- kunna berätta om ett tema som berör hemlandet eller målkulturen

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen handlar om människor, geografi, historia, sevärdheter och rekreativsmöjligheter i Finland jämfört med i de tyskspråkiga länderna. Ett skriftligt arbete eller en muntlig presentation av något fenomen som berör det egna landet eller ett tyskspråkigt land kan ingå. De grundläggande strukturerna utvidgas. Kursens ämnesområden motsvarar kurs 2 i den nationella läroplanen.

4. *Kultur / Kultur (TY 4)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en större inblick i de tyskspråkiga ländernas kultur
- bemästra situationer som berör resande i tyskspråkiga länder
- kunna utnyttja autentiskt material samt göra en sammanfattning

CENTRALT INNEHÅLL

Tema för kursen är att utvidga kulturkänningen om de tyskspråkiga länderna. Kursen kan till exempel ta upp ämnen som bildkonst, musik, film, teater, beroende på kursdeltagarnas egna intresseområden. Alla områden av språkfärdigheten övas. Kursens innehåll motsvarar kurs 5 i den nationella läroplanen.

5. *Vår gemensamma jord / Unsere gemeinsame Erde (TY 5)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna ta till sig mer krävande information från olika medier
- kunna behandla en text från ovannämnda temaområde
- utvidga sina kommunikationsstrategier

CENTRALT INNEHÅLL

Studierna i kursen innefattar allmänt hållna texter, också medietexter, om den samhällliga verksamheten i Finland och i de tyskspråkiga länderna samt om jordens tillstånd och om framtiden. I kursen betonas textförståelse samt muntliga och skriftliga skildringar. Vi övar oss också i att uttrycka känslor och använda fraser på ett smidigt sätt. Kursens innehåll motsvarar kurs 6 i den nationella läroplanen.

6. Studier och framtidsplaner / Lernen und Zukunftspläne (TY 6)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna beskriva det egna skolsystemet jämfört med andra länder
- kunna föra en diskussion om studier och framtid
- bemästra situationer angående arbetsansökan

CENTRALT INNEHÅLL

Ämnesområden för denna kurs är skola, studier efter gymnasiet, arbetsliv och de ungas framtidsplaner. De studerande övar sig i att uttrycka sig muntligt och skriftligt om dessa teman, bland annat i att lägga fram önskemål och planer för framtiden. Kursens innehåll motsvarar kurs 4 i den nationella läroplanen.

7. Vetenskap och teknik / Wissenschaft und Technik (TY 7)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstärka ordförrådet och strukturerna
- lära sig förstå och behandla texter med specialterminologi
- kunna uttrycka sig i text och tal inom ovan nämnda temaområden
- kunna förstå autentisk material, både tal och skrift

CENTRALT INNEHÅLL

Kursinnehållet innefattar korta artiklar och allmänt hållna texter från olika vetenskapsområden, t.ex. om kända tyskspråkiga vetenskapsmän, om ny teknik, färdmedel och om olika former av kommunikation. Tonvikten i kursen läggs vid textförståelse och textproduktion. I kursen kan ingå en bokrapport om en förenklad roman. Vi övar även på gamla studentskrivningsprov.

8. Naturen och en hållbar utveckling / Natur und nachhaltige Entwicklung (TY 8)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna uttrycka sig om varierande teman både i tal och skrift
- ytterligare utveckla ordförrådet och talförståelsen
- kunna ta till sig även svårare texter

CENTRALT INNEHÅLL

Kursen behandlar människan som en del av naturen samt hennes förhållande till sin omvärld och konsumtionssamhället. Även elevernas intressen och erfarenheter ligger till grund för det stoff som behandlas. Under kursen repeteras viktiga strukturer och tonvikten ligger på förberedelse inför studentprovet samt muntliga diskussioner.

TYSKA B3

Valfri lärokurs som inte kräver tidigare kunskaper. Tyska som nybörjarspråk innebär en intensiv studietakt med tyngdpunkt på praktiska övningar. Man strävar till att varje lektion innehåller moment där samtliga studerande uttrycker sig på målspråket i tal och skrift. Man strävar till att undervisningen stegvis sker till allt större del på målspråket. Efter de tre första fördjupade kurserna erbjuds en tillämpad kurs, efter vilken de studerande kan fortsätta med samma fördjupade kurser som de studerande som valt tyska på B2-nivå.

FÖRDJUPADE KURSER

1. God dag, trevligt att träffas / Guten Tag, schön Sie zu treffen (TYB3 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig förstå grundläggande texter
- uppfatta kärnan i en enkel konversation
- kunna hälsa, presentera sig och berätta om sin familj

CENTRALT INNEHÅLL

Språket i kursen gäller grundläggande funktioner, såsom att hälsa, att ta avsked och att presentera sig. De studerande övar sig i att berätta om sig själv och genom frågor locka sin/sina samtalspartner till detsamma. Ämnesområdena skall också täcka familjen och mänskliga relationer och de studerande skall lära sig att klara sig i enkla all dagliga språksituationer. Kursens tonvikt ligger på muntlig kommunikation.

2. *Så ska saker och ting skötas / So wird es gemacht (TYB3 2)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- klara sig i vardagliga situationer i samhället
- förstå enkla texter samt klara av en enkel konversation

CENTRALT INNEHÅLL

Kursens teman är släkt, vänner och vardagens rutiner. De studerande skall öva sig i att klara sig i olika all dagliga situationer, som att göra uppköp och utträta ärenden i bank, post och hos läkare samt att utnyttja trafikmedel, inkvarterings- och förplägnadstjänster. I kursen betonas talförståelse och muntlig framställning.

3. *Fritid och intressen / Freizeit und Hobbys (TYB3 3)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- utvidga ordförrådet angående fritid, boende, vardag och fest
- kunna uttrycka egna åsikter

CENTRALT INNEHÅLL

Ämnesområden och situationer i denna kurs tas ur de ungas dagliga liv och handlar om fritidsverksamhet och hobbyer, boende, klädsel och festligheter. I kursen betonas talförståelse och förmågan att tala det främmande språket, bland annat hur man uttrycker åsikter. Tidigare vokabulär befästs och kännedomen om språkets grundstrukturer utvidgas.

TILLÄMPADE KURSER

14. *Världen och vi / Bei uns und anderswo (TYB3 14)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- stärka den kulturella identiteten och få kunskap om andra kulturer
- kunna ta till sig den viktigaste informationen i även något längre texter
- kunna berätta om ett tema som berör hemlandet eller målkulturen

CENTRALT INNEHÅLL

Under kursen jämför vi förhållanden i vårt hemland samt i de tyskspråkiga länderna. Teman som behandlas är till exempel olika kulturella fenomen, arbete och boende, landsbygd och stadsliv. Grundstrukturerna befästs och utvidgas inför sammanslagningen med B2-tyskan. Ett projektarbete och/eller ett föredrag kan ingå.

DEN LÅNGA LÄROKURSEN I MATEMATIK

Syftet med den långa lärokursen i matematik är att ge de studerande matematiska färdigheter som behövs i yrkesstudier och högskolestudier. De som studerar lång matematik gestillfålle att tillägna sig matematiska begrepp och metoder samt att lära sig förstå den matematiska kunskapens natur. Undervisningen syftar till att ge de studerande en klar uppfattning om matematikens betydelse i samhällsutvecklingen och av dess tillämpningsmöjligheter i vardagsliv, vetenskap och teknik.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i lång lärokurs i matematik är att de studerande skall

- vänja sig vid långsiktigt arbete och därigenom lära sig att lita på sin matematiska förmåga, sina färdigheter och sin tankeförmåga
- uppmuntras till experimentell och undersökande verksamhet samt till att hitta och kritiskt bedöma lösningar
- förstå och kunna använda matematikens språk, det vill säga kunna följa en matematisk framställning, läsa matematisk text och samtala om matematik samt lära sig att sätta värde på en exakt framställning och klara motiveringar
- lära sig att se matematisk kunskap som en logisk struktur

- utveckla sin förmåga att bearbeta uttryck, dra slutsatser och lösa problem
- bli kapabla att behandla information på ett för matematiken karakteristiskt sätt, vänja sig vid att göra antaganden, att undersöka antagandenas riktighet och motivera dem samt vid att bedöma motiveringarnas giltighet och resultatens generaliserbarhet
- bli vana att ställa upp matematiska modeller i praktiska problemsituationer och att utnyttja olika strategier för att lösa dem
- kunna använda ändamålsenliga matematiska metoder, tekniska hjälpmedel och olika informationskällor.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Funktioner och ekvationer (MAA 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förkovra sig i att lösa ekvationer och utföra procenträkningar
- fördjupa sin förståelse för begreppen proportionalitet, kvadratroten och potens
- vänja sig vid reglerna för kvadratrots- och potensberäkningar
- fördjupa sina insikter i funktionsbegreppet genom att undersöka potens- och exponentialfunktioner
- lära sig att lösa potensekvationer

CENTRALT INNEHÅLL

- potensfunktioner
- potensekvationer
- rotuttryck och potenser med rationell exponent
- exponentialfunktioner

2. Polynomfunktioner (MAA 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få rutin i att använda polynomfunktioner
- lära sig att lösa polynomekvationer av andra graden och undersöka antalet lösningar
- lära sig att lösa polynomekvationer av högre grad som kan lösas utan att dividera polynomen
- lära sig lösa enkla polynomlikheter.

CENTRALT INNEHÅLL

- produkten av polynom och kvadrerings- och konjugatreglerna
- polynomfunktioner
- polynomekvationer av andra graden och av högre grader
- undersökning av antalet rötter till andragradsekvationer
- faktorisering av polynom av andra graden
- lösning av polynomlikheter

3. Geometri (MAA 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- träna sig i att gestalta och presentera information om rum och former både i två och tre dimensioner
- öva sig att formulera, motivera och använda geometriska satser
- kunna lösa geometriska problem genom att utnyttja figurers och kroppars egenskaper, likformighet, Pythagoras sats samt trigonometrin för rät- och snedvinkliga trianglar.

CENTRALT INNEHÅLL

- likformighet hos figurer och kroppar
- sinus- och cosinussatserna
- geometrin för cirkeln, dess delar och räta linjer i anslutning till den
- beräkning av längder, vinklar, areor samt volymer i anslutning till figurer och kroppar

4. Analytisk geometri (MAA 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå hur den analytiska geometrin binder ihop geometriska och algebraiska begrepp

- förstå begreppet punktmängdens ekvation och lära sig undersöka punkter, räta linjer, cirklar och parabler med hjälp av deras ekvationer
- fördjupa förståelsen av begreppet absolutbelopp och lära sig att lösa ekvationer med absoluta värden och motsvarande olikheter av typen $|f(x)| = a$ eller $|f(x)| = |g(x)|$
- förbättra sin förmåga att lösa ekvationssystem.

CENTRALT INNEHÅLL

- punktmängdens ekvation
- räta linjens, cirkelns och parabelns ekvationer
- ekvationer och olikheter med absoluta belopp
- lösning av ekvationssystem
- en punkts avstånd från en linje

5. Vektorer (MAA 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå vektorbegreppet och bli insatta i grunderna för vektorkalkyl
- lära sig undersöka figurers egenskaper med hjälp av vektorer
- kunna undersöka punkter, avstånd och vinklar i två- och tredimensionella koordinatsystem med hjälp av vektorer.

CENTRALT INNEHÅLL

- vektorens primära egenskaper
- addition och subtraktion med vektorer samt produkten av en skalär och en vektor
- skalärprodukten av vektorer i koordinatsystemet
- räta linjer och plan i rummet

6. Sannolikhet och statistik (MAA 6)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att åskådliggöra diskreta och kontinuerliga statistiska fördelningar samt att bestämma och tolka fördelningarnas karakteristika
- bli insatta i kombinatorikens metoder
- bli förtrogna med sannolikhetsbegreppet och reglerna för sannolikhetsberäkningar
- förstå begreppet diskret sannolikhetsfördelning och kunna bestämma och tillämpa fördelningens väntevärde
- bli insatta i begreppet kontinuerlig sannolikhetsfördelning och lära sig tillämpa normalfördelningen.

CENTRALT INNEHÅLL

- diskret och kontinuerlig statistisk fördelning
- fördelningens karakteristika
- klassisk och statistisk sannolikhet
- kombinatorik
- reglerna för beräkning av sannolikheter
- diskret och kontinuerlig sannolikhetsfördelning
- väntevärde för diskret fördelning
- normalfördelning

7. Derivatan (MAA 7)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna bestämma nollställena för rationella funktioner och lösa enkla rationella olikheter
- få en åskådlig uppfattning av funktionens gränsvärden, kontinuitet och derivata
- kunna bestämma derivatan för enkla funktioner
- kunna undersöka polynomfunktioners förlopp med hjälp av derivatan och bestämma deras gränsvärden
- kunna bestämma det största och minsta värdet för en rationell funktion i samband med tillämpade problem.

CENTRALT INNEHÅLL

- rationella ekvationer och olikheter
- gränsvärden, kontinuitet och derivata
- derivering av polynomfunktioner och av produkter och kvoter av funktioner
- undersökning av polynomfunktioners förlopp och bestämning av funktionens gränsvärden

8. Rot- och logaritmfunktioner (MAA 8)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till egenskaperna hos rot-, exponential- och logaritmfunktioner och kunna lösa ekvationer i anslutning till dem
- kunna undersöka rot-, exponential- och logaritmfunktioner med hjälp av derivatan
- lära sig derivera sammansatta funktioner
- kunna undersöka inversa funktioner till strängt monotona funktioner.

CENTRALT INNEHÅLL

- rotfunktioner och rotekvationer
- exponentialfunktioner och exponentialekvationer
- logaritmfunktioner och logaritmekvationer
- derivatan av sammansatta funktioner
- inversa funktioner
- derivatan av rot-, exponential- och logaritmfunktioner

9. Trigonometriska funktioner och talföljder (MAA 9)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av symmetrier i enhetscirkeln
- lära sig att lösa trigonometriska funktioner av typen $\sin f(x) = a$ eller $\sin f(x) = \sin g(x)$
- behärska de trigonometriska sambanden $\sin 2x + \cos 2x = 1$ och $\tan x = \sin x / \cos x$
- kunna undersöka trigonometriska funktioner med hjälp av derivatan
- förstå begreppet talföljd
- lära sig att definiera talföljder med hjälp av rekursionsformler
- kunna lösa praktiska problem med hjälp av aritmetiska och geometriska talföljder och deras summor.

CENTRALT INNEHÅLL

- riktade vinklar och radianer
- trigonometriska funktioner och deras symmetriska och periodiska egenskaper
- trigonometriska ekvationer
- derivatorna av trigonometriska funktioner
- talföljder
- rekursiva talföljder
- aritmetiska talföljder och summor
- geometriska talföljder och summor

10. Integralkalkyl (MAA 10)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå begreppet primitiv funktion och lära sig att bestämma primitiva funktioner till elementära funktioner
- förstå begreppet integral och dess samband med arean
- lära sig att bestämma areor och volymer med hjälp av integraler
- göra sig förtrogna med tillämpningar av integralkalkyl.

CENTRALT INNEHÅLL

- primitiva funktioner
- primitiva funktioner till elementära funktioner
- integral
- beräkning av areor och volymer

FÖRDJUPADE KURSER

11. Talteori och logik (MAA 11)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att formalisera påståendesatser och undersöka deras sanningsvärden med hjälp av sanningstabeller
- förstå begreppet öppen sats och lära sig att använda kvantorer
- lära sig bevisföringsprinciper och öva sig i bevisföring
- lära sig talteorins grundbegrepp och göra sig förtrogna med primtalens egenskaper
- lära sig att undersöka hela tals delbarhet med hjälp av delbarhetsekvationer och kongruens mellan hela tal
- kunna bestämma den största gemensamma faktorn hos hela tal med Euklides algoritmen

CENTRALT INNEHÅLL

- formalisering av satser
- sanningsvärden hos satser
- öppna satser
- kvantorer
- direkta bevis, kontrapositionsbevis och indirekta bevis
- hela tals delbarhet och delbarhetsekvationer
- Euklides algoritmen
- primtal
- aritmetikens grundsats
- kongruens hos hela tal

12. Numeriska och algebraiska metoder (MAA 12)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig förstå begreppen absolut fel och relativt fel och med hjälp av dem förstå reglerna för exakthet hos närmevärden vid grundläggande räknesätt
- förstå begreppet iteration och lära sig att lösa ekvationer numeriskt
- lära sig att undersöka delbarheten hos polynom och att bestämma faktorerna till ett polynom
- lära sig ett algoritmiskt tänkesätt
- bli vana vid att använda moderna matematiska redskap
- lära sig att bestämma förändringshastigheter och areor numeriskt

CENTRALT INNEHÅLL

- absoluta och relativa fel
- Newtons metod och iterering
- delbarhetsalgoritmer för polynom
- delbarhetsekvationer för polynom
- förändringshastigheter och ytor

13. Fortsättningskurs i differential- och integralkalkyl (MAA 13)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sin kännedom om de teoretiska grunderna för differential- och integralkalkyl
- komplettera sina färdigheter i integralkalkyl och kunna tillämpa dem bland annat för att undersöka kontinuerliga sannolikhetsfördelningar
- kunna undersöka gränsvärden för talföljder, serier och deras summor

CENTRALT INNEHÅLL

- funktioners kontinuitet och deriverbarhet
- allmänna egenskaper hos kontinuerliga och deriverbara funktioner
- gränsvärden för funktioner och talföljder när variabelns värde går mot oändligheten
- generaliserade integraler

14. Vi övar inför studenten (MAA14)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- komma ihåg det som behandlades i de första kurserna
- få en vana att räkna studentuppgifter
- få mental träning inför provet

CENTRALT INNEHÅLL

- Gymnasiets långa matematik

DEN KORTA LÄROKURSEN I MATEMATIK

Syftet med den korta lärokursen i matematik är att ge de studerande förmåga att skaffa, behandla och förstå matematisk information samt att utnyttja matematiken i olika livssituationer och i fortsatta studier.

Mål för undervisningen

Målet för undervisningen i kort lärokurs matematik är att de studerande skall

- kunna utnyttja matematiken som hjälpmedel i det dagliga livet och i samhällelig verksamhet
- få positiva inläringserfarenheter när de sysslar med matematik och lära sig att lita på sin kapacitet, sina färdigheter och sin förmåga att tänka, uppmuntras att lära sig nytt genom experiment, undersökningar och upptäckter
- skaffa sig sådana kunskaper och färdigheter som behövs för fortsatta studier
- anamma matematiken som ett redskap med vars hjälp man kan beskriva, förklara och bygga upp modeller av fenomen samt dra slutsatser
- få en uppfattning om den matematiska kunskapens natur och dess logiska struktur
- tränas i att ta emot och analysera den information som massmedierna ger i matematisk form och förmå bedöma uppgifternas tillförlitlighet
- bli införstådd med matematikens betydelse för den kulturella utvecklingen
- lära sig att använda figurer, scheman och modeller som tankeredskap.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Uttryck och ekvationer (MAB 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- bli vana att använda matematik när det gäller att lösa vardagliga problem och lära sig att lita på sin matematiska förmåga
- förstå begreppen lineärt samband, proportionalitet och polynomfunktioner av andra graden
- befästa sin förmåga att lösa ekvationer och lära sig att lösa ekvationer av andra graden.

CENTRALT INNEHÅLL

- lineära samband och proportionalitet mellan storheter
- uppställning av ekvationer
- grafisk och algebraisk lösning av ekvationer utifrån problem
- tolkning och prövning av lösningar
- polynomfunktioner av andra graden samt andragradsekvationer

2. Geometri (MAB 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- träna sig i att göra iakttagelser och dra slutsatser om geometriska egenskaper hos figurer och kroppar
- bli skickligare i att rita plana figurer och tredimensionella kroppar
- kunna lösa praktiska problem med hjälp av geometri.

CENTRALT INNEHÅLL

- figurers likformighet
- en rätvinklig triangels trigonometri
- Pythagoras sats
- area och volym hos figurer och kroppar
- bruk av geometriska metoder i koordinatsystemet

3. Matematiska modeller I (MAB 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- se regelbundenheter hos och samband mellan fenomen i den reella världen och kunna beskriva dessa med matematiska modeller
- vänja sig vid att bedöma olika modellers lämplighet och användbarhet.

CENTRALT INNEHÅLL

- tillämpning av lineära och exponentiella modeller
- potensekvationer
- lösning av exponentialekvationer med hjälp av logaritmer

4. Matematisk analys (MAB 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna undersöka förändringshastighet hos funktioner med hjälp av grafiska och numeriska metoder
- förstå begreppet derivata som ett mått på förändringshastigheten
- kunna undersöka polynomfunktioners förlopp med hjälp av derivatan
- lära sig fastställa det största och minsta värdet för en polynomfunktion i tillämpningsuppgifter.

CENTRALT INNEHÅLL

- derivatan för en polynomfunktion
- analys av polynomfunktioners tecken och förlopp
- det största och minsta värdet för en polynomfunktion
- grafiska och numeriska metoder

5. Statistik och sannolikhet (MAB 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- bli vana att handskas med och tolka statistiskt material
- bekanta sig med hur fickräknare och datorer används i statistiska uppgifter
- bli insatta i sannolikhetslärans grunder.

CENTRALT INNEHÅLL

- karakteristika för kontinuerliga och diskreta statistiska fördelningar
- normalfördelningen och normeringen av den
- kombinatorik
- sannolikhetsbegreppet
- formler för sannolikhet och användning av modeller som åskådliggör dem

6. Matematiska modeller II (MAB 6)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en säkrare och allsidigare förmåga att lösa ekvationer
- kunna lösa lineära optimeringsproblem i praktiska situationer
- förstå begreppet talföljd
- kunna lösa praktiska problem med hjälp av aritmetiska och geometriska talföljder och summor.

CENTRALT INNEHÅLL

- lineära ekvationer med två variabler
- lineära ekvationspar
- grafisk lösning av olikheter med två variabler
- lineär optimering
- talföljder
- aritmetiska och geometriska talföljder och summor

FÖRDJUPADE KURSER

7. Ekonomisk matematik (MAB 7)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att förstå begrepp som används i det ekonomiska livet
- tillägna sig matematiska färdigheter för att kunna planera sin egen ekonomi
- få matematiska grunder för studier i företagsekonomi
- kunna tillämpa statistiska metoder.

CENTRALT INNEHÅLL

- index-, kostnads-, transaktions-, kredit- och skattekalkyler och andra liknande beräkningar
- matematiska modeller i ekonomiska sammanhang med hjälp av talföljder och summor

8. Repetitionskurs inför studentexamen, genomgång av teori från tidigare kurser (MABt 8)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sina och friska upp sina kunskaper i kurserna MaB1-7 inför studentexamensprovet
- skapa en helhet av den teori som genomgått i kurserna MaB1-7 med tyngdpunkt på de kurser studerande läst under första och andra studieåret.

CENTRALT INNEHÅLL

- lösning av ekvationer som hör till MaB-kurserna
- geometri, likformighet, trigonometri samt area och volym för tredimensionella kroppar
- polynomfunktioner, derivatan för en polynomfunktion, analys av polynomfunktioners tecken och förlopp, det största och minsta värdet för en polynomfunktion
- normalfördelningen och normeringen av den, kombinatorik, sannolikhetsbegreppet, formler för sannolikhet och användning av modeller som åskådliggör dem
- linjär optimering
- talföljder och summor även matematiska modeller i ekonomiska sammanhang med hjälp av talföljder och summor

9. Räkneövning inför studentexamen (MABt 9)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- öva upp sina kunskaper i matematik från kurserna MaB1-8
- stärka sina räknekunskaper i matematik
- skapa en helhetsbild över sina matematikkunskaper

CENTRALT INNEHÅLL

- Teorin från kurserna MaB1-8
- Tidigare studentexamensprov i den korta lärokursen i matematik

10. Matematiska modeller III (MABt 10, nationella läroplanens kurs MaB8)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sina insikter i den matematik som behövs i ett alltmer tekniskt samhälle
- få hjälpmedel för att bearbeta periodiska fenomen matematiskt.

CENTRALT INNEHÅLL

- trigonometriska funktioner med hjälp av enhetscirkeln
- radianbegreppet
- trigonometriska ekvationer av typen $f(x) = a$
- grafiskt framställda funktioner av formen $f(x) = A \sin(bx)$ som modell för periodiska fenomen
- vektorbegreppet och principerna för grundläggande beräkningar med vektorer
- framställning i komponentform och skalär produkt av vektorer i koordinatsystemet
- undersökning av punkter och vinklar i två- och tredimensionella koordinatsystem med hjälp av vektorer

BIOLOGI

Biologin är en vetenskap som utforskar den levande naturen. Kunskaper om den levande naturen får man genom iakttagelser och experiment. Biovetenskaperna utvecklas snabbt idag och får en allt större betydelse inom många områden i samhället. Biologin som ämne i gymnasiet är viktig för att den studerande skall lära sig förstå hur den levande naturen är uppbyggd och hur den fungerar. Den studerande måste få insikt om att människan är en del av denna helhet och att hon genom sin verksamhet i hög grad påverkar naturen. Undervisningen skall också sträva till att ge de studerande möjlighet att se biovetenskapernas betydelse i samhället och för dess utveckling. Viktigt är också att de studerande kan anamma ett naturvetenskapligt tänkesätt och i sitt eget handlingsätt visar ett ansvar för den levande naturen.

Mål för undervisningen

Målet för undervisningen i biologi är att de studerande skall

- Behärska de centrala begreppen inom biologi
- Veta vad som kännetecknar livet och strukturera livets fenomen och dess olika system från molekyl till biosfären
- Lära sig att värdesätta mångfalden av organismer i naturen och förstå hur de anpassat sig till de olika livsmiljöerna
- Förstå arvmassans och evolutionens betydelse för organismernas utveckling
- Bli bekant med de metoder man använder för att få fram biologisk kunskap och förhålla sig kritisk till biologisk information från olika källor
- Kunna planera och genomföra ett enkelt biologiskt experiment och tolka dess resultat
- Känna till biovetenskapernas, t.ex. bioteknikens och läkarvetenskapens tillämpningar
- Känna till grunddragen i människans anatomi och fysiologi
- Förstå arvs- och miljöfaktorernas betydelse för hälsan för individen och hela mänskligheten
- Bli medveten om nödvändigheten av en hållbar utveckling och inse att var och en har ett personligt ansvar för dess förverkligande

Bedömning

Studerande bedöms enligt hur väl han behärskar den biologiska kunskapen i t.ex. prov och andra uppgifter han utför. Studerande bedöms även efter sin förmåga att arbeta i grupp och utnyttja olika källor för att få biologisk kunskap. Hänsyn tas även till visat intresse för biologins olika delområden.

OBLIGATORISKA KURSER

1. *Organismernas värld (BI 1)*

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- Känna till karakteristika och grundförutsättningar för liv samt veta hur man undersöker livsfunktionerna
- Förstå vad diversitet innebär inom biosystem på olika nivåer
- Förstå evolutionens kontinuitet, mekanismer och betydelse
- Känna till vad variation, anpassning och relationer mellan arterna betyder för livets utveckling
- Kunna gestalta strukturer hos biosfären i dag och tyda dess utveckling
- Känna till de centrala principerna för ekosystemets funktion

CENTRALT INNEHÅLL

Biologin som vetenskap

- Livets egenskaper och grundförutsättningar
- Biologiska vetenskaper och forskningsmetoder

Hur biodiversiteten kommer till synes

- Ekosystemen och arternas mångfald
- Djurens beteende som uttryck för mångfald
- Den genetiska mångfalden

Evolutionen-livets utveckling

- Livets ursprung
- Förökningstrategier och evolutionskrafter
- Arter uppkomst och undergång
- Biosfären i dag

Hur naturen fungerar

- Växelverkan mellan levande och icke levande natur
- Ekosystemets struktur och funktion
- Egenskaper i populationen

- Förhållandet mellan arter
- Organismernas anpassning till omgivningen och deras utbredning

2. Cellen och ärftligheten (Bi 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- Förstå cellens betydelse som livets grundenhet, känna igen olika celler och deras strukturer
- Förstå cellstrukturernas betydelse och hur de utvecklats och deras samband till evolutionen som helhet
- Lära sig se cellens kemi och funktion som en del av individen som helhet
- Lära sig cellens energihushållning och förstå dess betydelse
- Känna till den genetiska informationsstrukturen och informationsöverföringen från cell till cell och generation till generation
- Veta hur generna styr cellens funktioner
- Känna till grundprinciperna för ärftlighetens lagbundenheter
- Veta hur man undersöker celler och behärska experimentella arbetssätt

CENTRALT INNEHÅLL

Cellen som grundenhet för livet

- Hur celler undersöks
- Olika slags celler
- Cellens byggnad och funktion

Cellens energihushållning

- Bindningen av energi
- Frigörelse av energi

Hur cellfunktionerna styrs

- DNA-strukturen och DNA:s funktion
- Proteinsyntesen

Cellförökningen

- Mitosen och dess betydelse
- Cellens delning, tillväxt och differentiering

Ärftlighetens grunder

- Gener och alleler
- Könscellerna och deras uppkomst genom meios
- Ärftlighetsmekanismerna

Populationsgenetiken och den syntetiska evolutionsteorin

FÖRDJUPADE KURSER

3. Miljöekologi (Bi 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- Kunna ekologins grunder och förstå hur människans verksamhet inverkar på den levande naturen
- Förstå biodiversitetens betydelse för mänsklighetens framtid
- Gestalta orsaker till miljöproblemen och se deras följder i ekosystemen
- Stifta med de finländska ekosystemen och deras särdrag samt vara insatta även i ekosystem som människan bearbetat
- Känna till och kunna bedöma metoder med vilka man kan analysera miljöns tillstånd och lösa de problem som uppkommit
- kunna planera och genomföra en liten undersökning om miljöns tillstånd och presentera resultaten av den
- utveckla sin förmåga att avläsa miljön, inse sitt ansvar för miljöns tillstånd och kunna handla enligt principerna för en hållbar utveckling

CENTRALT INNEHÅLL

Ekologisk forskning

- fördjupning av de ekologiska grundbegreppen
- den ekologiska forskningens syfte
- indikatorer över miljöns tillstånd
- planerande och genomförande av en egen undersökning

Biodiversitet och dess betydelse

- biodiversiteten som en naturresurs
- utrotningshotade organismer och livsmiljöer och skyddet av dem
- hur biodiversiteten minskat

De ekologiska miljöproblemen, orsaker och tänkbara lösningar

- problem i anslutning till ämnens kretslopp
- lokala miljöproblem

Den finländska naturens ömtålighet

- skogarna
- myrarna
- sjöarna och vattendragen
- Östersjön

En hållbar framtid

- ekologisk hållbar utveckling och individens val
- den byggda miljön och stadsekologin
- ekologisk hållbar produktion
- miljöteknikens möjligheter

4. Människans biologi (Bi 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna redogöra för människocellens differentiering samt för vävnadernas och organens byggnad och funktion
- förstå regleringsmekanismerna i den kemiska jämvikten och hur de påverkas av yttre faktorer
- inse betydelsen av nervsystemets verksamhet och hormonsignaler som reglerare av individens funktioner
- förstå de fysiologiska förändringar som sammanhänger med förökningen och människans livscykel samt det sociala umgängets betydelse för människans hälsa
- kunna förklara organismens förmåga att anpassa sig till förändringar och försvara sig mot yttre hot och känna till hur de vanligaste sjukdomarna uppstår
- förstå människans utveckling som art och inse hur arvsmassan och miljön tillsammans bidrar till hälsan
- kunna åskådliggöra vad de lärt sig, med exempel ur vardagslivet, bekanta sig med nyheter på området och bedöma dem kritiskt

CENTRALT INNEHÅLL

Särdragen hos människans celler och vävnader

- cellernas uppkomst, tillväxt och differentiering i vävnader samt stamcellernas betydelse
- hur cellerna åldras och dör
- cancer

Organismens byggnad, funktion och betydelse

- matsmältningen och födan
- andningsorganen och regleringen av andningen
- blodet och blodomloppet
- sekretionen och den kemiska jämvikten
- muskler och skelett

Regleringen av livsfunktionerna

- de inresekreteriska körtlarna och hormonerna
- nervsystemet och sinnena
- värmeregleringen

Människans förökning

- könsutvecklingen och sexualiteten
- befruktning, graviditet och förlossning

Genotypens betydelse

- människans evolution och människan som art
- ärftlighet och hälsa

Organismens anpassningsförmåga och försvarsmekanismer

- organismens försvarssystem
- människan och mikroberna
- giftiga ämnen och mutagener

5. Bioteknologi (Bi 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få djupare insikter i cellens finstruktur och i hur de olika cellerna fungerar
- förstå hur de molekyler som är viktiga för liv är uppbyggda och hur de inverkar på cellfunktionerna
- känna till byggnaden hos de viktigaste mikroorganismgrupperna som bakterier och virus, samt principerna för deras funktion och förökning
- känna till hur en gen fungerar och hur den regleras
- känna till metoder för att söka upp och identifiera gener, kunna redogöra i huvuddrag för tekniken inom genöverföring och behärska de centrala begreppen inom gen- och bioteknik
- vara införstådda med de tillämpningsmöjligheter som biotekniken erbjuder i olika biovetenskaper och industrin
- kunna bedöma de möjligheter, risker och etiska problem som den biotekniska utvecklingen för med sig och utifrån den kunna göra motiverade val i vardagen

CENTRALT INNEHÅLL

Cellens finstruktur och kommunikationen mellan cellerna

Cellerna som proteintillverkare

- strukturen hos DNA, gener och genom
- enzymerna som redskap för cellen och biotekniken

Genfunktionerna

- hur en gen fungerar och hur dess funktion regleras
- mutationer

Genteknologin och dess möjligheter

- gentekniska metoder och kartläggning av gener
- genforskning inom medicinska vetenskaper
- genforskning som ett sätt att identifiera individer

Mikroberna och deras betydelse

- bakteriernas och virusens struktur, funktion och förökning
- bakterieodling och bakteriebehandling
- mikroberna i naturens och människans tjänst

Biotekniken i industrin

Växt- och djurförädling

Etik och lagstiftning inom gentekniken

GEOGRAFI

I geografin undersöks hur den livlösa och den levande naturen samt de system som människan byggt upp utgående från dem är uppbyggda och hur de fungerar. De studerande skall lära sig förstå växelverkan mellan mänsklig verksamhet och naturen och förstå att världen vi lever i är mångsidig och föränderlig. Geografin integrerar naturvetenskaper och samhällsvetenskaper. Avsikten är att den studerande genom att se större helheter lär sig förstå de regionala problemen och finna bärkraftiga lösningar på dem.

Mål för undervisningen

Målet för undervisningen i geografi är att de studerande skall

- kunna skaffa sig, tolka och kritiskt bedöma geografisk kunskap med hjälp av kartor, statistik och skriftliga, digitala och andra mediala källor och mångsidigt utnyttja datatekniken för förmedling av geografiska uppgifter
- förstå vad regioner, lägen och orter innebär i geografiskt sammanhang
- kunna beskriva regionala fenomen, strukturer och växelverkan i naturen och i den mänskliga verksamheten och kritiskt kunna ta ställning till det som sker i världen
- förmå gestalta, analysera och bedöma tillståndet i den naturliga och byggda miljön och de förändringar som pågår i den, samt se hur det står till med den mänskliga välfärden lokalt och globalt

- förstå begreppet regional utveckling och kunna diskutera möjligheter att lösa ekonomiska och sociala jämlikhetsproblem
- känna till och förstå olika slags kulturer och lära sig att tolerera och respektera olikhet
- känna till planeringsförfarandet på olika nivåer och veta hur man kan inverka på utformningen av den egna miljön
- kunna ta ställning till olika frågor som berör omvärlden och handla som aktiva världsmedborgare till förmån för en hållbar utveckling

Bedömning

Förmåga att tänka geografiskt, behärskandet av grundbegreppen, skicklighet att motivera geografiska påståenden och ställningstaganden förmågan att se regionala samband är färdigheter man tar fasta på i bedömningen. Vid bedömningen beaktas dessutom förmågan att tolka och bedöma geografiskt kunskapsstoff och att tillämpa geografisk kunskap i olika situationer. Färdigheter som skall bedömas är förmågan att analysera, behandla och lägga fram geografiska uppgifter såsom att läsa kartor och annan grafisk framställning samt förmågan att samarbeta.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Den blå planeten (Ge 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna använda grundbegrepp
- förstå de fenomen som beror på att jorden är en planet
- kunna beskriva atmosfärens, hydrosfärens och litosfärens struktur och funktioner
- förstå hur och varför naturlandskap förändras och kunna utläsa landskapets struktur, uppkomst och utveckling ur olika kartor och bilder
- förstå indelningen av den biotiska och abiotiska naturen på jordklotet i olika zoner
- kunna tillämpa den geografiska kunskap de fått både lokalt och globalt

CENTRALT INNEHÅLL

Det geografiska tänkesättet

- begreppet geografi
- geografin som naturvetenskap
- geografiskt kunskapsstoff, geografiska forskningsmetoder och undersökningsförlöpp
- förändringar i världsbilden och kartbildens utveckling

Jordens planetariska karaktär

- solsystemets uppkomst och grundläggande karaktär
- solen och dess inverkan på jordklotet
- jordens planetariska rörelser och de fenomen som de leder till

Atmosfär i rörelse

- atmosfärens struktur och betydelse
- vindar och deras uppkomst

Hydrosfären i rörelse

- vattnets kretslopp i naturen
- regnens uppkomst och spridning
- havsvattnets rörelser och deras betydelse

Vädret och klimatet

- väder och väderprognoser
- värme- och klimatzoner
- väderförändringar

Jordklotets föränderliga ytformationer

- jordens struktur endogena och exogena processer

Jordklotets växtzoner

- växtzonernas läge
- växtzonerna som förutsättning för mänsklig verksamhet och verksamhetens inverkan

Tolkning av naturlandskap med hjälp av kartor och bilder

2. En gemensam värld (Ge 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna använda kulturgeografiska begrepp och tolka fenomen och strukturer som har att göra med mänsklig verksamhet med hjälp av kulturgeografiska teorier och modeller
- känna till olika kulturer och kunna analysera faktorer som bidragit till deras uppkomst
- kunna analysera den demografiska utvecklingen och kolonisationen i olika regioner samt orsakerna till och följderna av urbaniseringen
- kunna bedöma verkningarna av de möjligheter som naturresurserna och miljön erbjuder på olika områden av mänsklig verksamhet och inse betydelsen av en ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling
- känna till målen för regional planering och olika möjligheter att påverka den
- känna till de olika uttrycksformerna för olika samhälleliga utvecklingsstadier
- kunna bedöma det mänskliga välbefindandet, miljöns tillstånd och hur kulturellt och socialt hållbar utveckling är nu och i framtiden i jordens olika regioner

CENTRALT INNEHÅLL

Kulturgeografins väsen och uppgifter

- betraktelsesätt och infallsvinklar
- geografisk uppfattning och mentala kartor
- platsupplevelser och regional identitet

Befolkningen och bosättningen

- befolkningens utveckling och tillväxt
- bosättningens regionala fördelning, flyttningsrörelser och urbanisering
- kulturena och kulturernas förändring samt minoritetskulturer

Naturtillgångar

- klassificering och tillgång på resurser

Primärproduktionen och miljön

- livsmedelproduktionen och tillgång på livsmedel samt hållbart jordbruk samt fiske
- jordbruksformer
- skogarna som naturresurs samt hållbart skogsbruk

Industrin och energin

- råvaror och energitillgångar
- industrins lokalisering
- principerna för en bärkraftig industri och energihushållning

Rörelser och växelverkan

- trafiksystem
- turismen och dess betydelse på olika områden
- världshandeln
- regionala spridningsfenomen - geografisk diffusion

Den mänskliga verksamhetens regionala struktur

- centrum och periferier
- markanvändningen på landsbygden och i städer
- centralorter och influensområden
- tolkning av kulturlandskap med hjälp av kartor och bilder

Dirigering av utvecklingen och hållbar utveckling

- regionplanering och principerna för delaktighet i planeringen
- utvecklingskillnader på olika plan
- internationellt samarbete
- globalisering

FÖRDJUPADE KURSER

3. Riskernas värld (Ge 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till de risker som ansluter sig till naturfenomen, till människans verksamhet samt till växelverkan mellan natur och människa på jorden och kunna bedöma deras betydelse ur människans och miljöns synvinkel
- veta hurdana risker som förekommer i olika områden på jorden och kunna jämföra och bedöma riskfylldheten både globalt och lokalt
- kunna bedöma samarbetet mellan graden av utveckling i olika områden och de risker som förekommer där
- kunna följa med och kritiskt bedöma aktuella nyheter i olika medier angående risker och kunna tillämpa det de lärt sig när det gäller att analysera och bedöma sådana nyheter
- känna till på vilket sätt man kan lösa och undvika risktillstånd eller lindra deras skadeverkningar
- inse att människan genom sin verksamhet påverkar vår planets livsduglighet, vårt välstånd och vår trygghet
- vet vilka möjligheter det finns att förutsäga och gardera sig mot hot, reglera konflikter och verka för hållbar utveckling

CENTRALT INNEHÅLL

Riskernas geografi, klassificering av risker och riskernas betydelse

Risker och riskfyllda områden i anslutning till naturföreteelser

- risker relaterade till rymden, stormar, översvämningar, torka och risker som härstammar från organismer
- att gardera sig mot risker i naturen

Miljörisker och riskfyllda områden som beror på förhållandet mellan människan och naturen

- risker som beror på exploatering av naturen: energifrågor och naturresurser, tillgången på rent vatten, erosion och uppkomsten av öknar, klimatförändringar, föroreningar och utarmningen av biodiversiteten
- möjligheter att förhindra och minska miljörisker med metoder för hållbar utveckling

Mänsklighetens risker och riskfyllda områden

- befolkningstillväxt och hunger, urbanisering, riskerna med globalisering, samhälleliga och politiska spänningar, krig, flyktingströmmar och social ojämlikhet
- möjligheter att reglera konflikter

Tekniska risker

4. Regionstudier (Ge 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna grunderna i kartografi
- känna till principerna för geografiska informationssystem (GIS) och olika möjligheter att tillämpa dem
- kunna samla in uppgifter om ett område med hjälp av fältobservationer, enkäter och intervjuer och genom att undersöka kartverk, kartor, statistik och andra källor
- kunna utnyttja datanät i insamlingen av material, vid bearbetningen av det i samverkan med andra och vid publiceringen av resultatet
- kunna visualisera uppgifter från området i form av kartor, diagram och fotografier
- kunna analysera och tolka materialet och utifrån det utarbeta en beskrivning av området ifråga
- känna till grunderna för vetenskapligt skrivande, som vikten av ett kritiskt utnyttja källor och utarbeta hänvisningar, och vara medvetna om upphovsrättsliga frågor

CENTRALT INNEHÅLL

Kartografins grunder och geografiska källor

- fältobservationer, enkäter och intervjuer
- kartor, kartskalor, kartprojektioner och karttyper, flygfoton och satellitbilder
- numeriska källor och visualisering av dem i form av kartor och diagram
- tryckt källmaterial och källor i digital form som datanät och CD-ROM-databaser

Geografiska informationssystem

- grunderna för geografisk information och informationssystemets tillämpningar
- exempel på behandling av geografiskt källmaterial, tolkning och visualisering av områden
- på olika nivåer med hjälp av GIS-program

En egen undersökning av ett område

- val av ett område för undersökningen
- insamling av material med hjälp av kartor, statistik, digitalt GIS-material eller annat källmaterial, behandling och tolkning av materialet samt en mindre områdesrapport
- ämnesområden: det undersökta områdets läge som en del av en större helhet, områdets storlek, dess naturförhållanden, befolkning och bosättning, naturtillgångar och markanvändning, näringar, trafik och tjänster, indelning av området i delområden samt områdets problem och utvecklingsmöjligheter

FYSIK

Fysiken är en empirisk naturvetenskap, inom vilken man försöker förstå och förklara naturens grundstruktur och -fenomen med hjälp av information som fås genom experiment. Målet är att kunna ställa upp allmängiltiga lagbundenheter och lägga fram dem i form av matematiska modeller.

Den experimentella sidan av undervisningen kan beroende på ämnesområdet, på vilket skede undervisningen befinner sig i och på vilken utrustning som är tillgänglig, bestå av självständigt arbete som de studerande utför eller av lärardemonstrationer. Den kan också åskådliggöras genom studiebesök och videoframställningar eller enbart genom föreläsningar. Genom experiment leds den studerande fram till nya naturvetenskapliga begrepp, principer och modeller. Undervisningen i fysik skall utveckla de studerandes förmåga att arbeta experimentellt tillsammans med andra. Den experimentella verksamheten utvecklar även förmågan att visualisera naturvetenskapens karaktär och tänka naturvetenskapligt.

De studerande skall lära sig att observera strukturer och fenomen i naturen utgående från sina tidigare erfarenheter och uppfattningar. De skall lära sig att bli medvetna om tidigare uppfattningar, ifrågasätta dem och förtydliga den egna världsbilden via nyinlärda kunskaper. De studerande skall lära sig att planera experiment tillsammans, diskutera information eller material som framställts experimentellt, hur detta skall bearbetas och uttryckas samt hur pålitligt det är. Gruppen lär sig på så sätt att dela med sig av ny kunskap.

I naturvetenskapliga studier används experimentella metoder, olika kunskapskällor samt olika sätt att bearbeta information. Den främsta kunskapskällan i fysiken är själva naturen. I skolan tillkommer läro- och uppslagsböcker, digital utrustning och ämnesexperter.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i fysik är att de studerande skall

- se människan som en del av naturen och förstå fysikens roll när det gäller att beskriva naturen
- inse betydelsen av experimentell verksamhet och teoretiska resonemang då naturvetenskaplig kunskap byggs upp
- uppfatta fysikens betydelse inom vetenskap, konst, teknik, kommunikation och näringsliv samt i människans vardagsmiljö
- verka aktivt och ansvarsfullt för en hälsosam och trygg miljö
- strukturera sin uppfattning om naturens byggstenar och fenomen med hjälp av fysikaliska begrepp och principer
- kunna lösa naturvetenskapliga och tekniska problem kreativt med de verktyg fysikens lagar och begrepp erbjuder
- kunna skaffa och bearbeta information i samarbete med andra studerande på samma sätt som i en expertgrupp
- lära sig planera och utföra enkla mätningar och att tolka, bedöma och tillämpa resultaten
- kunna utnyttja olika kunskapskällor och mångsidigt presentera och publicera fakta, även med hjälp av teknisk utrustning
- förmå analysera fysikens betydelse för individen och samhället som nyttjare av kunskaper

i fysik, bli bekant med fysikaliska tillämpningar och en ändamålsenlig, etisk och kontrollerad användning av dem när man tillverkar produkter för att underlätta vardagslivet; det är viktigt att uppöva förmågan att se vilka följder tekniska tillämpningar kan få.

Bedömning

I fysiken bedöms hur väl de studerande lärt sig att behärska och tillämpa faktainnehållet i de olika kurserna i läroplanen speciellt med hjälp av matematiska modeller. I bedömningen skall också iaktas deras skicklighet i informationsteknik och experimentellt arbete samt utrönas hur väl andra nödvändiga färdigheter, som att beskriva fysikaliska problemlösningsprocesser har utvecklats.

OBLIGATORISK KURS

1. Fysiken som naturvetenskap (FY 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- uppfylla sitt behov av kunskap och förståelse och ta emot intryck som väcker och fördjupar intresset för fysik
- bekanta sig med grundbegrepp om materiens och universums struktur och kunna bilda sig en uppfattning om naturens grundelement och fenomen via fysikaliska begrepp och principer
- förstå hur naturvetenskapliga teorier byggs upp genom experimentell verksamhet och genom modeller som ställs upp med hjälp av experimentresultat
- kunna planera och utföra enkla naturvetenskapliga experiment, tolka och bedöma empiriska resultat och presentera dem för andra

- kunna tolka och framställa experimentresultat i grafisk form
- kunna använda sig av informations- och kommunikationsteknik i studierna.

CENTRALT INNEHÅLL

- fysikens betydelse under olika historiska tidsperioder samt i våra dagar
- materiens och universums grundstruktur och grundformerna för växelverkan
- energins bindning och frigörelse, speciellt strålning, i både naturliga och artificiella processer
- betydelsen av experiment och modeller då fysikaliska teorier byggs upp, mätningar, presentation av mätresultaten och uppskattning av deras tillförlitlighet
- kraft som orsak till att en rörelse förändras
- de grundbegrepp som behövs för att beskriva rörelser samt grafisk avbildning av rörelser

FÖRDJUPADE KURSER

- bli kapabla att bedriva studier i naturvetenskapliga ämnen och på områden som tillämpar naturvetenskap
- kunna undersöka fenomen i naturen, ställa upp modeller och beskriva fenomenen med hjälp av matematiska och grafiska metoder
- förmå konstruera fysikaliska modeller och använda dem för att göra förutsägelser
- undersöka och åskådliggöra modeller med hjälp av informations- och kommunikationsteknik
- bekanta sig med den klassiska fysikens deldiscipliner och med grunderna för modern fysik
- bekanta sig med fysikens tekniska tillämpningar
- bekanta sig med fysikens betydelse inom olika samhällssektorer
- bekanta sig med fysikaliska tillämpningar och med de riskfaktorer som de medför.

2. Värme (FY 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig känna värmefenomen
- kunna undersöka fenomen som hör samman med värmelärans huvudsatser eller ämnens termodynamiska tillstånd
- bli kapabla att delta i kritiska diskussioner och i beslutsprocesser som gäller miljö och teknologi.

CENTRALT INNEHÅLL

- gasers tillståndsförändringar och värmeutvidgning
- tryck, hydrostatiskt tryck
- uppvärmning och avkylning av kroppar, fasförändringar och värmeenergi
- mekanisk energi, arbete, effekt och verkningsgrad
- värmelärans huvudsatser, energi i slutna system
- energikällor

3. Vågrörelse (FY 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en allmän bild av periodiska fenomen i naturen och bekanta sig med de centrala principer som förklarar dessa
- göra sig förtrogna med vibrationsrörelsens och vågrörelsens grunder genom att undersöka mekanisk vibration, ljud eller elektromagnetiska vågrörelser.

CENTRALT INNEHÅLL

- harmoniska krafter och vibrationsrörelser
- vågrörelsers uppkomst och utbredning
- vågrörelsers interferens, diffraktion och polarisation
- reflexion, brytning och totalreflexion
- ljus, speglar och linser
- ljud, hälsoeffekter av buller och olika sätt att skydda sig mot kraftigt ljud

4. Rörelselagarna (FY 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå rörelsefenomen och kunna bearbeta modeller som beskriver dem
- kunna undersöka translationsfenomen experimentellt och med hjälp av dem förstå Newtons lagar
- förstå konserveringslagarnas betydelse i fysiken.

CENTRALT INNEHÅLL

- rörelsemodeller och Newtons lagar
- distans- och kontaktkrafter, speciellt krafter som motverkar rörelse, samt lyftkraft
- rörelsemängdens konstant och impulsprincipen
- kinetisk och potentiell energi samt begreppet arbete
- vibrationsrörelsens energi

5. Rotation och gravitation (FY 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sitt kunnande i mekanik och sin förmåga att numeriskt kalkylera med fenomen som sammanhänger med statik och rotation
- fördjupa sina kunskaper om den mekaniska världsbilden.

CENTRALT INNEHÅLL

- kraftmoment och rotationsjämvikt
- modeller för rotationsrörelse, likformig och likformigt accelererad rotationsrörelse
- ekvationen för rotationsrörelse
- rörelsemängdsmomentets konstant
- rotationsrörelsens energi
- cirkelrörelse och dess acceleration
- gravitation och rörelser som påverkas av gravitation
- kaströrelser och planeternas rörelser
- satelliter och deras användning

6. Elektricitet (FY 6)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå elektricitetsens grundbegrepp och bekanta sig med mätteknik
- kunna utföra grundläggande elmätningar samt konstruera och undersöka enkla strömkretsar.

CENTRALT INNEHÅLL

- galvaniska element, elström i metalliska ledare
- mätning av ström och spänning
- Ohms lag
- Joules lag
- motstånd, koppling av motstånd och Kirchhoffs lagar
- Coulombs lag, homogena elfält och materia i elfält
- kondensatorer, kopplingar och energi
- elström i halvledare, till exempel i dioder

7. Elektromagnetism (FY 7)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sina kunskaper om elektromagnetiska fenomen
- bli förtrogna med elsäkerhet
- fördjupa sina kunskaper om betydelsen av elektromagnetiska fenomen i samhället.

CENTRALT INNEHÅLL

- magnetisk kraft, magnetfält och materia i magnetfält
- laddade partiklar i homogena el- och magnetfält
- induktionslagen och Lenz lag
- induktionsfenomen: virvelströmmar, generatorer och självinduktion
- energitransport med hjälp av elström
- mätning av effektiv spänning och ström samt bestämning av impedansens frekvensberoende

- svängningskretsar och antenner, elektromagnetisk kommunikation
- elsäkerhet
- energiindustrin

8. Materia och strålning (FY 8)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- bekanta sig med kvantfenomen, dualism och ekvivalensen mellan materia och energi som de principer som styr materiens struktur och dynamiken hos dess beståndsdelar
- fördjupa sin helhetsbild av fysikens utveckling och dess tillämpbarhet vid tolkning av naturfenomen.

CENTRALT INNEHÅLL

- elektromagnetisk strålning
- röntgenstrålning
- svarta kroppars strålning
- den fotoelektriska effekten
- strålningens partikelkaraktär och partiklars vågkaraktär
- atommodeller med Bohrs atommodell som exempel
- kvantfenomen, linjespektrum, atomens energitillstånd och energinivådiagram
- atomkärnans byggnad
- radioaktivitet och strålsäkerhet
- ekvivalensen mellan massa och energi
- kärnreaktioner och kärnenergi
- materiens minsta beståndsdelar och klassificeringen av dem

9. Vi övar inför studenten (Fyt9)

MÅL

Kursens mål är att studerande skall

- komma ihåg det som behandlades i de första kurserna
- få en vana att lösa studentuppgifter
- få mental träning inför provet

CENTRALT INNEHÅLL

Gymnasiets fysikkurser

10. Fyt10, Astronomi

Kursens mål är att du skall skapa dig en uppfattning om världsalltets struktur och världsbilden av idag. Du blir bekant med tidsräkning inom astronomi, gör dig förtrogen med himlakroppar och deras rörelse, samt får en introduktion i astronomiska observationsmetoder och deras användning. Till kursen hör också att du skall vara med om en till två stjärnstudiekvällar.

Utförligare version:

Astronomi

Kursen består av individuella arbeten, utfärder/exkursioner i grupp samt traditionell klassrumsundervisning och demonstrationer.

Mål

Kursens mål är att de studerande skall

- bekanta sig med världsalltets uppbyggnadsprinciper och dess strukturdelar
- bekanta sig med elementära astronomiska observationsmetoder
- förstå hur fysikaliska fenomen används i studiet av andra himlakroppar

CENTRALT INNEHÅLL:

- Universums uppkomst och utveckling från Big Bang till idag och vidare observationer
- astronomiska observationer
- stjärnor och galaxer, solsystemets delar
- astrofysikens grunder

KEMI

Syftet med undervisningen i kemi är att stödja utvecklingen av ett naturvetenskapligt tänkande och av en modern världsbild som en del av en mångsidig allmänbildning. Undervisningen skall gestalta kemin som en central naturvetenskap som strävar efter att undersöka och utveckla material, produkter, metoder och processer enligt principerna för en hållbar utveckling.

Genom att undersöka olika ämnen, deras strukturer, egenskaper och reaktioner med andra ämnen skall de studerande lära sig att förstå vardagslivet, naturen och teknologin samt kemins betydelse för människans och naturens välbefinnande. Karaktäristiskt för kemiundervisningen är att observera och undersöka egenskaper hos kemiska fenomen och ämnen med hjälp av experiment, att undersöka och förklara fenomen med hjälp av modeller och strukturer, att beskriva fenomen med kemins symbolspråk samt att konstruera modeller av kemiska fenomen och bearbeta dem matematiskt. De studerande vägleds med mångsidiga undervisnings- och bedömningsmetoder att utveckla sina kunskaper och färdigheter i kemi samt alla områden av sin personlighet. I kemiundervisningen skall man beakta de studerandes studiefärdigheter och skapa en positiv bild av kemi och kemistudier.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i kemi är att de studerande skall

- förstå kemins viktigaste grundbegrepp och känna till kemins samband med all dagliga företeelser samt kemins betydelse för människans och naturens välfärd
- via laborationer och på andra sätt aktivt kunna ta fram och bearbeta information om kemiska fenomen och ämnen som är viktiga för livet och miljön samt bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse
- kunna planera och genomföra laborationer som belyser olika fenomen samt beakta arbets säkerheten
- kunna tolka, värdera, presentera och diskutera den information som de skaffat sig experimentellt eller med andra metoder
- bli insatta i informations- och kommunikationsteknikens möjligheter som verktyg vid informationssökning och vid uppställandet av modeller
- bli insatta i modern industri- och miljöteknik
- kunna utnyttja sina kunskaper i kemi i diskussioner och beslut som gäller naturen, miljön och teknologin samt i egenskap av konsument främja ett hälsosamt liv och en hållbar utveckling
- få erfarenheter som väcker och fördjupar intresset för kemi och kemistudier.

Bedömning

I bedömningen poängteras de studerandes förmåga att förstå och tillämpa kemiska fakta. Dessutom skall man bedöma deras förmåga att experimentellt söka fram och på olika sätt bearbeta information, det vill säga

- att göra observationer och att planera och genomföra mätningar och laborationer
- att använda redskap och kemikalier på ett tryggt sätt
- att presentera resultaten både muntligt och skriftligt
- att tolka och bedöma resultaten och ställa upp formler
- att dra slutsatser och att tillämpa dem.

De studerandes kunskaper och färdigheter i kemi skall bedömas genom kurstentamina samt genom iakttagelser av deras aktivitet, laborationer, arbetsbeskrivningar, projekt, föredrag och rapporter. Dessutom iakttas kontinuerligt hur elevernas begreppsliga och metodiska kunskaper och färdigheter utvecklas.

OBLIGATORISK KURS

1. Människans kemi och kemin i livsmiljön (KE 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en bild av kemin, dess möjligheter och betydelse
- fördjupa sina insikter i kemins grunder i samband med genomgången av kursens stoff
- kunna redogöra för organiska föreningars struktur, egenskaper och reaktioner och förstå deras betydelse för människan och hennes livsmiljö
- känna till olika blandningar och begrepp i anslutning till dem
- utveckla de färdigheter som behövs för att presentera och diskutera kemiska fakta och företeelser
- lära sig ett undersökande arbetssätt och att kritiskt söka efter och bearbeta fakta
- kunna undersöka organiska föreningars egenskaper och reaktioner experimentellt, känna till separations- och identifieringsmetoder och kunna framställa lösningar.

CENTRALT INNEHÅLL

- organiska ämnesgrupper som kolväten, organiska syreföreningar, organiska kväveföreningar samt deras egenskaper och tillämpningar
- bindningars och organiska föreningars polaritet
- olika slags blandningar, substansmängder och halter
- organiska föreningars redoxreaktioner och reaktioner med protonöverföringar

FÖRDJUPADE KURSER

2. Kemins mikrovärld (KE 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till sambanden mellan ämnens struktur och deras egenskaper
- kunna utnyttja kemiska formler, tabeller och system för att klarlägga egenskaper hos kemiska föreningar
- förstå organiska föreningars strukturer och känna till metoder som används för att bestämma dem
- med hjälp av olika experiment och modeller kunna undersöka fenomen som hör samman med ämnens strukturer, egenskaper och reaktioner.

CENTRALT INNEHÅLL

- grundämnens egenskaper och det periodiska systemet
- elektronhöljets strukturer och atomorbitaler
- bestämning av oxidationstal och föreningsformler
- kemisk bindning, bindningsenergi och kemiska ämnens egenskaper
- hybridisering av atomorbitaler och organiska föreningars bindnings- och rymdstrukturer
- isomeri

3. Reaktioner och energi (KE 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå de faktorer som påverkar förloppet av kemiska reaktioner samt inse faktorernas betydelse för livsmiljön (industrin)
- förstå bindning och den frigörelse av energi som sker vid kemiska reaktioner och inse förändringarnas betydelse i samhället
- kunna skriva reaktionsformler och bearbeta reaktionslikheter matematiskt
- kunna undersöka fenomen med hjälp av experiment och olika modeller vid reaktioner, reaktionshastigheter och reaktionsmekanismer.

CENTRALT INNEHÅLL

- symbolspråket för kemiska reaktioner
- organiska och oorganiska reaktionstyper, mekanismer och tillämpningar
- stökiometriska beräkningar och den allmänna gaslagen
- energiförändringar i kemiska reaktioner
- reaktionshastigheter och de faktorer som påverkar hastigheterna

4. Reaktioner och jämvikt (KE 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå hur reaktionsjämvikt inställer sig och förstå matematiska tillämpningar utifrån den
- förstå betydelsen av jämvikt och känna till vilken roll jämvikten spelar i industriprocesser och naturfenomen
- kunna undersöka fenomen som gäller kemisk jämvikt med hjälp av experiment och modeller.

CENTRALT INNEHÅLL

- reaktionsjämvikt
- jämvikt mellan syror och baser, starka och svaga protolyter, buffertlösningar och deras betydelse
- löslighet och mättad lösning
- grafisk framställning av jämvikt

5. Metaller och material (KE 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till viktiga industriella råvaror och förädlingen av dem
- känna till olika oxidations- och reduktionsmedel och kunna skriva redoxreaktioner
- kunna principerna för elektrokemiska fenomen och kunna redogöra för kvantitativa tillämpningar av dem
- känna till olika material och deras sammansättning, egenskaper och framställningsmetoder och kunna redogöra för metoder för utvärdering av konsumtionsvarornas inverkan på miljön
- kunna undersöka fenomen som berör metaller och elektrokemi med hjälp av experiment och modeller.

CENTRALT INNEHÅLL

- metallernas elektrokemiska spänningsserie, normalpotential, kemiska element och elektrolys
- redoxreaktioner
- metaller, icke-metaller och deras syre- och väteföreningar

- biopolymerer, syntetiska polymerer och kompositer

TILLÄMPADE KURSER

6. Repetitionskurs i kemi (KE 6)

MÅL:

att sammanfatta gymnasiekurserna i kemi, samt förbereda och förbättra elevernas färdigheter att besvara SE-uppgifter i kemi.

INNEHÅLL:

Som arbetsformer ingår genomgång av räkneövningar, essäuppgifter samt sammanställningar av översikter över olika delområden. Övningar och förhör med gamla studentuppgifter.

7. Laborationskurs vid Helsingfors universitet (KE 7)

MÅL:

Att göra eleverna bekanta med modern kemisk mätapparatur och avancerad laborationsteknik.

INNEHÅLL:

Eleverna utföra avancerade laborationer på Kemiska Institutionen vid Helsingfors Universitet i Gumtäkt.

Kursen har inget kursprov utan bedömningen baserar sig på laborationerna samt arbetsbeskrivningar.

Ordnas vartannat år i period 5 och 6. (senast 2005). Förkunskaper: minst KE1.

8. Laborationskurs vid Åbo Akademi (KE 8)

MÅL:

Att göra eleverna bekanta med laborationer och studier i allmän kemi, analytisk kemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi, organisk kemi samt fysik.

INNEHÅLL:

Kursen avläggs under en vecka i början av augusti i Åbo och den är avgiftsfri. Laborationsarbeten i kemi (främst) och fysik utförs vid institutionerna för allmän kemi, analytisk kemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi, organisk kemi samt vid institutionen för fysik. Kursen ger en ypperlig möjlighet att bekanta sig med kemiutbildningen (KTF och MNF) vid Åbo Akademi. Anmälan i början av maj till kemiläraren, begränsat antal deltagare. Förkunskaper: KE1, KE2 och KE3.

RELIGION

EVANGELISK-LUTHERSK RELIGION

Den viktigaste uppgiften för religionsämnet är att fördjupa de studerandes förtrogenhet med den egna religionen och dess kulturarv samt med den livssyn och det etiska tänkande som växer fram ur religionen. Med övriga religioner skall de bekanta sig utifrån religionernas egna utgångspunkter. I religionsundervisningen skall religionen granskas ur ett brett perspektiv som en del av kulturen och samhället och som en del av grupper och individers liv.

I religionsundervisningen skall olika synsätt och den enskildes övertygelse respekteras. Vid genomgången av lärostoffet skall den senaste teologiska och religionsvetenskapliga forskningen utnyttjas. Eftersom religionen utgör en del av kulturen och samhället, har religionsundervisningen naturliga kopplingar även till de humanistisk-samhälleliga vetenskaperna och till konstämnen.

Religionsundervisningen skapar förutsättningar för att förstå olika religioner och att använda denna insikt för att analysera världsåskådningar, kultur och samhälle och till att främja kulturell växelverkan. I undervisningen utnyttjas religionernas egna källor, ny forskning och annat aktuellt material ur olika medier. I undervisningen betonas aktiverande arbetssätt så att lärostoffet kopplas till de studerandes erfarenhetsvärld och de uppmuntras att bearbeta och tillägna sig kursernas innehåll och utvecklas i riktning mot målen.

Målet för undervisningen i religion är att ge sådana kunskaper som hjälper eleven att klara av olika livssituationer.

Kunskaperna ska kunna tillämpas i elevens dagliga liv.

Undervisningen består av tre obligatoriska kurser och två fördjupande kurser.

BEDÖMNING

Vid bedömningen betonas de studerandes förmåga att förstå och tillämpa fakta, samt iaktta hur väl de kan använda och kombinera information ur olika källor. Därtill bedöms deras förmåga att jämföra, analysera och bedöma religioner och den

växelverkan som sker mellan religionen, kulturen och samhället samt förmågan att på ett sakligt sätt behandla trosföreställningar och kulturella skillnader i samband med presentation av egna arbeten. Bedömningen kan ske genom kursprov, genom arbetsuppgifter som utförs enskilt eller i grupp, genom föredrag. Därtill inverkar aktivitet, intresse och företagsamhet under lektionerna.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Religionens natur och betydelse (RE 1)

MÅL

Eleven förstår hur varje människa formar sitt liv utgående från de byggstenar hon har tillgång till och visar förmåga att reflektera kring tros- och livsfrågor och kan argumentera för olika uppfattningar och förstå olika synsätt. Eleven relaterar centrala begrepp och symboler till ritualer och traditioner i olika religioner och urskiljer såväl likheter som olikheter mellan religiösa traditioner.

CENTRALT INNEHÅLL

Religionsbegreppet och religionsforskning, religiösa kärnfrågor, religionen i samhället och som individuell upplevelse, Bibeln som helig litteratur, Bibelns tillkomst och innehåll i stora drag, olika sätt att undersöka och tolka Bibeln, Bibelns inflytande på världsbilden och kulturen.

2. Kyrkan, kulturen och samhället (RE 2)

MÅL

Eleven kan knyta samman företeelser i samhället inom t.ex. musik, litteratur och socialt liv med religiös tro och tradition och förstår hur denna påverkar människor och samhällsliv. Eleven har kunskap om symboler, riter, centrala berättelser och trosuppfattningar i den judisk-kristna traditionen.

CENTRALT INNEHÅLL

Den kristna kyrkans uppkomst, den moderna kristenhetens utveckling och kyrkornas roll i dagens värld. Det kyrkliga och religiösa livets kopplingar till social-, idé- och konsthistoria som grund för föreställningar, traditioner och värderingar i vårt samhälle.

3. Människans liv samt etik (RE 3)

MÅL

Eleven kan upptäcka etiska frågor och problem, bearbeta dem och diskutera konsekvenserna av alternativa ställningstaganden i etiska valsituationer. Eleven har insikt i hur t.ex. en religiös tro kan ge vägledning och motivation vid etiska överväganden och skapa mening och sammanhang för människor och deras vardagserfarenheter.

CENTRALT INNEHÅLL

De centrala livsfrågorna, den kristna synen på Gud, människan, naturen och frälsningen, begreppen gott och ont, den kristna etiken och etiska teorier, individuetiska och samhällsetiska frågor. Hur olika värdesystemförhåller sig till varandra.

FÖRDJUPANDE KURSER

4. Mötet med främmande religioner, folk och kulturer – hur livstolkningen påverkar livet (RE 4)

MÅL

Eleven får kunskap om vanor och värderingar i främmande kulturer och förstår deras bakgrund samt får färdighet att möta och respektera olikheter hos andra människor. Eleven förstår att religionsdialog är en viktig del av det ideologiska samarbetet för en hållbar utveckling och att individuella avgöranden påverkar internationella frågor.

CENTRALT INNEHÅLL

Under kursen behandlas de främmande religionerna utgående från hur de påverkar vår bild av verkligheten och hur det påverkar samhället. Hur olika sätt att värdera djur och natur inverkar på industri, handel, matkultur, etiska regler för forskningsexperiment m.m.

5. Vägar till verkligheten – hur livet påverkar livstolkningen (RE 5)

MÅL

Eleven förstår hur värderingen av olika slags kunskap och färdigheter påverkat kulturerna och lär sig att få positiva erfarenheter av dialog med människor som tänker och lever annorlunda. Eleven lär sig att uppskatta sig egen kultur och fungera som tolk för den.

CENTRALT INNEHÅLL

Med utgångspunkt i frågan om tro och vetande analyseras de metoder som religionerna erbjuder att uppleva och förstå verkligheten genom meditations- och bönetraditioner, mystik, etik och estetik. Kursen kartlägger religiösa och ideologiska synsätt som format den finländska livsinställningen och samhällsmentaliteten.

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Livsåskådningskunskapen vilar på en tvärvetenskaplig grund. Förutom filosofi utnyttjar den humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper och kulturvetenskaper. I livsåskådningskunskapen ses människorna som naturliga, medvetna och kulturella aktörer. Olika livsåskådningar och mänskliga handlingsätt skall ses som resultatet av en interaktion mellan individer, samfund och traditioner. Livsåskådningskunskapen bygger på en människosyn som betonar människornas möjlighet att leva fria och jämlika, aktiva och målmedvetna. Livsåskådningskunskapen skall genom reflektion och samtal öka de studerandes allmänbildning beträffande kultur och livsåskådningar, samtidigt skall deras förmåga att diskutera, lyssna och uttrycka sig utvecklas.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i livsåskådningskunskap är att stödja de studerande i deras strävan att

- bygga upp sin identitet och livsåskådning
- bredda sin kulturella allmänbildning och kunskap om olika livsåskådningar
- utveckla sin omdömes- och handlingsförmåga
- tillägna sig principerna för mänskliga rättigheter, positiv pluralism, samhällelig och global rättvisa och hållbar utveckling.

Bedömning

I livsåskådningskunskapen bedöms förutom hur de studerande tillägnat sig faktakunskaper hur deras förmåga att förstå livsåskådningsfrågor utvecklas och deras förmåga att uttrycka sig mångsidigt, skickligt och kreativt. Livsåskådningsfrågor är ofta personliga, men underlaget för reflektionerna kring dem utgörs av de intellektuella dygderna: kritiskt tänkande, konsekvens, entydighet och systematik. I bedömningen och beskrivningen av olika livsåskådningar, värderingar och föreställningar uppskattas tolerans samt förmågan att beakta olika synvinklar och andras synsätt.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Ett gott liv (LK 1)

Under kursen reflekterar man över vad ett gott liv är, vilka element identiteten och ett individuellt liv består av och vilka möjligheter människan har att eftersträva ett gott liv.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- stärka sin förmåga att binda sig vid de moraliska principer de väljer och sin vilja att verka i samklang med sina värderingar
- bli mera beredda och villiga att bry sig om och ta ansvar för sig själva, för andra människor, för samhället och för naturen
- utveckla sin förmåga att se helheter i en allt komplexare värld och på detta sätt förbättra sin förmåga att bygga upp en egen identitet och livsåskådning
- lära sig att bedöma påståenden om trosföreställningar och livsåskådningar
- utveckla sin förmåga att uttrycka sin identitet och livsåskådning och sina känslor och uppfattningar i anslutning till dem tolerant, logiskt och kreativt.

CENTRALT INNEHÅLL

- grundläggande begrepp: livsåskådning, livsåskådningskunskap, ett gott liv, jaget, identiteten
- ett gott liv: människans grundläggande behov, världsliga och religiösa modeller för ett gott liv
- de grundläggande frågorna om människans existens som individ: den fria viljan och valsituationer, födsel och död, optimism, pessimism och realism
- livskompetens: individens möjligheter att påverka sitt liv; arvsanlagens och miljöns betydelse
- utformningen av identiteten under människans levnadslöpp och etiska avgöranden i olika levnadsskedan
- ett individuellt liv tidigare och i våra dagars mångfasetterade samhälle
- uppfattningar om dygder och laster förr och nu och deras samband med livsstilar och vanor

2. Världsbilden (LK 2)

Under kursen diskuteras uppkomsten av en världsbild och skillnaderna mellan olika världsbilder. De studerande skall göra sig förtrogna med olika sätt att begreppsligt gestalta världen och med den roll som kunskapen och olika samhällsinstitutioner spelar i detta.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära känna historiskt betydelsefulla och nu aktuella världsbilder och få mer kunskap om de trossystem som ligger bakom dem
- lära sig att fråga efter och bedöma de argument som ligger bakom påståenden och trossystem
- utveckla sin förståelse av olika institutioners betydelse när det gäller att utforma och förmedla en världsbild
- kunna strukturera en egen världsbild samtidigt som de är öppna för en meningsfull diskussion.

CENTRALT INNEHÅLL

- begreppen världsbild, världsåskådning och livsåskådning och deras inbördes förhållande
- strukturen hos en världsbild och dess kärnfrågor: uppfattningar om människan, samhället, kulturen och naturen samt om verklighetens beskaffenhet
- världsliga och religiösa åskådningar som grund för världsbilden: gränsdragningen mellan vetenskaper, kvasivetenskaper och religioner
- skolan, medierna och konsten som skapare och förmedlare av världsbilden
- omvälvningar och brytningar i den västerländska världsbilden
- våra erfarenheter, vardagsuppfattningars och föreställningars uppkomst och tillförlitlighet
- rationell bedömning av världsbilder och kunskapskällor

3. Individ och samhället (LK 3)

Under kursen diskuteras individen, gemenskapen, samhället och växelverkan mellan människor. De studerande skall göra sig förtrogna med hur rättvisa, mänskliga rättigheter och demokrati förverkligas.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå gemenskapens betydelse för mänskligheten och den personliga identiteten
- lära sig att iakttä sin position som individ i en gemenskap och i ett samhälle, som medborgare i en stat och som aktör i ett ekonomiskt system
- lära sig att bedöma den verksamhet som individer, grupper och institutioner bedriver som en del av maktutövningen i samhället
- lära sig att bedöma politiska mål och medel och öka sin förmåga och vilja till konstruktivt samhälleligt engagemang
- förstå de mänskliga rättigheternas, demokratins och rättvisans betydelse för ett bra samhälle och för framtiden.

CENTRALT INNEHÅLL

- människan som en social varelse, växelverkan mellan individerna och gemenskapen, det privata och det offentliga
- begreppet makt, olika former av makt och maktstrukturer samt möjligheter att påverka
- olika teorier om hur samhället är uppbyggt och om hur det förändras
- en god medborgare som finländare, europé och världsmedborgare
- de mänskliga rättigheterna och deras historia
- politiska ideal, ideologier, utopier och olika former av demokrati
- rättvisan som en samhällelig, global och ekologisk fråga

FÖRDJUPADE KURSER

4. Det kulturella arvet och identiteten (LK 4)

Under kursen behandlas det kulturella arvet som utgångspunkt för ett gott liv och som mått på ett sådant samt som en företeelse som är stadd i oavbruten utveckling och förändring. De studerande skall göra sig förtrogna med den kulturella mångfalden i världen och i våra dagars finländska samhälle.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig förstå kulturen som en mänsklig verksamhet baserad på betydelser
- bekanta sig med olika kulturtraditioner och de levnadssätt som ansluter sig till dem
- utveckla sin förmåga att bedöma människornas uppfattningar och handlingar i förhållande till deras värderingar och trossystem
- lära sig tolerans gentemot olika övertygelser och identitetsval
- göra sig förtrogna med uttryck för den finländska identiteten
- förstå de människorättsliga dimensionerna i rasism, främlingshat och diskriminering.

CENTRALT INNEHÅLL

- kulturens betydelse förr och nu
- identitet, etnisk börd och kulturarv
- samiska, finländska och europeiska kulturdrag och deras betydelse i dag
- inbördes växelverkan mellan kulturer och civilisationer
- etnisk och kulturell mångfald i Finland och i världen
- livet i ett pluralistiskt samhälle
- etnocentricitet samt rasismens och toleransens historia

5. Olika sätt att förklara världen i livsåskådningstraditionen (LK 5)

Under kursen begrundas olika sätt att förklara världen enligt mytiska traditioner, religiösa traditioner och livsåskådningstraditioner. De studerande skall göra sig förtrogna med olika världsåskådningars uppkomst, historia och med forskningen om dem.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- utveckla sin förmåga att bedöma skillnader och likheter i uppfattningar och trossystem
- lära sig att bedöma påståenden om föreställningar och livsåskådningar
- känna till viktiga trossystem och livsåskådningsmönster i olika kulturer och utöka sin kunskap om bakgrunden till dem och om hur de sprids i våra dagar
- förstå hur myter och religiösa uppfattningar har uppkommit och inse deras betydelse i våra dagar som förklaringar till företeelserna i världen
- lära sig att förstå hur världen förklarats och gestaltats i den europeiska kulturtraditionen.

CENTRALT INNEHÅLL

- mytiska förklaringar om världen förr och nu
- religionens och religiositetens väsen
- sociologisk, moralisk, antropologisk och psykologisk religionskritik
- ateism och agnosticism
- den sekulära humanismens och fritänkandets historia och inriktningar i våra dagar
- humanismen och kristendomen som grundläggande ideologiska strömningar i västerlandet

FILOSOFI

Filosofiundervisningen i gymnasiet skall hjälpa eleverna att vidga och precisera sin uppfattning om verklighetens natur, det egna jaget, kunskapens grunder samt värderingar. I filosofiundervisningen behandlas kunskap och värderingar så väl kritiskt som analytiskt. Undervisningen är ämnad att stöda elevens förmåga till reflektivt tänkande samt att ge begreppsliga instrument med vilka eleven kan skapa sig egna uppfattningar och göra egna tolkningar. Filosofiundervisningen skall stärka elevens förtrogenhet med kulturarvet och stöda hennes förmåga att orientera sig i samtiden.

Mål för undervisningen

Målet för undervisningen i filosofi är att studerande skall

- lära sig gestalta filosofiska problem och se olika tänkbara lösningar på dem
- förmå strukturera sina tankar begreppsligt i tal och skrift
- förstå motiveringarna för olika filosofiska uppfattningar och kunna diskutera dem följdriktigt och rationellt
- lära känna filosofins historia och bekanta sig med nutida filosofiska strömningar, samt kunna relatera filosofiska trender till samhälleliga och kulturella företeelser

Bedömning

Bedömningen skall mäta hur väl eleven tillägnat sig begrepp och teorier, samt hur väl de kan uttrycka sina egna filosofiska tankar.

OBLIGATORISK KURS

1. Introduktion till filosofin (FF1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- vara bekant med olika filosofiska problem och kunna gestalta tänkbara lösningar på dem
- känna till olika slags filosofiska verklighetsuppfattningar, kunskapsteorier och etiska läror
- ha elementära kunskaper i den västerländska filosofiska traditionen och speciellt känna till dess antika rötter

CENTRALT INNEHÅLL

- filosofins centrala delområden: ontologi, kunskapsteori och etik
- förhållandet mellan materiellt och icke-materiellt
- frågan om viljans frihet, determinism och indeterminism
- kunskapens villkor och begränsningar
- det goda, det sanna och det sköna

FÖRDJUPADE KURSER

2. Värdefilosofi och etik (FF2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- att eleven skall vara insatt i den filosofiska etikens viktigaste problem, begrepp och teorier
- att eleven skall kunna bedöma olika handlingsalternativ ur etiska synvinklar
- att eleven skall kunna reflektera etiskt över sina egna val och handlingar

CENTRALT INNEHÅLL

- människans särart och olika människoupfattningar
- olika etiska åskådningar inom den västerländska filosofin
- metaetik
- frågan om viljans frihet

3. Ontologi, kunskapsteori och vetenskapsfilosofi (FF3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- vara bekant med metafysikens centrala frågor och begrepp
- ha kännedom om filosofiska uppfattningar om kunskap och vetande
- ha grundläggande insikter i den vetenskapliga forskningens villkor
- behärska grunderna i logisk argumentation och härledning

CENTRALT INNEHÅLL

- begreppen verklighet, kunskap och sanning
- olika teorier om tingens natur
- kunskapens möjligheter och gränser
- klassificering av vetenskaperna

4. Samhällsfilosofi (FF4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- vara förtrogen med de viktigaste samhällsfilosofiska begreppen och riktningarna
- kunna analysera sambanden mellan samhällsordning och ideologi

CENTRALT INNEHÅLL

- förhållandet mellan lag och etik
- samhällsordningens legitimitet
- individens rättigheter och skyldigheter
- grundtankarna i konservatism, liberalism och socialism

HISTORIA

Undervisningen i historia i gymnasiet skall ge de studerande förutsättningar att förstå olika tidsperioder och försöka hjälpa dem att bilda sig en uppfattning om världen såväl nationellt som internationellt sett. Identitetsskapandet sätts i fokus. Undervisningen utgår från historiens karaktär som vetenskapsgren och vad historisk kunskap är. Vikten av analysering av historisk fakta och kritisk tolkning bör eftersträvas. Tid, förändring och kontinuitet samt orsakssammanhang är centrala begrepp i undervisningen.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i historia är att de studerande skall

- lära känna huvudlinjerna och de viktigaste historiska händelserna i Finlands historia och i världshistorien samt händelsernas bakgrund och följder
- kunna skaffa sig kunskap om det förflutna och bedöma kunskapen kritiskt samt att se ut ur ett historiskt perspektiv
- förstå kulturens olika uttrycksformer och se hur dessa skiljer sig från varandra

Bedömning

Vid bedömningen skall speciell vikt fästas vid den studerandes förmåga att bygga upp väl strukturerade helheter, att skilja på väsentliga och oväsentliga fakta, att överblicka tidsförlopp och orsakssammanhang. Även förmågan av att kritiskt kunna bedöma historiska fenomen samt källor bör värdesättas.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Människan, miljön och kulturen (HI 1)

Kursen behandlar interaktionen mellan människosläktet och naturen samt den uppbyggnad och utveckling av kulturmiljön som skett som ett resultat av denna växelverkan från förhistorisk tid till nu.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå beroendeförhållandet mellan människan och naturen
- inse hur människan brukar naturresurserna som utkomställa och följderna därav

CENTRALT INNEHÅLL

Förhistorien – fångst och samlarkulturens tid

Neolitiska revolutionen

Medelhavets ekonomi

- näringslivet i Grekland
- Rom – en miljonstad och ett imperium
- slaveriet och antikens teknik

Det ekonomiska systemet under medeltiden

Upptäcktsfärderna och deras betydelse

Industrialismen och dess följder

Det globala konsumtionssamhället

2. Den europeiska människan (HI 2)

Kursen behandlar den europeiska kulturen samt förändringarna i den europeiska människans världsbild, med särskild vikt på vetenskaplig och idéhistorisk utveckling. Kulturen bör vara det centrala i kursen.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå vad europeiskheten grundar sig på genom att bekanta sig med Europas centrala kulturarv
- kunna analysera olika kulturföreteelser
- känna till de idéhistoriska strömningarna bakom samhällsutvecklingen

CENTRALT INNEHÅLL

Antiken – kulturen och demokratin

Medeltiden – världsbild, traditioner och religionens inflytande

Renässansen

Reformationen

Upplysningen

Idéernas århundrade
Nutidens kulturspridning

3. Internationella relationer (HI 3)

Kursen behandlar de viktigaste händelserna och förändringarna inom den internationella politiken från och med slutet av 1800-talet, med särskild koncentration på ekonomiska, ideologiska och maktpolitiska företeelser. Det fästs uppmärksamhet vid förhållandet mellan demokrati och diktatur.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till den internationella politikens grundprinciper och teorier
- känna till uppbyggnaden av det internationella samarbetet och de motsättningar som finns

CENTRALT INNEHÅLL

Stormakternas strävan efter makt

Tiden mellan världskrigen samt andra världskriget

Det kalla kriget

En ny tid av osäkerhet – Sovjetunionens fall och följderna därav

4. Vändpunkter i Finlands historia (HI 4)

Kursens syfte är att analysera viktiga förändringsprocesser och utvecklingslinjer i Finlands historia från 1800-talet till nutiden.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna ställa den politiska utvecklingen i Finland i relation till den allmäneuropeiska och världspolitiska bakgrunden
- förstå förhållandet mellan det ekonomiska, sociala, kulturella, ideologiska och politiska livet

CENTRALT INNEHÅLL

Arvet från den svenska tiden

Maktskiftet

Finskhetsrörelsens uppkomst och den nationella väckelsen

Samhällelig och ekonomisk brytning

Självständighetsprocessen

Mellankrigstidens tudelade samhälle

Andra världskriget och dess följder

Välfärdsstatens uppkomst

Finlands nya internationella ställning

FÖRDJUPADE KURSER

5. Finland från förhistorien till autonomi (HI 5)

Kursen behandlar de viktigaste utvecklingslinjerna i Finlands historia före år 1809 och det finländska kulturarvet.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till de historiska perioderna i vårt land samt Östersjöns betydelse för området
- känna till befolkningens, de sociala förhållandenas och ekonomins utveckling
- känna till kontakterna till den västerländska kulturen och det finländska kulturarvet

CENTRALT INNEHÅLL

- den finska förhistorien – folkens härstamning
- bosättning och levnadsvillkor
- Finland i gränsområdet mellan öst och väst - medeltiden
- ståndssamhällets uppkomst
- reformationen och centralmaktens allt starkare ställning
- stormaktstiden i Finland
- reformerna under den gustavianska tiden
- de första tecknen på nationell medvetenhet

6. Kulturmöten (HI 6)

Under kursen behandlas valfritt särdragen och nuläget i någon eller några kulturkretsar samt kulturell växelverkan. Kulturen bör uppfattas som ett övergripande begrepp. De kulturområden som behandlas bör helst ligga utanför Europa.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- förstå skillnaden mellan den egna och den utomeuropeiska kulturen
- känna till den behandlade kulturens historiska utvecklingen

CENTRALT INNEHÅLL

Olika utomeuropeiska kulturområden behandlas och analyseras.

TILLÄMPADE

7. Mellanösterns Moderna Historia (Hit7)

Kursen behandlar de viktigaste händelserna och förändringarna inom Mellanöstern från och med slutet av 1800-talet, med särskild koncentration på religiösa, ideologiska och maktpolitiska företeelser. Kursen följer även aktivt med aktuella händelser angående Mellanöstern och vad medierna rapporterar.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- Få en större förståelse över Mellanöstern och dess historia.
- Känna till grund problemen och orsakerna till oroligheterna i Mellanöstern.
- Få ett intresse att aktivt följa med händelserna i Mellanöstern

CENTRALT INNEHÅLL

Stormakternas strävan efter makt i Mellanöstern

Den arabiska nationalismen och religiösa fanatismen.

Sionismen och skapandet av Israel.

Utvecklingen av arabiska stater och oljeindustrin

Kriget mot terrorismen.

8. I krigets fotspår 1 (Hit8)

Kursen behandlar vårt egna inbördeskrig 1918 utifrån ett nationellt och ett lokalhistoriskt perspektiv. Fördjupningen sker med föreläsningar av sakkännare på området samt med studiebesök.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en större förståelse för vårt egna inbördeskrig
- få en uppfattning om hur inbördeskrig påverkar samhällen och individer
- få intresse för krigshistoria

CENTRALT INNEHÅLL

Föreläsningar om inbördeskriget. Fördjupning i den egna lokalhistoriska krigshistorien. Orsaker, påverkan och följder av krigets framfart tas upp. Förutsätts att man avlägger I krigets fotspår 2 (Hit9)

8. I krigets fotspår 2 (Hit9)

Kursen behandlar kriget på Balkan under 1990-talet i ett jämförande perspektiv med inbördeskriget i Finland 1918. Fördjupningen sker med föreläsningar av sakkännare på området samt med en studieresa till Balkan.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en större förståelse för hur inbördeskrig påverkar samhällen
- få större uppfattning om Europas senaste krig
- få intresse för krigshistoria

CENTRALT INNEHÅLL

Allmän kunskap om kriget på Balkan

Prepkurs inför studentskrivningarna (Hit10)

Kursen behandlar gamla studentskrivningsuppgifter samt konsten att skriva essä svar.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- Få extra övning inför studentskrivningarna.
- Utveckla ett analytiskt tänkande och skrivande.
- Förkovra sig i att analysera historiska dokument

CENTRALT INNEHÅLL

De viktigaste helheterna från gymnasiekurserna samt helheter som kan väntas att dyka upp i studentskrivningarna. Som material används gamla studentskrivningsfrågor.

SAMHÄLLSLÄRA

Undervisningen i samhällslära syftar till att fördjupa de studerandes uppfattning om det omgivande samhället. Samhällets struktur och centrala företeelser, makt, ekonomi och medborgarinflytande granskas. De studerande skall aktivt och kritiskt undersöka aktuella företeelser.

Mål för undervisningen

Målen för undervisningen i samhällslära är att de studerande skall

- uppfatta samhällets karaktär som ett resultat av den historiska utvecklingen
- känna till grundpelarna i det finländska samhällssystemet och dess näringsliv
- känna till påverkningsmöjligheterna i samhället samt utnyttjandet av dem
- kunna bilda sig en motiverad åsikt om kontroversiella sociala och ekonomiska frågor som är knutna till värderingar

Bedömning

Vid bedömningen av de studerandes kunskaper i samhällslära fästs vikt vid hur väl de behärskar lärokursens sakinhåll. Dessutom hur väl de kan uttrycka sina kunskaper strukturerat. Kritiskt bedömningsförmåga värdesätts.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Samhällskunskap (SL 1)

Under kursen orienteras de studerande i politik och samhällssystem med tonvikt på det finländska samhället, som analyseras med hjälp av begrepp och teorier i statskunskap, socialpolitik och sociologi. Utvecklingen av samhällets grundstrukturer, makt och inflytande utgör centrala perspektiv.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig förstå grunderna i det finländska samhället
- känna till olika påverkningsmöjligheter samt de medborgerliga rättigheterna
- kunna analytiskt och kritiskt granska samhällsstrukturen

CENTRALT INNEHÅLL

Det finländska samhällets utveckling

Begreppet makt

Inflytande

Rättsstaten och säkerhetssystemen

Socialpolitiken

2. Ekonomisk kunskap (SL 2)

Kursen utgör en introduktion i näringslivet och dess verksamhet. Betoningen läggs på de ekonomiska vetenskaperna. De studerande ges en inblick i näringslivet med olika hjälpmedel, som exempelvis statistik.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en inblick i nationalekonomins grunder
- vara kapabla att granska ekonomiska frågor
- känna till arbetets och företagsamhetens betydelse för samhällsekonomin.

CENTRALT INNEHÅLL

Finländarnas näringsgrenar
Den ekonomiska verksamheten och företagen
Fluktuationer och rubbningar i det ekonomiska livet
Pennyngpolitiken och finansmarknaden
Den offentliga ekonomin och den ekonomiska politiken
Finland i den internationella handeln
Finlands ekonomiska framtidsutsikter

FÖRDJUPADE KURSER

3. Medborgarens lagkunskap (SL 3)

Kursen skall ge de studerande grundläggande kunskaper om Finlands rättsordning och lära dem att bevaka sina rättigheter samt att själva utföra enkla rättshandlingar.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få en uppfattning om Finlands rättsordning och känna till de viktigaste principerna för den
- bekanta sig med rättsväsendet
- kunna hitta och använda viktiga juridiska källor
- vilja handla rätt och lagenligt

CENTRALT INNEHÅLL

Grunderna i lagkunskap
Medborgarens vanligaste rättshandlingar
Straff- och processrätt

4. Europeiskhet och Europeiska unionen (SL 4)

Kursen ger möjlighet åt de studerande att bekanta sig med Europeiska unionens verksamhet och i den enskilda medborgarens ställning i ett integrerat Europa.

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sig i Europeiska unionen och dess verksamhet
- lära sig att agera som medborgare i Europeiska unionen
- få en uppfattning om vad den europeiska integrationen medför
- kunna skaffa sig jämförande information om Europeiska unionen och dess medborgare
- förstå betydelsen av den europeiska integrationen för sitt eget liv och för det politiska systemet.

CENTRALT INNEHÅLL

Den europeiska identiteten
Påverkan och inflytande inom Europeiska unionen
Europeiska unionens regionala verkningar

PSYKOLOGI

I egenskap av en vetenskap som undersöker människans handlande skall psykologin ge de studerande förmåga att allsidigt iakttä och förstå människan och de faktorer som påverkar hennes beteende. Med hjälp av psykologisk kunskap och psykologiska begrepp kan de studerande personligen bli medvetna om och bearbeta psykologiska fenomen. Kunskaper och färdigheter i psykologi stöder självkänslan, självutvecklingen och det psykiska välbefinnandet. Psykologins dels empiriska, dels reflekterande grepp ger de studerande möjlighet att utveckla sitt kritiska tänkande. Undervisningen skall skapa förutsättningar för de studerande att förstå psykologisk kunskap och personligen kunna tillämpa den. De får hjälp att inse sambandet mellan psykologisk kunskap och sociala, kulturella och aktuella frågor samt att förstå psykiska, biologiska och sociala faktorerers växelverkan och inbördes beroende.

I undervisningen i psykologi skapas en bild av människan som psykisk, fysisk och social varelse. Samtidigt påvisas de psykiska sidornas betydelse i all mänsklig verksamhet. I undervisningen betonas psykologin som vetenskap, som hjälp för elevens förståelse av det mänskliga beteendet samt samhällets förväntningar på det psykologiska kunnandet.

Målet för undervisningen i psykologi är att ge sådana kunskaper som hjälper eleven att klara av olika livssituationer. Kunskaperna ska kunna tillämpas i elevens dagliga liv.

Undervisningen består av en obligatorisk kurs och fyra fördjupande kurser.

BEDÖMNING

Vid bedömningen betonas de studerandes förmåga att förstå och tillämpa fakta, samt iakttas hur väl de kan använda och kombinera information ur olika källor. Därtill bedöms deras förmåga att tillämpa kännedomen om inlärningsstilar, och att gestalta svårigheterna vid framställning av information i samband med presentation av egna arbeten.

Bedömningen kan ske genom kursprov, genom arbetsuppgifter som utförs enskilt eller i grupp, genom föredrag, mindre kartläggningar och undersökningar samt på basis av konkreta uppdrag. Därtill inverkar studerandes aktivitet, intresse och företagsamhet under lektionerna.

OBLIGATORISK KURS

1. Den aktiva människan: Introduktion till psykologin (PS 1)

MÅL

Eleven förstår vad vetenskaplig psykologi är, dess metoder och samband med andra vetenskaper, och kan skilja den vetenskapliga psykologin från påståenden under psykologisk täckmantel. Eleven lär sig hur psykologin ser på de psykiska funktionerna och förklarar människans handlande, hur man lär sig och hur man kan effektivera sin inläring.

CENTRALT INNEHÅLL

Vad är psykologi? Definitioner, forskningsmetoder, psykisk självreglering, inläring och minnesverksamhet. Psykologins människouppfattning.

FÖRDJUPANDE KURSER

2. Människans psykiska utveckling (PS 2)

MÅL

Eleven förstår hur människan utvecklas livet igenom både fysiskt, psykiskt och socialt och hur eleven själv kan tillämpa denna kunskap på sitt eget liv. Eleven utvecklar sin förståelse för den mänskliga växelverkan, för olikheter mellan individer och kulturer samt för hur attitydbildning och psykologisk påverkan fungerar.

CENTRALT INNEHÅLL

Individens psykiska utveckling i livets olika skeden, den psykiska utvecklingens delområden i ljuset av utvecklingspsykologiska teorier, den psykiska utvecklingens samband med biologiska faktorer, t.ex. med arvsfaktorerna och nervsystemets utveckling, den sociala interaktionens och kulturens betydelse för människans psykiska utveckling, problem i den psykiska utvecklingen och hur man kan påverka dem samt forskningen om den psykiska utvecklingen.

3. Människan som informationsbehandlare (PS 3)

MÅL

Eleven förstår att all vår verksamhet påverkas av de kognitiva faktorerna, människan bearbetar aktivt den information hon mottar. Uppmärksamheten styr vårt val av information. Då eleven känner till lagbundenheterna för mänsklig informationsbehandling kan hon också själv effektivera sin egen verksamhet.

CENTRALT INNEHÅLL

Den neurala aktivitetens grunder, sinnesfunktioner, varseblivning och perception, uppmärksamhet, minne och inläring, vakenhetens reglering, sömn och drömmar.

4. Motivation, känslor och intelligent aktivitet (PS 4)

MÅL

Eleven förstår den neurala grunden för beteendet, växelverkan mellan det fysiska och psykiska och känner till den praktiska betydelsen av neuropsykologisk och psykofysiologisk kunskap.

CENTRALT INNEHÅLL

Det medvetna och det omedvetna, känslor, motivation, ändamålsenligt tänkande, sambandet mellan begrepp, språk och tänkande, problemlösning, sakkunskap, expertis.

5. Den individuella människan – personlighetspsykologi (PS 5)

MÅL

Eleven förstår att alla människor är individuella med ett värde i sig. Eleven förstår svårigheterna med mätning av psykiska egenskaper samt de psykologiska testernas fördelar och svagheter. Eleven lär sig upptäcka och reagera på psykiska störningar och förstår begreppet mental hälsa och vet vart man ska vända sig då mentala problem uppstår. Eleven har insikt i olika personlighetsteorier och psykoterapier.

CENTRALT INNEHÅLL

Centrala begrepp inom personlighetspsykologin, definitioner på och förklaringar av personligheten ur olika synvinklar inom psykologin, personlighetsforskning, faktorer som påverkar den mentala hälsan samt psykiska störningar, psykoterapi och medicinering vid behandling av psykiska problem samt upprätthållande av den psykiska hälsan.

MUSIK

Gymnasiets musikundervisning utgår från tanken att musiken utgör en betydelsefull del av människans kultur. Musikundervisningen syftar till att de studerande skall bli medvetna om sitt förhållande till musiken och fördjupa det. Ett personligt förhållande till musiken stärker identiteten och människans hela välbefinnande samt stöder självkänslan. De studerandes skall lära sig att förstå allehanda former av musik och deras betydelse. De skall erbjudas upplevelser, färdigheter och kunskaper som ökar deras musikaliska bildning och sporrar dem till ett livslångt intresse för musik.

Det viktiga i musikundervisningen är att de studerande skaffar sig ett eget uttryck, kreativitet, interaktionsfärdigheter och positiva erfarenheter. Det musikaliska kunnandet, tänkandet och förmågan att bedöma sin egen verksamhet utvecklas i samverkan med andra. Att musicera tillsammans är en enastående gruppdynamisk verksamhet, som förstärker umgänges- och kommunikationsförmågan. Att producera musik – att sjunga, spela och improvisera – och att lyssna utgör det centrala innehållet i undervisningen. I valet av lärostoff bör de studerandes olika inriktning och utgångsnivå beaktas. Under kurserna i musik skall man sträva efter att var och en får meningsfulla musikaliska uppgifter.

I egenskap av ett konstnärligt ämne skall musiken bidra till den kulturella verksamheten i skolan och också skapa sådan. Den utgör en viktig del av skolans fester och andra evenemang. Genom studier i musik fördjupas kännedomen om den egna kulturen och andra kulturer. Den hjälper oss att sätta värde på kulturell mångfald och att förstå den växelverkan som förekommer mellan olika kulturer och konstarter. De studerande skall bli kapabla att arbeta konstnärligt, att engagera sig i kulturellt arbete, att utnyttja modern teknik på musikens område och att kritiskt bedöma det mediala musikutbudet.

Mål för undervisningen

Musikundervisningens mål är att de studerande skall

- bli medvetna om sitt förhållande till musiken och kunna bedöma det samt lära sig att uppskatta olika musikaliska uppfattningar
- lära sig att uttrycka sig musikaliskt genom sång och spel
- utveckla sin förmåga att lyssna på musik och tolka vad de hör, också när de musicerar
- fördjupa sina insikter i olika musikstilar, musikarter och i musikens historia
- bli på det klara med sin musikaliska identitet, lära sig att förstå mångfalden av musikkulturer och bidra till interaktionen mellan olika kulturer
- lära sig att förstå musikens och ljudets betydelse i medierna
- kunna verka ansvarsfullt och träget i aktiv samverkan i sin grupp
- kunna ställa upp mål för sina musikstudier och bedöma resultaten.

Bedömning

Musikundervisningen skall samtidigt erbjuda flera sätt att utveckla de studerandes musikaliska talang och musikaliska kunnande. Varje studerande skall fördjupa sina musikaliska färdigheter både självständigt och i grupp. Dessa särdrag i musikundervisningen förutsätter en kontinuerlig och allsidig bedömning, som styr och preciserar inlärningsprocessen. Bedömningen skall på ett positivt sätt bidra till de studerandes musikaliska förkovran och fördjupa deras förhållande till musiken.

Bedömningen skall ske i en förtroendefull och trygg atmosfär och vara inriktad på hela den musikaliska processen och på att de mål som uppställts för studierna nås. Vid bedömningen bör man ta hänsyn till den studerandes utgångsläge och se till att hans eller hennes kunnande kan komma till uttryck på vilket delområde som helst inom musiken. Den studerandes självvärdering utgör en väsentlig del av bedömningen. Det som skall bedömas är de studerandes musikaliska verksamhet i skolan, inte deras allmänna musikalitet.

OBLIGATORISKA KURSER

1. *Musiken och jag (MU 1)*

Kursens mål är att de studerande skall finna sitt eget sätt att verka på musikens område. De skall via sitt förhållande till musiken reflektera över musikens betydelse för människan och växelverkan människor emellan. De skall undersöka sina möjligheter att göra och tolka musik, att lyssna på musik och att utnyttja kulturella tjänster. Under kursen skall de studerande bekanta sig med varandras musikintressen och med det lokala musiklivet.

De studerande skall utveckla sin röstbehandling och sin spelförmåga som uttrycksmedel för musik. Under kursen fördjupas deras kännedom om musikaliska grundbegrepp genom praktisk musicering. De studerande skall lära sig att iakttä ljudmiljön och sätta sig in i hörselvård.

2. *Ett flerstämmigt Finland (MU 2)*

Kursens mål är att de studerande skall lära sig känna den finländska musiken och stärka sin kulturella identitet. De skall undersöka olika musikkulturer i Finland och även deras subkulturer samt lära sig att förstå deras bakgrundsfaktorer, utveckling och väsentliga drag. Under kursen granskas den europeiska konstmusikens inflytande på den finländska musikkulturen.

I studierna utnyttjas allsidiga arbetssätt, särskilt musicering och musiklyssnande. När man musicerar bör man fästa avseende vid det egna uttrycket och vid utvecklingen av förmågan att lyssna och kommunicera. Stoffet bör företräda olika musikarter: populärmusik, konstmusik och folkmusik.

FÖRDJUPADE KURSER

3. *Fritt fram för musik (MU 3)*

Kursens mål är att de studerande skall stifta bekantskap även med främmande genrer och musikkulturer och förstå musikens kulturbundenhet. De skall studera likheter och olikheter i musikalisk praxis hos olika musikkulturer och lära sig att förstå hur varje kultur själv definierar sin musikuppfattning. Under kursen skall studerandena sätta sig djupare in i några musikstilar eller musikkulturer. De skall utveckla sina egna musikaliska färdigheter och sin förmåga att skaffa sig kunskaper.

4. *Musikens budskap och makt (MU 4)*

Kursens mål är att de studerande skall bli förtrogna med hur musiken utnyttjas och med dess möjligheter att påverka inom olika konstformer och medier. De studerande skall sätta sig in i musikens andel till exempel i filmer, teater, massmedier och Internet samt undersöka hur musiken samverkar med text, bild och rörelse. I innehållsanalysen och arbetssätten betonas mångsidighet. Musikens förmåga att påverka undersöks genom analys av existerande material och av musik som de studerande själva åstadkommit.

5. *Ett musikaliskt projekt (MU 5)*

Kursens mål är att de studerande skall lära sig att i grupp eller självständigt planera och genomföra ett helt musikaliskt projekt, i vilket de utnyttjar de kunskaper och färdigheter som de förvärvat sig. Det kan vara fråga om t.ex. en mindre konsert, ett program för en fest i skolan, en inspelning eller ett tvärkonstnärligt projekt.

BILDKONST

I gymnasiet undervisning i bildkonst lär sig de studerande att tolka, sätta värde på och bedöma sin egen och andras visuella kultur. Syftet med undervisningen i bildkonst är att utveckla de studerandes förståelse för visuella företeelser i samhället och miljön samt för deras betydelser. De studerandes egna konstnärliga arbete ger dem möjligheter att njuta av konst, att uppleva att de lyckas och att uttrycka sådant som är viktigt för dem själva. Undervisningen skall stimulera de studerandes fantasi, kreativa tänkande och associationsförmåga. De skall handledas i att motivera och reflektera över estetiska och etiska värderingar i sitt liv, i bildkonsten, i medierna och i kulturmiljön. Det viktigaste målet för undervisningen är att de studerande skall lära sig att förstå konstens innebörd i sitt liv och i samhället. I undervisningen fördjupas de allmänbildande grunderna i visuell kultur och skapas tillräckliga förutsättningar för fortsatta studier i ämnet.

Innehållet i undervisningen utgörs av konstnärlig uttrycksförmåga och förmåga att tänka i bilder, konstkännedom och kulturellt kunnande, miljöplanering, arkitektur och formgivning samt visuella medietexter.

I undervisningen strävar man efter en inre integration i läroämnet, så att färdighets- och kunskapsinnehåll kompletterar varandra. Läroinnehållet byggs upp i form av tematiska block och undervisningen bedrivs i samarbete med andra konstarter och vetenskapsområden. Utgångspunkten för undervisningen är de studerandes egna erfarenheter utifrån vilka de utför mångsidiga bildproduktions- och tolkningsprocesser. Samarbetet mellan olika läroämnen främjar trivseln i skolmiljön och ökar den kulturella aktiviteten. Genom samarbete med lokala aktörer får de studerande kunskap om projekt och kultur.

Bedömning

Bedömningen i bildkonst skall vara långsiktig och interaktiv. Den skall informera de studerande om deras framsteg och sporra dem att uttrycka sig djärvt med tilltro till sin egenkonstnärliga förmåga. Undervisningen i bildkonst skall utveckla de studerandes förmåga att bedöma sig själva. Bedömningen skall gälla arbetsprocesser och -resultat, innehållsliga, konstnärliga och tekniska färdigheter samt förmågan att tillämpa teoretisk kunskap i den egna framställningen. Vid kursbedömningen beaktas visuella och skriftliga individuella uppgifter och grupparbeten, skisser, självständiga uppgifter och allmän aktivitet.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Jag, bilden och kulturen (BK 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till den visuella kulturens innehåll och grunder
- lära sig att uttrycka sig med bildkonstens medel och att komma med personliga idéer
- lära sig att utnyttja konstnärliga begrepp för att iaktta och bedöma sina egna och andra studerandes bilder samt konstnärliga och mediala bilder
- lära sig att kritiskt reflektera över problem i den visuella kulturen och tolka företeelsernas innehåll, former och betydelser ur individens och samhällets synvinkel samt att i sitt eget arbete tillämpa det som de har lärt sig
- förstå bildkonstens och den övriga visuella kulturens betydelse i sitt eget liv och i samhället.

CENTRALT INNEHÅLL

- konstens väsen: konsten ur individens och samhällets synvinkel samt olika konstuppfattningar
- bildens makt och bilder av makten i kulturen
- konsten som tolk för kulturen: finländsk, nordisk och europeisk kultur samt utomeuropeiska kulturer.
- det egna konstnärliga uttrycket: att rita och måla, att arbeta tredimensionellt, att använda digitala bilder
- olika medel för att bygga upp en bild: komposition, färger, rörelse, rum och tid
- bildtolkning och bildanalys visuellt och verbalt, introduktion i olika sätt att analysera konst, t.ex. formalistisk, semiotisk, ikonografisk och receptionsanalytisk tolkning.

2. Miljö, plats och rum (BK 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig grunderna inom formgivning och arkitektur, uttryckssätt, materialkänedom, estetik och planeringsprocesser
- lära sig att i miljöplanering och formgivning göra iakttagelser ur olika synvinklar, t.ex. ur estetisk och etisk synvinkel, samt att se vad som socialt och kulturellt sett främjar en hållbar utveckling
- lära sig att iaktta miljön i dess olika former: naturmiljön, den byggda miljön, den sociala och psykiska miljön samt se dem som kulturella yttringar
- förstå samhällskonstens och miljökonstens betydelse i miljöplaneringen och i den visuella kulturen i vidare mening.

CENTRALT INNEHÅLL

- rummet som begrepp: att erfara rummet som en psykisk, fysisk och social plats
- grundbegreppen inom arkitektur och formgivning: skala, rörelse, rum, proportionssystem, struktur, färg, form och material
- landskap, byggnader, föremål och konstverk som materiella, andliga och estetiska yttringar av respektive tids kulturhistoria
- arkitektur och formgivning ur miljöns och näringslivets synvinklar
- modeller, reliefer, miniatyrer och experiment med olika material

FÖRDJUPADE KURSER

3. Medierna och bildernas budskap (BK 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att analysera och tolka mediernas framställning av världen i förhållande till kulturen och verkligheten
- förstå med vilka medel det visuella uttrycket görs verkningsfullt i medierna

- lära sig att använda olika slags bilder och tekniker i olika massmedier som medel för det de vill uttrycka
- lära sig att analysera och utveckla sitt förhållande till medierna.

CENTRALT INNEHÅLL

- bilden i medierna: bildjournalism, reklam, bilder inom underhållningen, populärkultur, serier, det visuella uttrycket på www-sidor och i datorspel
- grafisk planering: ombrytning, typografi, olika metoder för bildredigering och bildöverföring
- att iaktta kulturen och kritiskt analysera idéinnehållet i mediala bilder från olika tider, olika ställen och olika subkulturer
- fotografiets roll i medierna
- film och video: traditionellt och föränderligt bildspråk
- det visuellas roll i utformningen av produkter och varumärken

4. Från bildkonst till egna bilder (BK 4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna gestalta huvuddragen i bildkonstens historia tematiskt och kronologiskt
- förstå innehåll och uttrycksätt inom bildkonsten under olika tider och i olika kulturer
- utnyttja sin konstkunnsdom i sin egen framställning
- lära sig att arbeta självständigt och öva upp sin förmåga att analysera sina alster.

CENTRALT INNEHÅLL

- tolkning och analys av konst i bild och ord
- uttryck för kulturella betydelser och uppfattningar i bildkonsten under olika tidsperioder
- utveckling och skissering av motiv som en del av den konstnärliga processen
- bildens innehåll och form som uttryck för konstnären och kulturen; komposition i färg, ljus, skugga och rörelse; illusoriskt och tredimensionellt ; ytstruktur och material

5. Verkstad för samtidskonst (BK 5)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att följa med och bedöma aktuella fenomen inom samtidskonst
- lära sig att iaktta och inse visuella betydelser i sin miljö och att tillämpa dem i sin egen framställning
- lära sig att förstå och använda samtidskonstens medel då de arbetar med olika fenomen
- vänja sig vid att arbeta process- och målinriktat.

CENTRALT INNEHÅLL

- samtidskonstens väsen: fenomen och olika konstuppfattningar bakom samtidskonst
- samtidskonst och växelverkan mellan kulturerna, visuella subkulturer
- tvärkonstnärliga projekt i och utanför skolan
- en egen produktion
- visuella yrken i samhället och organisationer inom konstbranschen

TILLÄMPADE KURSER

6. Media och kommunikation (BK 6)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- fördjupa sina kunskaper i att uttrycka sig och formulera sig med audiovisuella hjälpmedel
- fördjupa sina kunskaper i mediaförståelse, förståelse av de bakomliggande budskap som förmedlas av medierna
- lära sig metoderna för tillverkning av egna film- eller videoprojekt

CENTRALT INNEHÅLL

- film och video traditionellt och föränderligt bildspråk
- bildens språk, hur förändrar eller förvränger bilden världen
- tillverkning av egna kortfilmer

GYMNASTIK

Syftet med undervisningen i gymnastik i gymnasiet är att främja en sund och aktiv livsstil och leda ungdomarna till att inse idrottens betydelse för det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet. Positiva erfarenheter av läroämnet stärker den psykiska

aktiviteten och hjälper dem att orka i skolarbetet. I gymnastiken uttrycker de studerande sig själva och får upplevelser. Gymnastik är ett läroämne som förutsätter aktivitet och det utvecklar därför de studerandes fysiska och motoriska egenskaper och stöder en balanserad tillväxt och mognad. Genom gymnastik och idrott stärks också den sociala förmågan och samhörigheten. De studerande skall ledas till att ta ansvar, till att förstå betydelsen av rent spel och till att iaktta goda vanor. Undervisningen i gymnastik bygger på en etisk och estetisk värdegrund. Gymnastiken skall bedrivas allsidigt med hänsyn till årstiderna och till de lokala förhållandena. Genom att öva upp den fysiska konditionen och iaktta den bör de studerande inse betydelsen av en god kondition för att orka och kunna arbeta. Genom en mångsidig undervisning i gymnastik skapas förutsättningar för att de självständigt skall kunna utöva olika idrotter och motionsformer. Då motionsutövning ansluter sig till sunda levnadsvanor är det naturligt och nödvändigt att kombinera gymnastik och hälsokunskap under studietiden. Detta är ett sätt att främja folkhälsan och utveckla förutsättningar och ansvaret för att bevara och förbättra miljön och hälsan.

Slutligen, med tanke på dröm och verklighet (skolan kläms åt men skall ändå klämma fram mästerverk) en Kafkaisk slutreplik för en Kafkaisk situation, på världens näst största språk:

Lo real es lo absurdo.

Målsättning

De studerande skall

- förstå betydelsen av fysisk aktivitet för upprätthållande av den fysiska och psykiska hälsan
- lära sig att motionera regelbundet samt tillägna sig en sund livsstil
- få prova på olika idrottsliga aktiviteter för att därigenom kunna hitta en egen motionsform som eventuellt leder till ett fortsatt intresse
- kunna upprätthålla och utveckla sina idrottsliga färdigheter i olika grenar
- utveckla sin företagsamhet i vården av den egna konditionen
- lära sig att genom gymnastik öka sitt välbefinnande och sin studieförmåga
- utvecklas socialt och moraliskt som personligheter
- få prova på ledarskap genom att leda andra i någon motionsgren
- tillägna sig livs- och levnadsvanor som främjar folkhälsan och svarar mot kraven i arbetslivet

Bedömning

Bedömningen baserar sig på elevernas färdigheter, kondition, aktivitet, utveckling i olika idrottsformer, ansvarsfullhet, inställning och företagsamhet samt sociala beteende under lektionerna. Kurserna i gymnastik kan inte tenteras. Närvaroplikt för bedömningen är lika som i de övriga ämnena. Gymnastikkurserna kan enligt elevens önskemål antingen bedömas med vitsord eller enbart med godkänd (G).

Utvärdering

Utvärdering av arbetsmetoderna sker kontinuerligt genom personlig feedback samt diskussion och samtal i grupp. Utvärdering av innehållet sker i slutet av kurserna genom samtal och diskussion samt möjligen skriftliga enkäter. Med dessa medel strävar man till att utveckla gymnastikundervisningen och göra kurserna så intressanta för så många elever som möjligt.

Kursutbud

Kurserna indelas i 2 obligatoriska samt 3 fördjupade kurser.

OBLIGATORISKA KURSER

1. Färdighet och kondition (GY 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- kunna fortsätta och fördjupa de färdigheter och den träning som har påbörjats i grundskolan
- få handledning i allsidig idrottsutövning
- få positiva erfarenheter av gymnastik och idrott
- efter råd och lägenhet bekanta sig med nya idrottsformer
- förstå betydelsen av att bygga upp en mångsidig fysisk kondition och kunna verka till förmån för hälsa, välbefinnande och trygghet.

CENTRALT INNEHÅLL

- uppövning av den fysiska konditionen
- lagsport och individuella grenar
- muskelvård och avslappning
- bollspel inomhus och utomhus, klubb- och racketspel

- gymnastik i olika former samt bl.a klättring
- friidrott och simning
- vinteridrott
- orientering och motion i naturen

2. Träning ensam eller tillsammans med andra (GY 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- få mångsidigare färdigheter och kunskaper inom olika grenar
- lära sig att träna ansvarsfullt både på egen hand och i grupp
- lära sig uppskatta och upprätthålla hälsan och arbetsförmågan
- utvecklas i socialt umgänge

CENTRALT INNEHÅLL

- träning av den fysiska konditionen, muskelvård och avslappning
- bollspel inomhus och utomhus, klubb- och racketspel
- gymnastik i olika former samt bl.a klättring
- konditionssimning
- konditionsidrott
- vinteridrott
- någon ny idrottsgren eller motionsform

FÖRDJUPADE KURSER

3. Bollkurs (GY 3)

Eleverna fördjupar sig i bestämda grenar. Teknik, taktik och regler genomgås samt grenmässiga specialiteter. Bollsporter prioriteras men också andra idrottsformer kan komma i fråga. Eleverna får öva sig i ledarskap genom att undervisa vissa på förhand planerade övningar i olika grenar.

Kursinnehållet planeras tillsammans vid kursens början. Grenar som kan idkas är t.ex.: Innebandy, volleyboll, jonglering, biljard, bowling, racketspel (badminton, bordtennis, squash, tennis), konditionssal, klättring, korgboll, boboll, ultimate, flaggboll, målboll, lacrosse, avslappning mm.

4. Gamlas dans (GY 4)

Eleverna övar sig i gamlas dans. De olika danserna väljs gemensamt vid kursens början. Under kursen betonas också artighet samt goda umgängesvanor. Dansperioden avslutas med en uppvisning och kaffejudning för släkt och vänner samt en skild uppvisning för skolans elever och personal.

5. Rekreativkurs (GY 5)

Eleverna för fram motionsidéer som enligt förslag idkas i mån av möjlighet. Genom att få prova på vissa "udda" och trendgrenar strävar man till att öka elevernas motionserfarenheter med sikte på ett fortsatt intresse på fritiden. Bl.a följande grenar kan ingå i programmet: vattensporter (ex. paddling, segling), klättring, carting, megazone, bowling, bågskytte, fäktning, golf och curling.

HÄLSOKUNSKAP

Hälsokunskap är ett läroämne som vilar på tvärvetenskaplig grund och vars syfte är att främja ett kunnande som stöder såväl hälsa som välbefinnande och trygghet. Detta kunnande kommer till uttryck i form av kognitiva, sociala, emotionella, funktionella och etiska färdigheter och i förmågan att leta reda på information. Till hälsokunskapen hör också förmågan att ta ansvar för sin egen och andras hälsa. I gymnasiet behandlas hälsa och sjukdom, hälsofrämjande samt förebyggande och vård av sjukdom ur individens, familjens, gemenskapens och samhällets synvinkel.

Hälsa kan ses som fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. I hälsokunskapen i gymnasiet behandlas företeelser med anknytning till hälsa och sjukdomar utgående från erfarenhet och forskning. Det är dessutom viktigt att resonera om olika värderingar kring hälsan.

I den obligatoriska kursen skall de studerande fördjupa sig i faktorer som påverkar hälsa och sjukdom utgående från hur man förebygger folksjukdomarna och de vanligaste smittsamma sjukdomarna samt lära sig hur hälsa och välbefinnande kan främjas.

I de fördjupade studierna studeras mera ingående de hälsoresurser som en ung människa behöver i vardagslivet, hennes hälsovanor och olika sätt att ta vara på sig själv samt andra hälsofrågor med utgångspunkt i ansvarsfull vuxenhet och föräldraskap. Hälsa och sjukdom samt våra möjligheter att påverka dessa betraktas utifrån forskning, yrkespraxis inom hälsovården, tillbudsstämmande tjänster samt den historiska och samhällseliga utvecklingen.

Arbetsätten under kurserna kan variera. De studerande får inte bara teoretisk undervisning, utan också praktisk. Dessutom kan studerande få arbeta självständigt, antingen individuellt eller i grupp, med olika slags projekt i eller utanför skolan.

Målsättning

De studerande skall

- förstå betydelsen av god hälsa och arbetsförmåga samt betydelsen av att förebygga sjukdomar och främja hälsa
- kunna använda centrala begrepp som gäller främjande av hälsa samt hälsa och sjukdom
- förstå betydelsen av att förebygga sjukdomar, särskilt folksjukdomar och smittsamma sjukdomar, och känna till de viktigaste möjligheterna att förebygga och behandla dem ur individens och samhällets synvinkel
- kunna begrunda värdefrågor kring hälsa och motivera sina val samt lära sig att värdesätta hälsa som en resurs och att främja hälsa
- känna till basservicen inom hälsolvården i Finland
- bli förtrogna med olika sätt att söka reda på information om hälsa och sjukdom samt kritiskt kunna bedöma informationen och olika företeelser i hälsokulturen

Bedömning

Vid bedömningen betonas de studerandes förmåga att förstå och tillämpa fakta om hälsa och sjukdom, samt iaktta hur väl de kan använda och kombinera information ur olika källor. Därtill bedöms deras förmåga att reflektera över etiska värderingar om hälsa och sjukdom och att motivera sitt sätt att sköta sin hälsa samt också deras förmåga att bedöma samhällseliga beslut om hälsa och sjukdom. Hälsokunskapen kan bedömas genom kursprov, genom arbetsuppgifter som utförs enskilt eller i grupp, genom föredrag, mindre kartläggningar och undersökningar samt på basis av konkreta uppdrag. Därtill inverkar studerandes aktivitet, intresse och företagsamhet under lektionerna.

Utvärdering

Utvärdering av innehållet kan ske i slutet av kurserna genom samtal och diskussion samt möjligen skriftliga enkäter. På detta sätt strävar man till att utveckla undervisningen och göra kursen så intressant som möjligt.

Kursutbud

Kurserna indelas i 1 obligatorisk samt 2 fördjupade kurser

1. Obligatorisk kurs (HK 1)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- känna till faktorer som inverkar på det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet.
- inse betydelsen av att förebygga folksjukdomar och de vanligaste smittsamma sjukdomarna ur individens och samhällets perspektiv samt lära sig att fundera på olika sätt att förebygga dem
- märka vilka faktorer som inverkar på uppkomsten av hälsoskillnader
- kunna skaffa sig, använda och bedöma fakta om hälsa och sjukdomar
- känna till de viktigaste tjänsterna inom hälso- och socialvården.

CENTRALT INNEHÅLL

- faktorer som inverkar på hälsan och arbetsförmågan samt på säkerheten: näring, sömn, vila och belastning samt hälsofrämjande motion
- folksjukdomarna och de vanligaste smittsamma sjukdomarna, risk- och skyddsfaktorer som gäller dem och olika sätt att påverka dem
- egenvård av sjukdomar och blesyrer, första hjälpen och att skaffa hjälp
- hälsoskillnader i världen, faktorer som åstadkommer och minskar hälsoskillnader
- metoder att söka fram fakta om hälsa samt kritisk tolkning av information, reklam och marknadsföring som angår hälsan
- hälsovårds- och välfärdstjänster

FÖRDJUPADE KURSER

2. Ungdomar, hälsa och vardagsliv (HK 2)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att betrakta sitt liv med utgångspunkt i vuxenhet och föräldraskap
- lära sig att tänka igenom och granska värden och värderingar som gäller hälsa och sjukdom
- kunna motivera sina val ur hälsoperspektiv och kunna bedöma hur avgöranden som gäller levnadsvanor och omgivning påverkar hälsan och välbefinnandet
- kunna beskriva en upplevelse av hälsa och företeelser som förklarar hälsoproblem samt olika tolkningar av dem

CENTRALT INNEHÅLL

- självkänedom, att bli vuxen, betydelsen av socialt stöd i familj och närmiljö
- förberedelse för föräldraskap och familjeliv
- livsglädje, att uppehålla mental hälsa och få motivation, att möta kriser och depression
- fysisk och psykisk trygghet, kommunikation utan våld
- sexuell hälsa
- kännedom om företeelser som förklarar hälsoproblem och som sammanhänger med kulturella, psykologiska och samhälleliga faktorer och tolkningar av dessa, exempelvis en upplevelse av att livet är meningsfullt, kroppsuppfattning/kroppslighet, välbehag och nutida beroenden

3. Hälsa och forskning (HK 3)

MÅL

Kursens mål är att de studerande skall

- lära sig att reflektera över huvudlinjerna inom folkhälsovetenskap och förebyggande hälsovård ur nationell och global synvinkel
- lära sig att söka, bedöma och tolka forskningsresultat och praktisk kunskap om hälsa och sjukdom
- kunna genomföra små kartläggningar av hälsa och hälsobeteende i sin studiemiljö
- lära sig att använda hälsovårdstjänster och känna till vilka rättigheter man har som kund och patient

CENTRALT INNEHÅLL

- metoder för att främja hälsa och för att känna igen och förebygga sjukdomar under olika tider
- undersökning av hälsobeteende och upplevd hälsa: mätning av den fysiska och psykiska arbets- och prestationsförmågan samt ergonomiska mätningar, av välmåendet i arbetet och de faktorer som påverkar det
- praxis inom hälsovård och välfärdsservice, kundens och patientens rättigheter
- förmåga att kritiskt ta del av och bedöma forskningsresultat och de föreställningar om hälsa som medierna förmedlar, medikalisering
- bedömning och uppföljning av hur levnadsvanorna påverkar hälsan, praktiska undersökningar

4. Hälsorisker och förståelse för andra kulturer (HK4)

MÅL

Kursens mål är att de studerande ska fördjupa sig i hälsorisker relaterade till olika områden i tredje världen. Under kursens gång reflekterar man också över orsakerna till hälsoskillnader i världen.

CENTRALT INNEHÅLL

- de centrala hälsorelaterade problemen i tredje världen
- olika uppfattningar om vad hälsorisker innebär runt om i världen
- sociala, kulturella, könsbundna, ekonomiska och politiska faktorer som är sammanflätade med hälsoriskerna i tredje världen
- kartläggning av olika möjligheter att stöda hälsofrämjande arbete i tredje världen
- hälsofrämjande arbete som görs inom olika organisationer på en global nivå

5. Repetitionskurs i hälsokunskap (HK5)

MÅL

Under repetitionskursens sammanfattas de centrala områdena i läroämnet hälsokunskap. Målet för kursen är att underlätta förståelsen av de centrala begreppen samt att ge en översikt över olika faktorer som påverkar hälsa och sjukdom, samt verkningsmekanismerna bakom dem.

CENTRALT INNEHÅLL

- allmänt om provet i realämnet hälsokunskap
- etik, värderingar och hälsa
- sjukdomar och riskfaktorer
- hälso- och sjukvårdssystemet
- hälsovanor och hälsobeteende

- miljöns inverkan på hälsan
- hälsa, forskning och medier

STUDIEHANDLEDNING

Studiehandledningens syfte är att stödja de studerande i studierna under gymnasietiden och se till att de har tillräckligt med sådana kunskaper och färdigheter som de behöver vid övergången till fortsatta studier och arbetsliv. Studiehandledningen skall bilda ett kontinuum som fortsätter hela den tid gymnasieutbildningen pågår. Kurserna i ämnet skall ge de studerande möjlighet att skaffa sig sådana grundläggande kunskaper och färdigheter som de behöver för att kunna planera sina fortsatta studier och sitt val av yrkesinriktning. I val- och problemsituationer och för att utveckla förmågan att fatta beslut skall de studerande ges handledning enskilt och i smågrupper. I den personliga handledningen skall de studerande kunna diskutera frågor angående sina studier, sitt val av utbildning och sin yrkes- och karriärplanering, sin framtid och sin livssituation. De skall ha möjlighet att i smågrupper diskutera gemensamma frågor som det är meningsfullt att ta upp i grupp. Studiehandledningen skall stödja och hjälpa studerande som är i behov av särskilt stöd även i praktiska studiefrågor.

Mål för studiehandledningen

I studiehandledningen skall de studerande spöras att bli självständiga och ta ansvar så att de kan lägga upp sitt individuella studieprogram, identifiera problem i studierna och ta reda på hur de kan få hjälp med problemen. Målet är att de studerande skall kunna studera fullödigt under hela gymnasietiden, utveckla sin studieteknik och hitta sin inlärningsstil och styrka.

De studerande skall handledas i att söka fram fakta och utnyttja de möjligheter som informations- och kommunikationstekniken erbjuder. Målet är att de studerande skall känna till de viktigaste ansökningsguiderna om fortsatt utbildning och yrkesval och självständigt kunna utnyttja information på nätet när de söker in till fortsatta studier.

De studerande skall ges vägledning och stöd i att planera sin levnadsbana och hantera sin livssituation. De skall hjälpas att planera de fortsatta studierna och fatta beslut genom information om olika studiealternativ efter gymnasiet och om det centrala utbildningsutbudet vid yrkesläroanstalterna på det andra stadiet, vid yrkeshögskolorna och vid universiteten. Avsikten är att de studerande skall ha beredskap att söka in till fortsatta studier direkt efter gymnasiestudierna. De studerande skall realistiskt kunna bedöma sina förutsättningar och möjligheter i olika skeden av studierna och kunna planera sina gymnasiestudier och träffa sina val på ett ändamålsenligt sätt, hela tiden med hänsyn till sina planer för fortsatta studier.

Studiehandledningens uppgift är också att förmedla kunskap om arbets- och näringslivet och om entreprenörskap. De studerande skall ha möjlighet att bekanta sig med olika yrken och arbetslivet och med studier vid andra läroanstalter. De skall lära sig att söka efter information om utbildningsmöjligheter i andra länder och arbete utomlands.

OBLIGATORISK KURS

1. Utbildning, arbete och framtid (SH 1)

Målet för den obligatoriska kursen i studiehandledning är att de studerande skall få de centrala kunskaper och färdigheter som de behöver för att inleda och slutföra studierna i gymnasiet samt för att kunna söka in till fortsatta studier. I anslutning till kursen ordnas orientering i arbetslivet och i olika utbildningar på det andra stadiet och på högskolestadiet. Under kursen behandlas frågor som är gemensamma för alla studerande gällande gymnasiestudierna, studentexamen, fortsatta studier och yrkes- och karriärplanering samt andra aktuella frågor som dyker upp i gymnasiestudierna.

CENTRALT INNEHÅLL

- studiernas uppbyggnad och utvecklandet av studiefärdigheter
- självkänedom
- förtrogenhet med egna handlingsmönster och starka sidor
- arbetslivskunskap
- studentexamen
- yrkesinriktning och fortsatta studier
- ansökningsprocedurer för fortsatta studier
- övergången till arbetslivet

FÖRDJUPAD KURS

2. Studier, arbetsliv och yrkesval (SH 2)

Målen för den fördjupade kursen i studiehandledning är att öka de studerandes studiefärdigheter, förbättra deras självkänedom och med tanke på fortsatt utbildning och arbetsliv hjälpa dem att sätta sig in i sådana viktiga frågor som det inte är möjligt att fördjupa sig i den övriga handledningen. Inom ramen för kursen kan de bekanta sig med någon eventuell framtida studieplats.

Målen och det centrala innehållet för den fördjupade kursen skall definieras i läroplanen utifrån de behov som är viktigast för respektive skolas studerande. Frågor som gäller det regionala arbets- och näringslivet, självkänedom och studiefärdigheter eller yrkes- och karriärplanering lyfts fram var för sig eller behandlas integrerat.

TILLÄMPAD KURS

3. Studieteknik 3 (SHt3)

Målen för kursen är att bli medveten om sin egen inlärningsstil samt att utveckla en effektiv studieteknik. Under kursens gång övas allmän studieteknik, lästeknik, anteckningsteknik samt förmågan att strukturera och planera olika studieprojekt.

Studerande ges möjlighet till individuell handledning. Under kursen planerar de studerande en lektion som skulle passa den egna inlärningsstilen och presenterar den för gruppen.